

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 227 (12927)

1985 чылдың октябрь 1, вторник

1925 чылда үндээлинеткен

Өртүз 3 көпөк.

ДЭЭШТИИН, ТҮҢНЕЛДИН ЧЕДИП АЛЫР

Марксисчегинчи өвөрдилге системаның чаа өвөрдилге чылы бүгүн эгелээр. Миллионмиллион коммунист болгаш партия кежигүнү эвөстөр нийтелип хөгжүлдүзүнүн хойлуларын билигилери биле, СЭКП-ниң төөгүзү биле болгаш политиказы биле болуп чепсегээр, амыдыралдың нарын болуш-кунарын бүзүрелдиг билеп алып, коммунисттик идеалдарның шындыгына улап бүзүрелди массаларга чедирер дээш чаа өвөрдилге чылыне дегерин кирер.

Эртен өвөрдилге чылында пропаганда-информация амыдыралың база өвөрдилген чамдык дээшти хөвирлерин Эрзин, Тамды, Кызыл болгаш өскө-даа районнарның партия-аппараттың актив чедип ап, өвөрдилге биле амыдыралдың сырый хол-баазын бымыктырган. Ол ышмаш өвөрдилген дээшти, түңнелдиг болурун «Тыва ноабыл» комбинаттын, Кызылдың куш фабрикасының, Кызыл хоорайның харылаа салбырының болгаш дааранчылга фабрикасының, Каа-Хем, Тамды рай-полларының болгаш ондаа өскө куш-ажылчы коллективтер-ниниң политикалары чедип алган.

СЭКП ТН-ның июнь (1983 ч.) Пленумунуң негелделеринге дууштур пропаганда-информация амыдыралың республикага ээсин тодагай чорууду келген. Ам партия өвөрдилгенде хаара туттулган пропаганда-информация 95,4 хуузу коммунистер, оларның 85,2 хуузу дээди болгаш дооспаан дээди эртемниң, дөрт киминиң бирээлине куш-ажылчы коллективтик уаурунчукчу, үш киминиң бирээлине пропаганда-информация мергежилди ондан хөй чыл шигээлдеп ал келген бооп турар.

Өвөрдилген идепкейлик хөвирлерин, пропаганда-информация дурмулгазын негелдери, оларга методиктик дуза көргүзүп өвөрдилген эргомч чугула дурмулга мөөнээр баазалык школаларны болгаш политиктик чырыдыштын кабинеттерин районнарда тургузуп эгелзин пропаганда-информация ууру дегинче. Өвөрдилге идея-творчество дегинчи бедирер база эки түңнелдерин чедип алыры пропаганда-информация составының шынарындан хамаарып. Бо харысагалык амыдыл үр чылда ач сеткилдиг, билдигил чорууду негелдеп идепкейлик коммунистер эвээр эвес. Чимээлээрге, Ленинни күндүлөп бижин биле бо өвөрдилге чылының бүдүүзүндө шаптанган — республика типографиясының директору И. М. Нара-оолду, Сагы ортуман школаның башкысы М. Х. Назытайны, Стол ырынга салыр медаль биле шаптанган «Сук-пан» совхозтун директору Т. С. Лени, Улуг-Хем районда сугарылга системаның эгелен начальниги Д. Х. Дугур-Северин, «Республиканың эки эки пропаганда-информация деп үндүл дептериче кири бижиткенер — И. П. Агашеваны (Кызыл хоорай), Н. Г. Кукашеваны (Тому), Н. Ч. Ормажы (Тес-Хем), Кызыл районунуң Баян-Нолдан Я. Я. Шаңназы хамаарыштыры болур.

Устунде адааныыс районнарның партия комитеттери, партия-аппараттың партия-информация, куш-ажылчы коллективтерде партия-информация пропаганда-информация беседаламыш-ныннарны, аттестацияны, оларга өвөрдилген болгаш дур-мулга солчулгалы семинарларны доктаамал чурткан. Оң түңнелде куралдарларны дилеп тыварына, оң экономика талызы биле үндээлдеринге, социалисттик үзүлгелерин чедишкенин күөсөөдери, куш-ажылчы бүдүрүчүлүгү бедиринге дыңанчыларның дөрт киржилгенин организаста-рынга идигин ол берген.

Оң биле чергелештир СЭКП Тес-Хем, Каа-Хем, Өвүр, Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик районнары политиктик болгаш эконо-миктик өвөрдилген чогуур негелдеге чедир ам-даа органи-заставаан. Бо районнарда кичээлдиң канчаар эртин турары-ның, эртин турар кичээлдерин шынарының талызы биле контроль кошкан. «Большевик», «УТНА 25 чылы», «Улуг-Хая», «Улуг Октябрь», СЭКП-ниң XXV съездин аттыг сов-хозтарда политиктик болгаш эконоимтик өвөрдилге школаларына кичээлдер тодагай амыл-хөвөрдөрдөн хоорун, эрчегей эртин, чамдык кичээлдер үстүп турган таварылга-лар бар. Харысалга чөк, хөйле шуугаар, азаашкыннар кылдыр, социалисттик өңчү-хөвөгүнн оорлар, самчыгаар, ээли алып, алысак-кисен чорутканын аныз-бүрү хөвир-леринге эптежин болбас чорууна амылчы чонну кимиздер сорулгалы тургаш, чамдык партия-информацияларын марксисчегинчи өвөрдилген эрчегей көрүп, оң дээш-тин чедип албайн турары канчап-даа таварышпас.

Он бирги беш чылдың доостурган, он ийги беш чылдың эгелээрлик чедир кыска үе артын. Социал-экономиктик со-рулгаларны чедишкенин боттандыры биле өвөрдилген харылаазын бымыктыры, бүдүрүлгенин хумагалыг ээси болуп, нийтилер байлаан көвүдөдир база намгалаар, эртем-техниканың чедишкенин бүдүрүлгеге чогадыкчы амыл-лаар чорунка дыңанчы бүдүрүп кимиздери чугула.

Чаа өвөрдилге чылында политиктик болгаш эконоимтик өвөрдилгенде онзагай талалар бар. СЭКП-ниң ээлчегин XXVII съездинде белеткеп амылы биле холбаштыр пропаганда-информация ууру болгаш харысагалык сорулга салдымын турар. Сайзыраңгай социализмин болбазыраңгайдымын, на-ционалдар аразының харылааларының, бистик нийтелип-кистик политиктик системанын, партияның уаурунчу ро-люнү өзүлдүзүнүн болгаш социалисттик демократияның чаң-гыс ай, дурум дугаар сайзыраар кылдыр ханылаашкыны-ның айтырылганынче онза кичээлгеин өвөрдилге үзүндө угландыры чугула.

Өвөрдилген кайы-даа хөвирине бири кичээлди «Бүгү-ле аргаларны болгаш курларларны — 1985 чылдың пла-ны болгаш социалисттик үзүлгелерин чедишкенин күөсө-диринче, СЭКП-ниң XXVII съездин төлөптик утуурунче» деп темалык кичээлдер биле эгелээрин сүмөлөп турар. Оң хол сорулгалы — партияны салган сорулгаларының эң чу-гулзын болгаш соңгарлатканын болбазын ханызы биле мөдөдөр, сөөд мунурун социалисттик чарымыга идепкей-лик киржинисе массаларны хаара тууарына дуулаары.

ХОВУ АЖЫЛДАРЫН КЫСКА ХУУСААДА ЧЕДИШКИНИНГ ДООЗАР ПЛАН — КЫЗЫГААРЫ ОЛ ЭВЕС

«ШЫН» солун бүгүн КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛ-ДАР ТУГУН КОМБАЙНЕР Владимир ДАНДАР-НИН чедишкенине турсаакзын көдүргөн.

Каа-Хем районда «СО-ВЕТ ТЫВА» совхозтун хоочун комбайнер Влади-мир Дандар сентябрь 28-те тарааны тавычалар ке-зеринге ээлчегин үзүп 207 хуу күөсеткен. Чиге-Дег хоуу-трактор брига-даныга эркен негелде-эп бедик көргүзүп ол бол-гаш. Оң комбайнчыны ы-зыл тукумга кыскап чо-руур.

Дүжүт ажаалдазын муракчызын үдөгөр адыр! Он бирги беш чылдың доозукчу чылдың эгелээр күөсө-дөр бугу дүжүтү бүрүн болгаш чидир чок ажаап алып талызы биле соци-алистик чарышты амыл-лап, бригада болгаш эво-но бүзүрүңге улам өскү-дүр!

Он бирги беш чылдың планын онзадаларын хуусаа бетинде күөсөдөр. СЭКП-ниң XXVII съездин куш-ажылчы белектерин үткүр дээш социалисттик чарышты калбар-тып, чер болгаш мал амыл-чы зона системаны негел-дери, бүдүрүлгени интенси-фикастарынын, коллектив-тик керээниң, техниканы амылдарынын дептерикти аргаларын амылгып, органи-зацияны чорутуу, куш-ажыл-дын сагыла-чурмуун бижыт-кып хөвөгүнн ач чорутканы-нын түңнелде бистеги совхозтун амыл-ишчилери беш чылдың планын хуусаа бетинде күөсеткен рапорт-тош. Амыл-агыл күөсөдөр беш чылдың эгелээрден бээр 1691 тонна ээтти, 4620 тонна сүтү, 1301 тонна дүктү сак-кан.

Беш чылдың планын хуусаа бетинде чедишкенин күөсө-дирин совхозтун амылчы-ларынын, социалистерини бир деминг шалымы амылчы-нын ачылыга чедип алган. Аныз бүдүрүлгенин чарыш-чылары болгаш муракчылары төлөптик үзүп кирген. Планын онзадаларын бол-гаш социалистик үзүлгелер-дин доктаамал амыл күөсө-дөр турар муракчыларыны-ны чыл келген тууду-на көвүдөп оор. Салыштыр Мари-я Ондар, Куулар Ботунай, Ормажы Көк, Чечек Лапка, хойжулар Татьяна Баваал, Алай-оол Мартай-оол, Мон-гун Бичир-Уруг болгаш өскө-лөр-даа оларга хамаарып.

Мадан баш санып өстүр-генине, продуктууну бедир-лерине мал чевирин үзүп ро-люн ойнаар, оңу барыма-да-лаш, бо амылчы чугула-зын кылдыр санааш, техник-аны, ижин күөжүп ила не-гел-чир биле бижылдап, оң амылчы эки организас-

тарарын хөвөгүнн амыл-чыларын бердинген онза-далар чылдың-на күөсеткине келген. Бо чылды 3600 тонна сикемги, 9327 тонна сикөстү, 1200 тонна сенажы, 295 тон-на витаминниң сикри далганын

Удуртукчуга

белеткеп алган, ол болза шуутуу пландан амыл тур-ар.

СЭКП-ниң XXVII съезди-нин төлөптик үткүр талызы-ны «Торгалыг» совхозтун, Көдө амыл-агынын дур-жуга станицанын дуржул-га-бүдүрүлгеге амыл-агынын патриоттик өгөлдүшкени бистин совхозтун мал-чыныры үзүлдүзүп дөт-көш, боттарынын бар ар-галарын, куралдарын санап кирген, чыл төмүзүңге чедир 200 тонна сүтү, 50 тонна ээтти пландан амыл сады-рын хуөсеткен, оңу күөсөдирини хөвөгүнн ач турар.

Совхозтун механизаторлары дүжүт ажаалдазын Казур амыл-агы амылчылары-нын дүжүтү чедир күөсөдөр-иниң хуөсеткен, бо хуөсөдө-мда 49 комбайн шалымы амылдан, ажааза чогуур 10,4 мун гектар тарааны беш му-на гектар ажааза, бир гектардан ортума-биле 21 центер дү-жүтү алган. Комбайнер-ле ортуузда чарыштын түң-нел-ин чедип хонгаш-ла үндүр-гөн, оң тылекчиерин шап-тан-мактан турар бис. Совхозтун доозукчу эки чуртууларын амыл механизаторлар Оор-жай Дарысү, Василий Сап-пай, Роман Ормажы чедип алгаш, куш-ажылчы маргыл-

БЕЛОРУССИЯ: дүжүткүр чоруктуң төптери

Гродно областы Новоградский районда «Чаа оруд» колхоз бодунуң күжү биле химизацияны төтү- дерип кылып алган. Суурдан болгаш мал азы-раар зонадан ырак черде төм-чүгөшкө хөвөг болгаш суук минералдык чедишчилгелерге суургаларын болгаш өскө-даа шыгамыр черлерин тууду ал-галар. Туку чедир бээр болгаш оларны чалтырыкчыларга бөрий оператор башкарып турар.

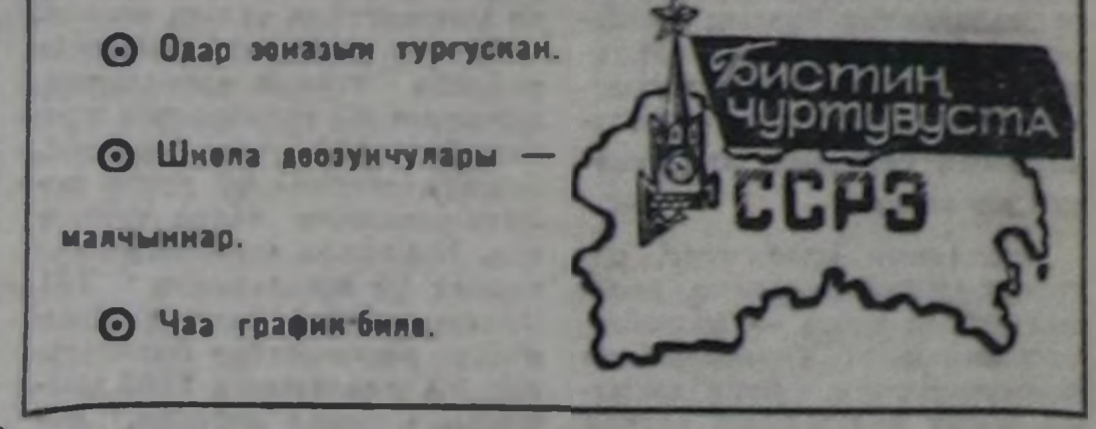
Республиканың демир-оруктан ырак

колхозтарында болгаш совхозтарында 700 муу тонна чедишчилге кадалгаш ы-зыл шыгамырлары туткан. Ол чорук чидиргенин эгелээр, транспорт чары-галдарын кылдыр. «Белгоссельхоз» институту тууарына аныгындагы ижин катал эвөстү тууду материалдары төгөт-көр аныз-бүрү көжү чорур шыгамыр черлериниң төлөкчелин кылган. Хөй амыл-агылар каттыжып алган химик-тик ыдыг төптери тууду ач турар.

ЛИТВА: сиген шөлдеринде

Агроулетур комплексинин республи-када ач тууду Утекинни специализат-тыктан завод ижегезинери болба-зырадып кылып эгелээр. Чаа бүдүрүл-геге чери тарымал эки материалдарын күлге Литваның эвес, хары-даа Прибалтика-нын өскө-даа республикаларынын, Бело-руссиянын, Украинанын амыл-агыла-рына белеткеп кылдыр.

Шуштурутуугу шугууварга сөөк иш-тинде 5000 тонна урезиниң кургалыг, анык база ылаг сорттап ач болур. Колхозтарын болгаш совхозтарын, ча-гымы биле хөвөгү-климат бейдалдына таарыштыр хөй кезектерде туртуусу-на холуксааларын бүдүрүп үндүр-гөн баш уду көрдүгөн. (СЭТА).

Олар зонанын тургускан. Школа доозучулары — малчыныр. Чаа графин-бия.

дагы шыларга. Хоочун комбайнер Сарыгар Огур-саг, Луиди Кымыл-оол, Ба-ды-Хөв Кызыл-оол база-ла шалыкчыларын доозууда чоруп оор.

Амыл үеде шанда дүшкен тараан аргалдарыне, кур-галдарыне, оңу күөсөдөр дү-гөн дүжүрүлгеге күөсөдөр-иниң салып турар бис. Бо чылды күөсөдөр 4,2 муу тонна тараа саадыр планын берген, оңу сентябрь 28-те күөсеткен. Бердинген план тараа саады-рынын кызыгары ол эвес, минагаш боттарынынын бар аргаларыны санап көргөш, база ол хире, азы 4,2 муу тонна тарааны неш саады-күөсөдөр алган, амыл үеде оңу амыл күөсөдөр дөш совхозтун механизаторлары амылдан туралар.

Кезир чылдың, каскы хоуу амылчыларын белеткеп ач-кынычтыг чоруду турар. План дугаар 10,843 ач кыг-чери адырлар, оңу хөвөгү-чү болбазырадылганын дөрт уза чоруткан. Ол ыш-ка 4232 га күөсү керек ий-андар алган бис. Урезинге хөвөгү бири, ийги класс-тың 1700 тонна кымыл-тасты, 300 тонна суланы уруп алган, оңу артылаашкыны чорудар.

СЭКП-ниң XXVII съезди-зинге куш-ажылчы чедиш-кенин ужуражыр дээш совхозтун мал болгаш чери амылчыларын социалистик чарышта идепкейлик киржи-п, бо чылдың онзадаларын күөсөткен, оң ийги беш чылдың чедишкенин эгелээр-ринге магаддалады тургузу-п туралар.

В. ЮН, Кызыл районда «Тилсе-ге совхозтун директору, СЭКП-ниң Дээди Сөве-диния депутаты.

Каа-Хем районунуң Сары-Септе № 2 ортуман школа-нын өвөрдилге-бүдүрүлгеге бри-гадазын эгелээр ногаалары белик дүжүтү берген. Олар о г у р е д т и, помидорду, болгаш картоф-сыдан, капуста-ны Каа-Хем райпоууга экеп дуузаганнар.

ЧУРУКТА: капустаны дү-жүтүп турары О. ОХЕМЧИКТИН фотоу.

ДУЖУТ БАЙЛАК БОЛГАН

Каа-Хем районунуң «Совет Тыва» совхозтун бот-оруга-чарылгалык Баян-Кол тра-ктор-хоуу бригаданы он бирги беш чылдың доозукчу чыл-дында элек дүжүтү амыл дээш хоуу амылчы агро-техниктик ардаларын чорут-канын, чери чедишчиле-ринче, оң сугарылгалык чогуур кичээлдерин салып келгенер. Он бүгү хөвөгү халас барбаан, хоужулар-нын чедишкенин байлак дү-жүт болуп, совхозтун амыл-чырыне кирген.

Доржу болгаш Владимир Дандар олар хун бүрү нор-маларын доктаамал амыл күөсөдир турган. Ол ышмаш кызымаккай чоруун амыл-чыныр Мария, Монгун, Са-ра Ан-оол, Александр Мижит-оол, Тамара Лопсан олар киргүскөдөр, 6201 тонна си-лос массанын адырлар амыл-ага Кызылдың № 2 АТП-инин, Каа-Хем «Сель-хозтехникасынын» чоруткан чолачылары эки амылда-ныр.

Бот - орулга - чарылгалык бригада бо чылды 300 га мөшгө сула култууразын тара-рай. Ол шанден 482 тонна амыл суланы бастырып ал, ортума-биле бир гадан 16 центер чаагай дүжүтү ажаап алган. Ажааттыган дүжүтүн 210 тонна Кы-зылдың сайгырыга баала-зында дууштадыган. Сула ажаалдагына хоочун ком-байнер Мадыр-оол Сааг,

анык механизатор Валерий Койгунмай олар онза шы-гамырларын дүжүт сөөртүл-генин коммунистер Павел Намдак, Дадар-оол Хепчи олар өскөдөгө үзегерин көр-гүскөдөр. Амыл үеде сула шөлүнү, саванын амыл-ага-дамы дооступ турар. Бай-лак хоуууна ач совхозтун кыш ишчилери, хөй малы кыштагалашкын мурунуң одарыне кирген.

К. ПАТШИ-ООЛ.

Чарышты эгелекчилеринде

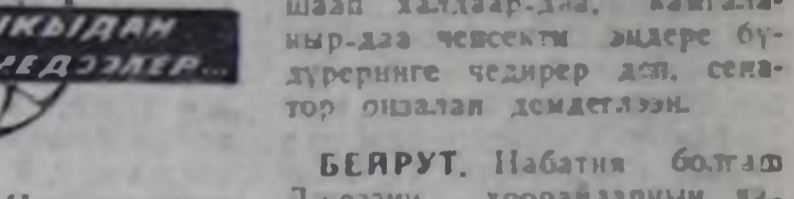
ТОРГАЛЫЖЫЛАРЫНЫ КУШАЖЫЛЧЫ ЧЕДИШКИНИ

СЭКП-ниң XXVII съезди-нинге төлөптик ужура-жыр дээш он бирги беш чылдың болгаш доозукчу чылдың планын онзадалар-ларын хуусаа бетинде күөсөдөр дугайында кыг-чырыгы республиканын бүгү амыл-агылынагы удуруге «Торгалыг» сов-хозтун амыл-ишчилери социалистик үзүлгелерин хуусаа бетинде күөсөдөр, СЭКП райкомунга ол дугайы рапорттааннар.

Он бирги беш чылдың планында 2270 тонна ээтти, 294 тонна сүтү, 148,5 тонна дүктү күөсөдөр са-дыры көрдүгөн бола, ам бо хуөсөдөр хөвөг кырыл-да «Торгалыг» совхоз 2335 тонна (102,8 хуу) ээтти 333,4 тонна (113,4 хуу) сүтү, 151,9 тонна (102 хуу) дүктү күөсөдөр сактап, беш чыл планында амыл 65,1 тонна ээтти, 39,4 тон-на сүтү, 3,4 тонна дүктү күөсөдөр дуузаган.

Торгалыжыларын шал-ычы болгаш шуугуру амылчыларын түңнел-де доозукчу чылдың планы чоругу хуусаадан 3 ай эрге база күөсеткен-ге, 1985 чылда күөсеткен-түл дүжүрүлгенин планын 106 хуу, сүтүнү — 117 хуу, дүктүн планын — 102 хуу боттадырган.

Он ышмаш мал бажын өстүрүп талызы биле көрү-түп оңу беш чылдың де-нептинде шээр мадын баш санын 11,7 хуу, бола мадынын 45 хуу өстүрүп көвүдүрүлгенин чедип алып талызы биле магаддалуу амыл-агында туртуусуна.

МАНАГА. Никарагуаның найысмыланың чоручу амылчылары, студенттер, курмуенин алып-хаакчылары эркен даштылар хуеде шериг формазын келдикилер. Чурт-канын савиножу узучу мили-цияны отрядтарынын адын-чы белектерин ээлчегин чадазы эгелээр. Олоочечилер автоматтарда болуп база гранаталар окуп, карта кичүүрүзүгө, частыр, хөвөгү-сөдөр аймак чок кылды-рына өөрөшп турганыр.

Шериг эртемин чедип алы-рына оларга сандыкчы уаусу армиянын офицерлерин дуулап турган. Амыл үеде милисиястарын отрядтары республиканы камгалаарын чугула чепсө болу берген.

НЬЮ-ЙОРК. Рейганн «Смелдыстар дайынның» про-граммасын болза Ак бажын-нын бадмык турары биле чуртуктаны чоноу эвес, а дил-тер аразынк америк бажы-ныктык ракеталарын салып үндүрүп шакталарын камга-ларын системаны тургу-заары болур деп, Теппесис штатта сенатор-демократ Альберт Гор медеттеди. Ол программа чыгызашкын ий-нарык болгаш хары хөвөгү-лерин ач чорударыне Совет Эвөөлүн албадыр деп, Си-Биле телекомпанияга ий-терлеуруге ол айткан. «Стратегия» камгалап ин-диятыны боттадырып и-

руулары боо-чепсести ийи дак-пын элдере бүдүрүлгө — шаап калдыр-да, камгала-рында чепсести элдере бү-дүрүлгеге чедирер деп, сен-тор онзадан сомделээр.

БЕАРУТ. Набатия болгаш Дээди хоорайларын ча-нынга нэрала электеки ше-рилерин болгаш оларнын хөвөгүлөрүнүн чуртуу-жуу муруну амыл патриот-тар артыларын биле болгаш-лаар. Он анында Бока ша-нылынын мурун талымын «Мурун Лианын» чалы армиянын бижылган пос-тууңге халлашыны болган. Оске ийи районга Лианын дурмушкынын патриотчу фронтунуң дайынчылары дайымы кылып турган ийи-нык вертолестарын болап, оларын бодунуң дөвөскөрүн-че дөвөсчирче албадык-кан.

ТОКИО. Көдө амыл-агы-нын амырч продукцияны санды аларын калбартып ай-тырыга АКШ-тын админи-страцияны Япония чаа дү-жүтү берикчиерини кылбас деп, Япониянын чер амыл-чы, арга-арыг болгаш бөлий-түдүрүн министр Мория оңо СӨТО медеттеди. Ийгилик продукцияны Япония кир садырына канды-аза кон-трөлү чок кылып дэн Ва-шигтонунуң чоноу чан негел-делерин ол шийтирлени биле бурду шаякан. АКШ-тан кө-дө амыл-агы болгаш анык кынар «Садарын улгатырар япон» таранчыларын эрге-ажыктарына ууру согушну таварыштыр деп, ол чер-нин парлаады аймак турар.

(СЭТА).

«ЧЕЛЭЭШ» АЯНТУТКАН

ЭГЕЛЭЭН АЖЫЛДАР БОЛГАШ ЧАМДЫК БОДАЛДАР

«Совет Тыва» совхозун «Челээш» агитбригада кезини аялганда...

«Өрөөлөгө» медреселг даярдаган чепил амыр-га, хамаати турушка...

Алмалдан хостуг үсөдө өрөөнчкчериин ойнаа даш-танымга таварымчалы байдалы тургузар дээш...

Деражко — Ровеншанын бир уагу болган чараш суур-ларын бирээси...

Ая-Довурактык № 3 орту-мак школазын бөлүк өрөөн-чкчери эртен чайгы бешки уадууда...

Сүт-Хөл районун амын-др хандырыла бүдүрүлө өргөлчанын аялганда...

СТАВРОПОЛЬЕГЕ ЧАЙ

Жаанова олар согуткан тур-ганар. «Тыва-85» отрядты кежи-терини 356 тонна абактуу...

ТЫВА ЭКИ ТУРАЧЫЛАР АТТЫГ

Деражко — Ровеншанын бир уагу болган чараш суур-ларын бирээси...

АЧЫ-ДУЗА ЧЕДИРГЕН

«Сүт-Хөл» совхозун Кара-Чыраа, Кызыл-Тайга салбарларын Ак-Тал-Акс сүт-баран ферманын, Чес-Булу хойжу бригадалык...

ТЫВА ЭКИ ТУРАЧЫЛАР АТТЫГ

Деражко — Ровеншанын бир уагу болган чараш суур-ларын бирээси...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Урок юности». Док. телефильм. 8.55 — Информативтик телевизияр болган саналга техникасы...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Трудные старты Шахмат». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Бойдус эртенги. 8.35; 9.35 — Вистия планетавис...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Ивановиче славное Полтава». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Фанзика. 10 класс. Электронтергиян бүдүрүс болган ламчылдар...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Евас 6 не было земли». Эртен-истерелг филм. 8.25 — Шыдыраа шко-ла. 8.55 — Франсуа дым. 9.25 — Эстетиятк иккител...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Ивановиче славное Полтава». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Фанзика. 10 класс. Электронтергиян бүдүрүс болган ламчылдар...

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Ивановиче славное Полтава». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Фанзика. 10 класс. Электронтергиян бүдүрүс болган ламчылдар...

Advertisement for 'Reduktsionnyy adrez' (Reduction cutter) with contact information.

Advertisement for 'Окаар' (Okaar) cinema with showtimes and programs.

ЧИК АТЛЕТИКАГА РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОНАДЫ

Чик атлетикага республикалык бири чери дээр маргалдаарга «Спартак», «Динамо», «Урожай» болган «Туровские резервы» эки тура спорт инстинктеринин командалары кирешкен.

Маргалдаанын программасында 100, 200, 400, 800, 1500 метринин дистанцияларына чарыш, эстафеталар, узунун, бодун халымына, ядро, копье октаарына (эр, херожен улус арасында) 3000, 5000 метринин дистанцияларына чарыш болган ондаа эске хевиргерге маргалдаалар кирген.

Маргалдаанын эгезинде 100 метр дистанцияга чарыш болган. Баштай стартка хероженер үнген. Алаа «Спартактын» таллекчилери Ольга Григорьева, Викторина Исакова олар хуула берген, ийги чери алганнар.

Эр улус арасында «Урожайнын» спортчуу Виталий Лазенко тилеэн. Оон үзө 12,2 секунда.

100 метринин чарымында эй хей спортчулар кирешкен болган маргалдаа колчут чыдаг демисеге эртал турган.

200 метр дистанцияга чарышка эр улустан Евгений Илюжин, а херожен улустан Наталья Жаборонкова олар таллекчилер.

400 метрге эр улустан «Спартактын» таллекчи Евгений Илюжини үзө 51,3 секунда болуп, республикалык чар рекорду тургускан.

1500 метринин дистанциямында эр улустан Алексей

Осипов («Спартак») 4 мүнута 27 секундада маңнаш, тилекчи Херожен улустан «Урожайнын» таллекчи Кара Маскыр чемпионнаал.

Ак-Довурантыл «Динамо» эки тура спорт инстинктеринин таллекчи Юрий Оржаак маргалдаага эки беткелинин кергүтүп, 3000 метрини 8 мүнута 56,6 секундада маңнаш, мурунуда турган 9 мүнута республика рекорду чарткан. Оола-ла спортчу 5000 метрини 15 мүнута 36,3 секундада маңнаш эртекш, бо дистанцияга республикалык баа чаа рекорду тургускан. Чаа рекордтары тургусканын алаа Юрий Оржаакка судья коллегиясы болган кергүчүлөр байыр чедиргенер. Бо дистанцияларга Борислав Оржаак, Михаил Черепанов («Урожай») олар ийги, үшкү черлерин ээлениер.

4х100 метринин эстафетасында «Спартактын» командазы (эр улустары) 3 мүнута 36,6 секунда үзө кергүчүлөр тилекчи.

БЕДИНН ХАЛЫРЫ Спорттун бо хевиргерге эр улус арасында Дмитрий Курьянец бири чери ээлөөн. Оя 1 метр 80 сантиметр бекдиктен ашкан.

Херожен улус арасында маргалдаага Наталья Жаборонкова — 1 метр 30 сантиметр ийги шыдаан.

ЯДРО ОКТААРЫ Манна Александр Поевский республикага 1988 чылдагы 11 метр 33 сантиметр рекорду 12 метр 72 сантиметр кылдыр чартып, республикалык чаа рекорду тургускан.

Херожен спортчулар арасында Валентина Быхова 10 м 52 см. Ойтан, бири чери ээлөөн.

Бо маргалдааларын республикалык болган хоорайнын спорт комитеттери багыт ээс организастан эрттерге. Командаларыны беттескен, спортту мергешкен мурунку чылдардан элөөн бодун турарын маргалдаа кергүчүлөр. Алгагыны дистанцияларга спортчуларыны кергүчүлөр үдери мурундагымында эки болуп, республикалык беш чаа рекорду тургускан.

Ийи хуи шитине ургүдүчүлөи чемпионатты түнелениде команда талзы-биле «Спартактын» спортчулары 347 санын ал, бири чери ээлөөн, бири черинин диплому, шитинер кубокту, азыраак халып алган.

«Урожайнын» болган «Динамо» спортчулары айгыткү черлерин үзөшкөн.

Маргалдаанын тилекчилерини дипломнар болган эртектег белектер-биле шаңнаан.

С. ИРИТ.

ЧУРУКТА: Маргалдааларын каржычылары 400 метрге чадаг чарыш үзөшкө.

О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОЗ.

О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОЗ.

Туринини бүтү-делегей хуунуге тураскалган маргалдаалар «Сайлык» кафеинин чогуунда делег алаакка болуп эрткен.

ТУРИСТЕР МАРГЫЛДААЗЫ

«Демир-Сал» клубунун чорудуп турганын туристтер берге маршуртарында тартыргылаан чарыш пейзаж чурдуктары делег кергүчкөн.

Маргалдаанын коо судьязы Наталья Викторовна Огезева маргалдаа удаас эгезээр дугайында микрофон дамчыштыр чарлаа, командаларын беттескенин адыкаткан.

Маргалдаанын программасында: тиккен майгыларын бузуп, рокзакка суугары,

Эртектег белек-биле шаңнаан. Ийги чери № 14 школан, а үшкү чери № 4 школанни командалары ээлөөн.

Маргалдаанын эр ийги кергүчкүнүн № 4 школан кергичкенин Саша Капустинге тускай шаңнаалды тывышкан.

Маргалдаанын секретары Людмила Лопаткина тилекчилерге швалларын тывышкан болган арга моон солгаар-даа спортту чедикчилерини күзөөн.

ЧУГУРУН-КАРА

Шавда Хемчикке Чугурун Кара деп шолонг Кара-Боду деп атак чуртпа чорраанын кырган-ачам херождар. Адалага барганда мурунку чоран азын чуртпа чаапаша шиге чадаг шокуш кырып Кайык орташ азын казып дээр, демир үс халынар. Демир эки сырттан эрттиг анык оолдар арасында артыкча тудуп алган чадаг маңнаш турар. Чарыш азын үзүргөндө, ага чаат чоруп турган, хей азыр «Курай» дээр, маңнаш үзүргөндө. Чугурун-Кара чези оолду кымчыны тудуп чыдып келген.

УЛУСТУҢ ЧУГААЛАРЫНДА

Бодун-биле бе азы бек-биле бе? деп-тир. — Боюн муңгаш сөн-биле чарыш мей. Эртенке шылдар мей, четпейн барыла, тайга үзүп сыйн майгыны мезке тил бээр сел.

Хемчикке узун орукту эртип чораша, хонур-дуңдуз киргилей бээрлер. Билеарага Актык мегелери Хоптак-оол, Комбу, Сергезен, Болустай суглар артыкчы, төрөпни дөжөнгөшү, эрт чин чыткым чарыш чүсө. Кежээки серияда ийи-үш метр чоң докпаат тудуп алган хөм-лаа эттеэн тургундар. Божак-хот-оол-биле «чокуш» турганын көрбөз мей. Мөгө Хоптак-оол чаксар чудааш, элек азынча чымылан иекти эргачыга чымылган иекти басаган, доң кырында кыштаатке көдүрүп үндүс бээр кийи чораш.

Дук каакка, кидис өлгөн черлерге мегелерини дөмөктер согааштар деп апаргылаан, херектери элп ортулар чүсө. Чин соккан чеге боданын ийи бүт эвали ийи холунда тудуп элген, элп мышка азын кыштагымын турар мегелер болгай. Колаун тонууге болган беймер-лаадыме оо кире ирик чорол элт чарыштыр, мөгө херештерип колуп чоранын бо-лаарга, маргалдаагы оон-мөгө айма-ла суулуудт чоран улус-тур ийи. Ол чорун тураа сүтке божак хондуз кудалар ул турганын билдир мей, чогум көзөржик дегир-лөп чыган мөгө көрбөз мей. Айт мөгөн шитине чедип турганын оо боор, оларын экилектен ач тыгыри хемирп, чеминг шайын жипп, чедер, минээр эрттиренин арасында өзүп келген мей. «А, Алдан-Маалыр, Сүт-Хөлдө олардын ачыр-дачыр туттуп чоранын хоочу, кырган мегелер-лаа бар. Ол улут байыр-лалдарын оларын «бажын дегирлөп» алгаш кып турганын кым-лаа көрбөз. Назамдан келген, тайга, сыйнар бажында, чаала таваа салдымын турган колхозтун малын малдап чорып баргылаар чүсө.

Телевидение

ОКТАБР 2-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе», 8.55 — «Эртенги гимнастика», 8.55 — Шылдыр талзы-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө, 9.10 — «Белая Лица», Мультифильм, 9.30 — «Ан-чорукчулар клубу», 10.30 — «Мошарт», Уран-чечен телефильми. 5-өл сериясы, 11.55 — 12.00 — Мездер, 14.35 — «Кайным вы будете?», «Крестьяне будите?», «Любите ли вы Бака?». Док. фильм, 15.25 — Чуву номчуруу, 16.15 — «Камы» — найралдык өб-буле». Бакудан дамчыдыла, 16.35 — «Чо мөгө директор». Док. телефильм, 17.25 — «Он адым чедир болган оон улут илазы», 18.10 — «Ранса», Стручкова. Док. телефильм, 18.30 — Силерин бажылар талзы-биле Бугу-авылдан чарыш, Разбичден дамчыдыла, 15.15—15.20 — Мездер.

Кызылдан

8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Урок мужества», Док. телефильм, 8.55 — Информастыг үндүрүлгө, 9 класс. Эртен болуп информатика болган оон согулуктары. Информатика болган саянага техникасы, 9.05; 12.30 — Немец дым, 10.05 — «Бойду эртеми» деп дамчыдылаш позачи, 10.35; 11.40 — Н. В. Гоголь — «Тарас Бульба», 6 класс, 11.05 — «Өб-буле болган школа». Тележурнал, 12.10 — «Время мыслить экологически». Эртен-вептередит фильм, 13.00 — Эстетикти ийжиздила. Кийи болган бойду, 13.30 — Музыкна, Е. Асафьев, 14.30 — Чалгы биатлон талзы-биле Бугу-авылдан чарыш, Разбичден дамчыдыла, 15.15—15.20 — Мездер.

Чуруктарда

«Адым» күс деп армарка үзөшкө.

Арттар, хемнер ыраксынманн

Алтырнын чарыштырп, мегелери хурештирп дээр, Актык ашактары дөртен-беч чылдар үзөшкө, оо-бо хемнер бажы тайгалардан

Шыдыраалаар ашактар

Хемчиктин Сүт-Бажы чуртту керек шыдыраалаар ашактар чораш чүсө. Оларын чамдымын «кымыл-дустай» берсе-дэ, чамдымы ам-лаа азы-толуну эртенде ачылдап, турттап чорурлар. Толан харым доңгайым бажылар Калчан ирей оларын дугайында херождер ийи.

Чуруктарда

«Адым» күс деп армарка үзөшкө.

Чуруктарда

«Адым» күс деп армарка үзөшкө.

ӨӨРҮШКҮНҮ ИЛЕРЕТКЕН ОДУРУГЛАР

Бистин шитисидини үзөшкө бажыла болуп совет кижилерин кадыкчымын наггалалдык мөгөш-мөгө чөп амылда чорур мегешке амыл дамчыларынын дугайында өөрүшкүнү сестерин илереткен чагалар редакциянын почтаыга үргүлүчү кып турар. Буйнык холдуг э м ч н е р г е эшедин, казын ийжизил алган, төрөк чуртту кучу-шылдын бижыдылар, оо бири беш чылдын плагыт овалдарын амыдырага чедикчилерин боттадылар керекке үдү-хуату кирип чорурлууга чоргаларын, эмчелерин амында кадык-шымраак болу берген, өөрүшкө-манайлыг чуртпа, амылдап чорур кижилерин өөрүшкүнү илереткен чагаларын чамдымын мында кийдишкө.

Чыгышап, эччи сестралары А. Савды, М. Серенова, У. Мирзоя, саятаракалар К. Херте, З. Чыгылап оларын холуна бир ай чартык хире үзөшкө шитисидини эллектен, селден. Буйнык эмчелерин чамдыла кыдым ийжизил, сөгөн чалып келди. Камдымын кийдирип каан амыл эмчелерге өөрүп четтиргенин илереттин.

Х. ДАРЖАА. Шуй суур.

Бай-Тайганын Кара-Хөлдө участка эмелтез хей кийи амылаа турар база бир улуг коллектив. Эмелтезин ирелекчин Олга-оол Салчак-

Олгаар

Бөгүн республикага бүргөн, азыр Чарыш чага, хат коо-лук. Аларын температурасы дүң 2-7 градус чылг, чамдык районнара 0-5 градус соор. Хундус 15-20 градус чылг.

Кино

ОКТАБР 2-ДЕ «НАИРТАЛ»: «Сон у руки яля чезола». 9.30, 11.20, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шақтарда.

Кызылдан

18.00 — «Орус дым өөрөмп

70 хар чоңуулаан оор-лаа болуула, болуунун кирешасы-биле төрөк сокушун «Мурыкчы» сокушка мал тилик беткөзүргө кирештич. Мал чөмөшкө беткөшкө амылда «Оро чурмула, август айын эгезинде херекке дегарын, бугу бодун кымып, амыка берген аары берген чөп. Шуйкун улукостон эмелтезини улут амыла С. С. Парчы мейи кезек ол чеге эмел чорур, аары элөң берген берген хире боорга. Талдык район эмелтегине икелген.

Бистин шитисидини үзөшкө бажыла болуп совет кижилерин кадыкчымын наггалалдык мөгөш-мөгө чөп амылда чорур мегешке амыл дамчыларынын дугайында өөрүшкүнү сестерин илереткен чагалар редакциянын почтаыга үргүлүчү кып турар. Буйнык холдуг э м ч н е р г е эшедин, казын ийжизил алган, төрөк чуртту кучу-шылдын бижыдылар, оо бири беш чылдын плагыт овалдарын амыдырага чедикчилерин боттадылар керекке үдү-хуату кирип чорурлууга чоргаларын, эмчелерин амында кадык-шымраак болу берген, өөрүшкө-манайлыг чуртпа, амылдап чорур кижилерин өөрүшкүнү илереткен чагаларын чамдымын мында кийдишкө.

Чыгышап, эччи сестралары А. Савды, М. Серенова, У. Мирзоя, саятаракалар К. Херте, З. Чыгылап оларын холуна бир ай чартык хире үзөшкө шитисидини эллектен, селден. Буйнык эмчелерин чамдыла кыдым ийжизил, сөгөн чалып келди. Камдымын кийдирип каан амыл эмчелерге өөрүп четтиргенин илереттин.

Х. ДАРЖАА. Шуй суур.

Телевидение

ОКТАБР 2-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе», 8.55 — «Эртенги гимнастика», 8.55 — Шылдыр талзы-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө, 9.10 — «Белая Лица», Мультифильм, 9.30 — «Ан-чорукчулар клубу», 10.30 — «Мошарт», Уран-чечен телефильми. 5-өл сериясы, 11.55 — 12.00 — Мездер, 14.35 — «Кайным вы будете?», «Крестьяне будите?», «Любите ли вы Бака?». Док. фильм, 15.25 — Чуву номчуруу, 16.15 — «Камы» — найралдык өб-буле». Бакудан дамчыдыла, 16.35 — «Чо мөгө директор». Док. телефильм, 17.25 — «Он адым чедир болган оон улут илазы», 18.10 — «Ранса», Стручкова. Док. телефильм, 18.30 — Силерин бажылар талзы-биле Бугу-авылдан чарыш, Разбичден дамчыдыла, 15.15—15.20 — Мездер.

Кызылдан

8.00 — Эртенги гимнастика, 8.15 — «Урок мужества», Док. телефильм, 8.55 — Информастыг үндүрүлгө, 9 класс. Эртен болуп информатика болган оон согулуктары. Информатика болган саянага техникасы, 9.05; 12.30 — Немец дым, 10.05 — «Бойду эртеми» деп дамчыдылаш позачи, 10.35; 11.40 — Н. В. Гоголь — «Тарас Бульба», 6 класс, 11.05 — «Өб-буле болган школа». Тележурнал, 12.10 — «Время мыслить экологически». Эртен-вептередит фильм, 13.00 — Эстетикти ийжиздила. Кийи болган бойду, 13.30 — Музыкна, Е. Асафьев, 14.30 — Чалгы биатлон талзы-биле Бугу-авылдан чарыш, Разбичден дамчыдыла, 15.15—15.20 — Мездер.

Чуруктарда

«Адым» күс деп армарка үзөшкө.

ШЫН Редакциянын адреси: 687000. Кызма, Шегиния болган Краевско куумучуу, 2-23-54 карышсалгы секретарыны 2-23-35, секретариатын 2-23-35, арнайы амылраа болган дактур алыштырны 2-23-75, пропаганда болган совет алыштырны 2-23-13, чага шылдыны 2-41-27, 2-21-47, «рекордтарыны» 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45

бажы № 3, Исфоннары: редакторуну 2-24-63, редакторуну оралакчыларыны 2-35-24, арнайы амылраа болган дактур алыштырны 2-23-75, пропаганда болган совет алыштырны 2-23-54; «өзө амыл-агы кылдыны» солуу «сөбөй» барганда 2-32-75 телефонко долгаар.

оралакчыларыны 2.35.24, «НАИРТАЛ»: «Сон у руки яля чезола». 9.30, 11.20, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шақтарда.

«КАА-ХЕМ»: «Триг-тра-ва» 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шақтарда.

«ВОСТОК»: «Три брата» 15.00, 17.30, 20.00 шақтарда.

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 231 (12932) 1985 чылдың октябрь 5, суббота 1925 чылдан үздээлдеп чыгара. Өртүз 3 копейка.

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ ФРАНЦИЯДА ЧОРУП ТУРАРЫ СОВЕТ-ФРАНЦУЗ ЧУГААЛАЖЫШКЫННАР

Делегей байдалының, совет-француз кады амылдажылганы хөгжүдериниң принципалдыг айтырларын дугайы СЭКП ТН-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтуң болгаш Франция Республиканың Президентизи Ф. Миттеранның аразына беседаларың октябрь 3-те болган уламчылалыгга калбак составтыг чугаалажышкындар эрттирген.

СЭКП ТН-ның Чингине секретары биле Франция Республиканың Президентизи ийи талазын төлөөлчилериниң аразына аңгичорун үезинде амылчун дем келге болган беседалар дугайында информацияны дыңнаан.

Премьер-Министр А. Фабус, даштын харылзаалар министри Р. Дома, ССРЭ-ниң даштын херектер министри З. А. Шевардинадзе болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралачысы И. В. Архипов, ош ушкына француз чамдык министрлер Совет Звильелиниң болгаш Францияның аразына политика, экономика, эртем-техника, болгаш культурулу кады амылдажылганы хөгжүдериниң айтырларын түңнээн. Ындыг кады амылдажылганы таарымчалыг бундустуун талаалар демдегелген болгаш ош хевирлерин, ош иштинде сандыг-экономика-даа талаа база сайзыраңгайдыр дөткөп чугаалаан. Найы-даа талаа амылгыс садыглажышыңа улам ыңай идиң бээриниң чогумчалыгын ийи талаа демдегелген.

Ийи чурттуң даштын политика илбэн чөлөрүнүн аразына политиктиг консультацияларын ургучу чорударының амылчын онзалар демдегелген. Ол талазы-биле чедиң алдыг дуржулганы меэдэ кылдыр чүүлүдүзүмүшкүң.

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ Ф. МИТТЕРАН-БИЛЕ БЕСЕДАЗЫ

Октябрь 3-те хүндүл ийги чартымыда, Елсей ордузунга СЭКП ТН-ның Чингине секретары М. С. Горбачев биле Франция Республиканың Президентизи Ф. Миттеранның аразына санал-ошалдар солчуушкуну үргүзүлгөн.

биле хүлээп аяган. Космосту тайбың сөрүлгаларга шөгүздөп азырыга совет-француз кады амылдажылганы ургучулар бодал ийи таладан илереттинген. Совет орбита станцияныг башкарылгалыг үр хуусалыг умуушунга француз космонавтының база дагын киришкен турарыга Францияның Президентизи чөпшөзрөш мен.

Тайбың сөрүлгаларга энергиялы амыр дээш делегейиң «Тонмак» дээр термодролу реакторун тудуп тургузар талазы-биле дем каттыштырган кады амылдажылганы болдунар аргалың болгаш чогумчалың Совет Звильели биле Франция өөренип көөрүн СЭКП ТН-ның Чингине секретары саналдан. Ындыг саналды Францияның Президентизи таарымчалыг кылдыр көргөн.

Язы-буру адырларга туруп турар харылзааларын Совет Звильели биле Франция моон сонгаар даа бымылгалар, кады амылдажылганы болгаш кооперасташкының чаз талааларын тываарын М. С. Горбачев биле Ф. Миттеран демдегелген.

Москвиге аңгичорук кылып келири-биле Ф. Миттераның ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң өмүзүзүндөн М. С. Горбачев чалаан. Францияның Президентизи ол чалапканы өөрүп четтиришкенин хүлээп алган. Аңгичорук хуусаларын немей дугуржуп алып.

Чугаалажышкындар тодаргай, амыл-херекчи болгаш найырамы байдалга эрткен.

(СЭТА).

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ Ф. МИТТЕРАН-БИЛЕ ТҮҢНӨЛ БЕСЕДАЗЫ

СЭКП ТН-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтуң Францияның Президентизи Ф. Миттеран-биле өзгөчөгү беседазы октябрь 4-те Елсей ордузунга болган.

Тодаргай, амыл-херекчи беседга ийи талага солчуушкуну чугула айтырларын чугаалажып көргөн.

(СЭТА).

Делегейиң чамдык улуг айттырларын, ол ушкына левискоорниң чамдык айттырларын талазы-биле санал-ошалдарын солчуушкуну доозулаган.

М. С. Горбачевтуң көдүргөли совет чаз ийи талааларга холбоштыр чөпшөзүмүшкүң киниң дүжүрериниң айтырларын чугаалажып көрүргөчө бүгү-иниң айтырларын аразында кол черин утлап-дырган.

Чугаалажышкындар доозулаган сөзүндө М. С. Горбачев болгаш Ф. Миттеран пардалга конференцияны калы эрттирер.

(СЭТА).

ЕВРОПАНЫҢ БОЛГАШ ӨСКЕ БҮГҮ ДИПТЕРНИҢ ТАЙБЫҢ, ХОСТУГ, ЧЕЧЕКТЕЛГЕН КЕЛИР ҮЕЗИ ДЭЭШ Францияның парламентарийлери-биле ужурашканы

Париж. (СЭТА). Октябрь 3-те СЭКП ТН-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү М. С. Горбачев Лассе ордузунга Национал хуралдың болгаш сенаттың парламентарийлери, даштын херектер талазы-биле комиссияларын болгаш француз-совет найырал бөлүктөрүнүн кежигүннери-биле ужурашкан.

Ужуражышкына совет талада СЭКП ТН-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-ниң даштын херектер министри З. А. Шевардинадзе, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралачысы И. В. Архипов, даштын сандыг министрликте бирги оралачысы Н. Д. Комаров, ССРЭ-ниң Эртемдер академиясының оралачы президентизи Е. П. Велихов, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң палаталарының даштын херектер талазы-биле комиссияларын кежигүннери А. М. Александров, В. В. Загладин, Л. М. Замiatин, ош ушкына ССРЭ-ниң даштын херектер министриниң оралачысы А. Г. Ковалев, ССРЭ-ниң Францияда элчиси Ю. М. Воронцов барганар.

М. С. Горбачевка Францияның Национал хуралының даргазы Л. Мермаз болгаш сенат даргазы А. Поор чамдык-биле байыр чедиргенер.

Л. Мермаз бодунуң чугаазына ийи чурттуң аразында тургустунган найыралдык болгаш кады амылдажылганын шаг-шаандай бөө чамдыларын демдегелген. Франция-биле ССРЭ-ниң аразына кады амылдажылганы агы-агы социал экономика системаларыг чурттары сорук кириер үлгөргөчкө бооп келген болгаш ыңдыг болур-даа ужураг деп, ол чугаалаан. Бистин улустарымыс делегейиң ийги дайымын чыңдаарыңа бир дем-биле демисекин тургыз болгаш ол бистин найыралчы-ымыс быжылгаан. Франция-совет харылзаалар Хельсинки эбузууну тыттып тургустунганына улуг чергелиг идиңни 60 чылдарда кылган. Бистин кады амылдажылганы кайм-даа талага ажыктыр чүдүлдери берип турган болгаш бээр-даа алаар, ол Францияны болгаш Совет Звильелини, бүгү кижиге төлөөлгөчкө бурунгар деп-шылганын салышкыны кирип болур.

Бистер ССРЭ-ниң тайбыңче аян-чоруунуң ийги хүнү чоруп турар, чугула ужуражышкындар-даа болгуду. Ийи талааның харылзааларын болгаш делегей херектериниң эи чугула айтырларын талазы-биле санал-ошалдар солчуушкуну эгелзеп, Республиканың Президенти Ф. Миттеран болгаш Француз Республикасының Президентизи Ф. Миттеран биле беседалажып бээр чугаала-даа тургаш, мен Совет күрүениң даштын политикамын үлгөргөчө, кол уламчылкыны Францияга эки, улам-на доозу-биле билип алдым дээш оралдажып турарым билиңгир болгай. Ол, кандыг-даа күрүениң даштын политикамы-биле бир демей, бирги ээлгеге иштики херектелген холбоалыг бооп турар.

Бо айтырыгга кысказм-биле доктарын чөпшөзүп көрүнер. Бистин чуртууштуң Совет эрге-чаргынын бактап туруп келгени чылдарының иштөөдө кайы хире улуг болгаш хей нуруузда белеп эвес орунту эртемчил билер боор силер деп бодулар мен. Бистер хааныг Россиядан экономика талазы-биле эйне докучангай байдалды салгап алган бис. Чоңуң дөрттүң үч кезин үжүр-бижик билбес турган. Төгү-нүн хемчээли-биле дыма

зиденти Ф. Миттеран болгаш Француз өске-даа күрүне ажыдакчылары-биле чугаалажышкындарын түңнөлдөргө үндүрери амылчымында эрте болбай аар. Ыңчалар-даа бистин чурттарымыс аразына харылзааларын хөгжүдеринге чаз идиң бээрине чүткүлү болгаш херек кырында боттуг чүдүлдери барыдааламышан, делегей айтырларын талазы-биле тургустары чоон-шылдарыңа чүткүлдү ийи тала илеретип турарым безиң тодаргай бооп турар бис.

Ийи чурттуң парламентарийлериниң хей чылдарын иштөөдө тудуп келген харылзаалары француз-совет харылзааларын быжылгаанга идиңгил бооп турарын Л. Мермаз демдегелген. Франция биле ССРЭ-ниң аразына чаагай дугуржулга Европга болгаш ош кызматчыларын даштаңа-даа таарымчалыг болуушкуну тодаргай чергелиг идиңгилер Француз парламентарийлер моон-даа сонгар дөрт болгаш боттуг харылзааларын тударына белеп бооп турар.

Ош соонда парламентарийлер мурнагы М. С. Горбачев чүве чугаалаан.

Республиканың Президенти Ф. Миттеран биле беседалажып бээр делегей мурнуурага ботту чүве чугаала-даа тургаш, мен Совет күрүениң даштын политикамын үлгөргөчө, кол уламчылкыны Францияга эки, улам-на доозу-биле билип алдым дээш оралдажып турарым билиңгир болгай. Ол, кандыг-даа күрүениң даштын политикамы-биле бир демей, бирги ээлгеге иштики херектелген холбоалыг бооп турар.

Бо айтырыгга кысказм-биле доктарын чөпшөзүп көрүнер. Бистин чуртууштуң Совет эрге-чаргынын бактап туруп келгени чылдарының иштөөдө кайы хире улуг болгаш хей нуруузда белеп эвес орунту эртемчил билер боор силер деп бодулар мен. Бистер хааныг Россиядан экономика талазы-биле эйне докучангай байдалды салгап алган бис. Чоңуң дөрттүң үч кезин үжүр-бижик билбес турган. Төгү-нүн хемчээли-биле дыма

(Төңүзү 2-ги арыяда.)

ПАРИЖ. (СЭТА). Француз найымыс-лады кол куудучу — Елсей шөлөдөр Совет Звильелини болгаш Францияны күрүне туктары-биле бо хүвиерде шиметтинген. Топ куудучу Шарль де Голль атыр өлгө чөткөн. Ол шөл — Париж чурттуларын чүрөөгө эйне эргий унегил черлерин бирээни. Билде Тинилеге арказының чамыга национал тураскалды — Билдены солдаттын хөрүн дөзөң. Мөңгө от ында хил

ПАРИЖ. (СЭТА). Француз найымыс-лады кол куудучу — Елсей шөлөдөр Совет Звильелини болгаш Францияны күрүне туктары-биле бо хүвиерде шиметтинген. Топ куудучу Шарль де Голль атыр өлгө чөткөн. Ол шөл — Париж чурттуларын чүрөөгө эйне эргий унегил черлерин бирээни. Билде Тинилеге арказының чамыга национал тураскалды — Билдены солдаттын хөрүн дөзөң. Мөңгө от ында хил

ПАРИЖ. (СЭТА). ССРЭ-ниң болгаш Францияның аразына 1986—1990 чылдарда экономикадыг кады амылдажылганы дугайында дугуржулгага, ол ушкына орулгаларга

ТИИЛЕГЕ АРКАЗЫНГА ЧЕЧЕКТЕР САЛГАН

ге от комитетиниң даргазы генерал А. Вайан олар ошу уткаанар. Национал гвардияның хүндүт тыныштың баары-биле М. С. Горбачев эртек болгаш тыныштың начальниги рапортуң хүтүп алган. Виднычес солдаттын хөрүңге совет хүндүтүг алычы чечектери салган болгаш боттарының тараң чуртуун

болгаш Францияның даштын харылзаалар министри Р. Дома октябрь 4-те Елсей

СЭКП-НИҢ XXVII СЪЕЗДИЗИН ТӨЛЕПТИГ УТКУУР ДЭЭШ

СЭКП-ниң XXVII съездинин күш-ажылыч бедик көргүзүлгөр-биле уткуур дээш «Каа-Хем» хөмүр-даш безрезинни, дааранылг фабриказының, «Хүндүлелдин Демдээ» орденниң геология-шнчилел экспедициясының, Кызылдын үлетпүр бааранын салдының, «Торгалыг» совхозтун, Дуржулга станциясының ДБА-ның эгелээшкени республиканың күш-ажылычы коллективтери изин-биле деткип турар.

МУРНАКЧЫЛАРНЫҢ ҮЛЕГЕРИ-БИЛЕ

Автосептеге заводу — республиканың хоочун бундустелериниң бирээни. Коллективте күш-ажылычы эки чамдыктар тургустунган. Дагынчылар шимчээшкени, мурнакчы дуржулгага дагылар, мергежип дайы-биле чарыш ышкап азыртып аргаларын билдирип амылгалар турар бис. Ош ачымдык завод сөөгү чылдарда планныг ошалаадыр доктаамал ажыр күдесин келген.

Доозучу чылдык болгаш ийи талазы-биле беш чылдын планын хуусаа бетинде доозар сорулга-биле бедикче социалдыг үлгүлөгөн коллектив алган. Баш улуг санаашкыны бундустар беш чылдын декабрь 1-де доозары көрдүңер. Арга-чураларымын санап көргөш, мурнакчы бундустар коллективтериниң патриотчу эгелээшкенин деткин-шаан, завод хүндүлгөсүн ээле көргөн. Чыл планын декабрь 30-де күдесидар дээш дөрт тонук бурунгар, декабрь 26-

да доозарын шимчирдөөн. Күш-ажылыч бундустары немей 0,8 хуу өстүрерин планнап бис. Тус-тус бригадалар съезд мурнууну күш-ажылыч ээлчээде икелкелгил ажыктып турар. Бо хүвиерде ийи бригадала беш чыл планын күдесидар В. Ю. Фурсинниң мурнуу белектер бригадалы беш чылдын планыга немей 24 муң рубльдин продукцияны бундустар күдесидар. Автобус септектиктериниң К. Г. Курварин баштаан бригадалы амыг үеде он ийги беш чылдын календары-биле ажылдап, беш чылдыгыны немей 1 муң 200 рубльдин продукцияны берген.

Ажылда организастаарын экилдеш эртем-техника депшигени бундустарга ажылдаанында чедиңкиң келер дээрин коллектив билдире турар. Чаргычтар санында 3 муң, чаз техниканы ажылдакылдан 4 муң рубль орууганы чылда ап турар бис.

Камалга талазы-биле план күженишкенин. Баштайгы хүлээлгедэ 25 муң киловатт-шак электри энергияны камнап адыры керүүн болза, уткуушур планда 125 муң чедир камнап адыр орууга салдыган. 16 тонна кылар-чар чүзе камнап адыры 50 тонна чедир өстүрер бис. 2 муң рубльдин орууганы адыр сорулгадыг тургаш, съездинде уткуушур немедэ хүлээлгедэ 8 муң чедир адыры шимчирдөөн.

Нитылга-биле завод бо чыл планында ажыр 30 муң, беш чылдыгыны немей 120 муң рубльдин продукцияны бээр. Бо болза автосептектелери партиязы шуугага белең болур. Хүлээлгени күдесидар дээр завод коллектив бо хүвиерде күженишкенин ажылдап турар.

А. ТОМИЛИН, автосептеге заводуна план күженишкенин эргелдеш.

ПЛАНДАН АЖЫР 420 ТОННАНЫ

Мен черле Балгазын чуртту мен. Школа соонда малаз көдөш профессионал-техниктиг училищени доозуп алдым. Оон бээр бодумнуң тараң совхозумда трактористеп ажылдап чор мен. Ачам база механизатор чорам. Ачамның чоноуга кызылжык барзын болуп чор, олдум, дээр чагың кезээде сактып чоруп мен. Ээлгеге пороманы ажыр күтүспезинде сөгүм амырарыс.

Совхозта мал чыныгы белекчекчилерин аразына социалдыг чарышка бистин эвеповус кампаңа дургузунга кал чаз тиктесип болуп келет. Чедиңкиңгил амыл-ажылычты кол-ча чылдагыны бисте кижиге бүтүрүшү дааган ажилганы харымсалгалында, техникамын кампаңа деп

Бодулар мен. Кампаңа үезинде ажык бачым, ичканга хүнү-не эртеги чам мурнакчы тракторларымысты хынап көрүп ап турар бис. А чамдык эштерини талазында ыңдыг чорукту тоомчага албай техникамы улуг үрелешкенин таварыштыргаш, хей үс-так чыдырп, советтунга когарал чедирер хая эвес. «Биче чалга улуг калгага чедер» деп чүт өд-дур.

Звильелиниң техникамынга бундустар болар. Олар бундустар улуг амылдан турарлар. Ындыларга операторлар Георгий Понделев, Владимир Шелепов, Анатолий Дюворов, чалаачылар Владимир Теретянин, Эрес-оол Эрес-чиги хамарыштырып болур. Бистин эвепе бо чылмы 390

тонна витаминиң сизге дагыны белектер планныг. Октябрь бирге чедир 539 тонна белекчелис. СЭКП-ниң XXVII съездинге төлөтпү ужуражыр дээр эгелээшкенин мен деткип, пландан ажыр 420 тонна витаминиң сизге дагыны белектер немедэ хүлээлгени алган, эвепе кижигүнери агаар-бодуштуң таарыма чок байдаларына торуп дивей, күш-ажылыч бундустарымыз белең амылдан турар бис. Ичканга 60 сезонда плантын-биле 800 тонна эки шимарыг витаминиң сизге дагыны белектер сорулгадыг бис.

А. БАКУРОВ, «Революцияны чаламыз» совхозта эвепе, Талды район.

Тываның көдөш ажил-агы дуржула станциясының № 2 хову-трактор бригадалың анык механикатору Анатолий Чураков күчүгү «К-700» тракторга ажылдап иштөөдө бир чалгас эвес чыл эртек. Бо чылмы коллективтиң бригадала берээлге шилчээни-биле ол «Елсей» деп ком-байныны шуугаымын аргына бир дугаар олурган. Чаа техникамы ала алы амылдан турар шимчир бундустар, оларын бундустарымызды дээр Ала-толий кызымын амылдан турар. ЧУРУКТА: комбайнер А. Чураков, А. КОЯГУН-ОЛДУҢ фотоу.

«Тыва АССР-ниң школазының алдарлыг башкызы» хүндүлүг атты улус өөредилгезиниң бөлүк ажыдакчыларына тыпсыр дугайында ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

- Улус өөредилгезиниң хөрөөгө чедиң алгач чедиңкинери болгаш хей чылдарда ак сеткелдег күш-ажылы дээш «Тыва АССР-ниң школазының алдарлыг башкызы» хүндүлүг атты тыпсыр болза:
- Татьяна Васильевна Васинага — Тыва районунуң Хову-Аксыда № 2 ортумак школазын башкысы.
- Ирина Владимировна Зубовага — Кызыл хоорайның № 1 ортумак школазын башкысы.
- Бичи Иргитовна Кагай-оолга — Бай-Талга районунуң Тээли ортумак школазын башкысы.
- Ираида Михайловна Кууряцаевага — Бичи-Хем районунуң Аржаан ортумак школазын башкысы.
- Любовь Николаевна Лоскутовага — улус депутаттарының Каа-Хем район Советиниң күтүсүмүнү улус өөредилге кидишиниң эргелекчани.
- Мария Дудушова Хургүлекке — республиканың дүлөй уруулар школазын башкысы. Кызыл хоорай.
- Вера Николаевна Шагмарга — Барыш-Хемчик районунуң Ак-Довурга № 1 ортумак школазын башкысы.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Ч. Д. ОНДАР, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары Н. ВОЙДУ, Кызыл хоорай, 1985 чылдың октябрь 4.

Бөгүн - Башкының хуну ЧОРУУ ЧОГУЗУН

Кав-Хем улуу шыйа-ла чараш ийи, чыгышты күсү болду-турмуш ийинин, сеп-илдөөнү тагаар-ла хайы-тырмыт, хадыга бээр. Алды-сарала өң-биле каастагыллар арга-арыг хем улуу дургаар шөйлүп чоруткан. Хемини агымны ам оожум, харын чыдагым чай болгаш сугун чыдагында терепи кончуг. Уем эринге келгеш, каа күлдө көрүп орарыңга, суг дыка арыг көстүр. Долганыр иржым-на чуве. Чүгө бой-дустуу бодууда амдырал кезээде бичи-даа сокшам дивес. Лагбыр Узуновна ол хун база арыгже салгустеп, үш-кү классыларын бойду-биле таныштырып чораан. Ынаг аккурсулар удаа-ларым бой-гулар. Бичини ууулар арыг агаарга чоруу, ойлап хөгзө-рүпте соуургалдылар. Ол-бо манжып, ийиктажып ойларлар. Эки кичээр болза, аларын өскөнчелери кончуг. Бойду-биле таныштыла чүгө ычар дооступ калбас. Бичи-лер база онкагай угалдым, чүвени кымдан артык сактып азыр, сепкилдиге таарышкан таварылыгы кажан-даа үт-пестер. Ычангаш-даа ынаг боор. Урутарын башкыны тө-рөз Кав-Хемини эринге бо-ла экээр. долганыр турар бойду амдыралым хайга-рарлар. Урутарын соуур-галык-ла чүгө чок, башкы олорун үчүстөр, чечектер-биле таныштырар. хем, суг дугайы бичи-лер кылдыр чү-гавалар. Уш-кагы эргиде-зини аайы-биле бойду-биле өскөнчелерини бичини улуска айтып бээр.

Доослам дээди эртемниг, эгезинде Сүт-Хөл школага тыва дыл башкылар турган. Оон улаштыр төрөз сууру Бүрөн-Бай-Хаакка эвеп, эге класстарга башкылар айма-лай берген. Чалганыч чараш, онкагай аама-чаныг бичини уруугаар-биле аймадап чоруу-рунга башкы харын сепкилди таарып башкы мергежилдине боду-дуга хандыкшылыгыларын бирээни кийди болду.

Башкы аймагыга хандык-шып, соуургай берген дугайында Лагбыр Узуновнагы харымын ама-на чугаалат кел-лейн. Кызылдан № 2 школа-зыга олгу классты дооскан. Ычкан ол школага Тыванын А. М. Белек-Бар, А. А. Фе-дченко, З. Д. Сапогова ышкаш ат-сугарган башкылары база Т. Ф. Лама, Л. Б. Ондар, З. М. Сташевская ышкаш аочулар аймадап турганы ачы-салдарыг болганын ол ач сактып орду. Башкыларыга ынакшыл олларын аймагыга соуургалды оттуруп, мерге-жил пилеп алдырыны садар-дык болганы ол-дур. Уруг-лар-биле аймадап боду-дуга-ла хымн тыпкап, арга-мергежил-дин башкыларын хонуга тура шоланы ол дооступ үгө-гөн. Устүлө башкыларын бирээни ам чок, өскөлери пей-сизай берген-даа болза, Ли-дия Биргеева Ондар ол-ла школага ама-даа аймадап-шып чоруур. Эон Михайло-вичи база кончуг эки бичир меп. Өрөнникчилери-биле сеп-кил-төөнү-даа чугаажып, бот-тыныгыр уран чүгү да-чыныгыр урутарын соуур-галдын оттуруп, кичи-ндер талды-биле дуржулгазы улуг. Башкынын азынчыга үзелсе оон өрөнникчилерини мөзү-бүдүшүгү, төлөтпиг ажил-ке-рээ болур болай. Лагбыр Узуновна бодуун башкыла-рын арып кыгытпай чору-ур, харын олорун бунчын ижи салгап алган, чонуга макталып кичилерини бирээ-ни апарган.

Ажым-биле чугааларга, ол ажилдин эр берге уластогунга — бичи комплетинг класстар-биле он чеди чыг аймадап. Харын бо Сарыг-Септин № 2 школагына эрт-тиртен он чымында долу со-ставтыг эге класстар-биле аймадап турар. Урутарын бичини хандылар, өөредилге бичини соуургалды болду-р дөш чүгүлдүг аймадап-рын чугулазын башкы чуга-алат турар. Эге класка кел-ген агы-анды билгилг, чачыл-ганды бичини кичилерини кол-лектив кылдыр аялал-баш-тыры күштү, мергежилди үгээр.

Сарыг-Септин № 2 школа-го районда интернаттыг чыгыс ажил үрүт өөренип, чурттал турар. Лагбыр Узуновна бодуун-каа өрөнникчилерини аайы-биле интернатка док-таамал бээр. Интернатка ажил-херекти чогуучалыг тур-гусканында класс башкыла-рынын ажилы база чык, чо-гуучалыг болуп турар. Са-рыг-Септин бо школагынын интернатка чурттал турар бот-башкыларыга эки чыныгып, кичи-ндерини тур-рар. Бот-тускайлап болу-рга өрөнникчиге өөредилге-даа, нунти чурумга-даа чык бо-лур.

Лагбыр Узуновна өлет бо-лу Кав-Хем улууга төртүтүгө, анза ойлап өскөн. Алды Бизак Узуу Бүрөн-Бай-Хаакка колхоз баргаш паг болган. Ада-нези каймы-даа ажил-чир кезе, ажи-төлүн баа-ла-мөчү-бүдүштүгү кичиле бол-ду дөш кызып чоразаран. Олар өскөлөрүн сепкилди-лер турганынын үгүлөзүн ижи үчү болур Лагбыр баш-кы чугаалап олар.

Башкы кичи дугайында бичинде «Чүге башкы бол-ган силер?» деп чычылаан бир айтымын Лагбыр Узу-новнада база айтырбас аргам чок болган. Ону дооскан соолаа узавалы-ла бодуун салым-чолуп школа-биле хол-боштыра берген кичи болду.

Ажым-биле кээргезиши орунуга, бүгү ажил-херек-биле бичини урутар коллективини дамыш-тыр үлээнгелиг, доктамал ажил херек. Оларын чыгыс-сыратпазы, өскө өөрү-биле ка-ды бир денге хамаарлыга олорга чугула. Кола-ла чүгү-классты өрөнникчилерини бо-дунун ишчиге дузалакчыларын кымып алдыр. Өскөн ажыр-бас. Чайгаар-ла чоруу баар.

Мерген фермазында бо школага чус амыг уруг өө-ренип турар. Лагбыр Узу-новна фермага бо-ла чөдө бо-ла. Школа реформазынын дугайында лекция, беседаларга, чөдө ынаш саавчылар ортуунага волонтерлар айма-дап кырып кырып. Школа-нын башкылары шувуу де-лорлар.

«Алаш-Маддыр» совхоз-туу Бөрү-Тайга салбырында Мачак-оол Хертек бригадирини Чечеттинги хойжулары кыштагыла-кыныга белеттеди чоруду-турар.

БАДЫТКАВЫШААН

Өскөн-төрөз черинге, чону-нун арамыга чурттал, олор-нын ажи-төлүн школага хой чыдырда өөредип башкыла-рын дээрге бунчын херек. Минчеймаа Кара-ооловна Дирчия 1959 чылдан бээр-ле Мөрөн ортумак школагында башкылар турар. Красноар-мейини башкы институтун дооскан.

ХУНДУТКЕЛ-БИЛЕ

Эртем-билдиге, бедик культуруга өөредип каан эр-гим башкыны эртенги хандыкшып хундукел-биле сактып бола-ла чоруур кичи кайда боор! Кайы-даа школага чөдө бергеш, өрөнникчи урутардан алы-рарга, олар чугааын хандыкшып хундукел «ион эи чык башкым...» деп сөстөр-биле эгезини, хундукел башкызынын эдин шут дөт алаар болай.

Ычмаарга бо удаа бичини чугаавыс Чаа Шагаан-Арыг хоорайнын ортумак школагы-ны тыва дыл болгаш лите-ратура башкызы Лидия Ло-даевна Дамбагы дугайында болур.

Шылап-ла, каймы-даа хар-рысалгалыг хундукелер, Хоочун компетент анза азы-кан ажил-херектерини кайы-зында кончуг эки күссөни турарын школа директору С. М. Достай-ла, кады айма-дап турар орус, тыва өскө-даа иш-өөрү чугула турду-лар. Класка-ла бешкым, школага аймадап турар хан-

Малчылар боттарыны кү-жү-биле 300 тонна ситен бе-летээр планын турган, 318 тоннамы белеткен алган. Ол дөргө — улуг магадам. Кыштагыларын чедир кыл-дымына чандык септегенде Выхинер Монгуш уругу-ган 6 киши составтаг аэро-аппарат турар. Олар Чагалай-Дашча хойду Делгер-оол Са-рыгларын кыштагыда ти-чүс амыг хой кырып айма-зын септегенди Дооскан-нар. Ама-даа үш кыштын септегенди чорударар.

ЧОРГААРЛАНЫП ЧОРУУРЛАР

Чыгыс школага 26 чыл иштинде чөдө өрөнникчин Минчеймаа Кара-ооловна ө-рөткөн деп болаар «силер» «Мөрөн» совхозтун амыг чөдө тай-тай малчыларын, механи-заторларын болган ажил-агынын ижи-бүрү адырал-рында аймадап чоруурлар — оон өрөнникчилер. Минчеймаа Кара-ооловна баштай башкы-лап келерде, өрөнникчилери оон бодундан улуг кичилер-нин урутарын турган, каш чыл эртенде, бодунун чакыттары — те-чере-лерини урутарын башкылар турган. Амыг үездө бодунун баштайгы өрөнникчи-лер турганынын «урутарын өөредип турар боду берген.

КУШАЖЫЛДЫҢ ХООЧУНУ

Улуучу башкынын эртем-билин, мергежил бөгүн пышырак. Ол республиканын улуу арга-дуржулгазыг док-тамык дөш башкыларын док-тамык бичини. Ычангаш ол ажил-дап турар башкылар коллек-тивине хундукелдиг кичи-лерини бирээни.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Лидия Лодаевна чүгө башкы айма-биле айма-дап кырып чоруур. Ол — лектор, пропагандист база агитатор. Оон ангыда орту-мак школага партия эге ор-ганизациянын секретары. Уш чык улаштыр школагынын коммунистерини организа-цияны уруутур турар. Бо дөргө — башкыга оон эш-өө-рүгүн бедик иделегеи.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Лидия Лодаевна кыдыг башкы? Уругу арыг-сил-лиг, шөвөргө кеттишин ал-ган чорур, шилгедек чыге сыйныг, оожум чугаалыг, каттырмаган каап чорур бөдүр башкы. Оон башкылар чоруй өрөнникчилер-даа, амыг-да өрөнникчилер чүгө-ле мичаар билар. Ол хире са-лышчованыр башкыга кы-дык чык эвес боор! Лидия Лодаеванын чүс-чүс өрөнник-чилер: «Ынак башкы!» — деп хундукел-биле чугаалап чоруур. Ол дөргө башкыга улуг аас-кежи-дир!

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Лидия Лодаевна чүгө башкы айма-биле айма-дап кырып чоруур. Ол — лектор, пропагандист база агитатор. Оон ангыда орту-мак школага партия эге ор-ганизациянын секретары. Уш чык улаштыр школагынын коммунистерини организа-цияны уруутур турар. Бо дөргө — башкыга оон эш-өө-рүгүн бедик иделегеи.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Башкы чон ортуунага хой иштинин ажилыга иделкей-лиг кырып турар. Коммунист башкы Мөрөн ортумак шко-лагында партия организаци-янын секретары. Школанын өөредилге болган кичи-ндерге ажилын бедик аемелге тургузары пионер болгаш комсомол ажилдарына улуг хамааржыр. Ычангаш партия организациы пионер болгаш комсомолдун ажилын хун бү-рү ууртуп, бичиг харыла-дыг аймадап турар.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Оон башкыга ажил-чын башкыны 13 харында-ла азынны начальниктеп турган Горькийнин автомобиль заводунга эгезин. Фашист Германияны СССР-эни тия-лээнини соола ол шөгдөп тура күөп чорам күзүлди чед-ип алдыр-биле Горькийнин башкы уялгаштыгы өөренип кырып алган. Кадиги ише да-дыгы, чачыга берген кыска аяа өөренири чык болган. Тывага аймадап-биле ону чоруткан. Тамара Кузнецова Барым-Хемич районунч Шекпэр школагына башкы ай берген. Ола-ла школага аймадап турган анык башкы оол Степан Кузнецов-биле бот-боттарыга дузалажып, сүмө-лөжүп аймадап тура, найы-ралы бичи-лгилг, өскө-док-ла бот-боттары билдир апарган. Оон бээр 33 чыл өрткөн. Та-мара Сергеевна биле Степан Белекович Кудустерини на-выралдыг өг-бүзүн ам Кы-зыл-Мажалык суурга айма-дап, чурттал турар. Ажи-диге кымык, төлөтпиг ажи-чын-биле олар чонуга азынны начальниктеп турган алганар. Тамара Сергеевнанын күш-ажыл дегендерде ия-ле демдегел бар: Шекпэр шко-лагына 11 чыл, Кызыл-Мажалык школагына 22 чыл аймадаан, Т. С. Кузнецов, В. И. Лениннин 100 харла-нын таварыштыр Юбилей ме-далы-биле шынтыктаан. Оон хөргөдө «Күш-ажылыг хоочу-ну» деп медал база чалып чоруур. А Степан Белекович — Улус өөредилгезини тергени. Күш-ажылыг Кызыл Туу орденин эйлекчи, РСФСР-нин шолаларынын алдарыг башкызы. Бо аас-кежипт башкыларын уру-дары база эртем-билдиги кичиле бол-ган 30 ажиг чылдарын иш-тинде школа доостурп ил-ген өрөнникчилерини аразы-да кадыг мергежилди ая-кы-лери чок дээр. Өрөнник-чилери башкыларыга, а баш-кылары өрөнникчилерге чо-ргалары чорутулар.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Оон баштайгы ажил-чын башкыны 13 харында-ла азынны начальниктеп турган Горькийнин автомобиль заводунга эгезин. Фашист Германияны СССР-эни тия-лээнини соола ол шөгдөп тура күөп чорам күзүлди чед-ип алдыр-биле Горькийнин башкы уялгаштыгы өөренип кырып алган. Кадиги ише да-дыгы, чачыга берген кыска аяа өөренири чык болган. Тывага аймадап-биле ону чоруткан. Тамара Кузнецова Барым-Хемич районунч Шекпэр школагына башкы ай берген. Ола-ла школага аймадап турган анык башкы оол Степан Кузнецов-биле бот-боттарыга дузалажып, сүмө-лөжүп аймадап тура, найы-ралы бичи-лгилг, өскө-док-ла бот-боттары билдир апарган. Оон бээр 33 чыл өрткөн. Та-мара Сергеевна биле Степан Белекович Кудустерини на-выралдыг өг-бүзүн ам Кы-зыл-Мажалык суурга айма-дап, чурттал турар. Ажи-диге кымык, төлөтпиг ажи-чын-биле олар чонуга азынны начальниктеп турган алганар. Тамара Сергеевнанын күш-ажыл дегендерде ия-ле демдегел бар: Шекпэр шко-лагына 11 чыл, Кызыл-Мажалык школагына 22 чыл аймадаан, Т. С. Кузнецов, В. И. Лениннин 100 харла-нын таварыштыр Юбилей ме-далы-биле шынтыктаан. Оон хөргөдө «Күш-ажылыг хоочу-ну» деп медал база чалып чоруур. А Степан Белекович — Улус өөредилгезини тергени. Күш-ажылыг Кызыл Туу орденин эйлекчи, РСФСР-нин шолаларынын алдарыг башкызы. Бо аас-кежипт башкыларын уру-дары база эртем-билдиги кичиле бол-ган 30 ажиг чылдарын иш-тинде школа доостурп ил-ген өрөнникчилерини аразы-да кадыг мергежилди ая-кы-лери чок дээр. Өрөнник-чилери башкыларыга, а баш-кылары өрөнникчилерге чо-ргалары чорутулар.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Оон баштайгы ажил-чын башкыны 13 харында-ла азынны начальниктеп турган Горькийнин автомобиль заводунга эгезин. Фашист Германияны СССР-эни тия-лээнини соола ол шөгдөп тура күөп чорам күзүлди чед-ип алдыр-биле Горькийнин башкы уялгаштыгы өөренип кырып алган. Кадиги ише да-дыгы, чачыга берген кыска аяа өөренири чык болган. Тывага аймадап-биле ону чоруткан. Тамара Кузнецова Барым-Хемич районунч Шекпэр школагына башкы ай берген. Ола-ла школага аймадап турган анык башкы оол Степан Кузнецов-биле бот-боттарыга дузалажып, сүмө-лөжүп аймадап тура, найы-ралы бичи-лгилг, өскө-док-ла бот-боттары билдир апарган. Оон бээр 33 чыл өрткөн. Та-мара Сергеевна биле Степан Белекович Кудустерини на-выралдыг өг-бүзүн ам Кы-зыл-Мажалык суурга айма-дап, чурттал турар. Ажи-диге кымык, төлөтпиг ажи-чын-биле олар чонуга азынны начальниктеп турган алганар. Тамара Сергеевнанын күш-ажыл дегендерде ия-ле демдегел бар: Шекпэр шко-лагына 11 чыл, Кызыл-Мажалык школагына 22 чыл аймадаан, Т. С. Кузнецов, В. И. Лениннин 100 харла-нын таварыштыр Юбилей ме-далы-биле шынтыктаан. Оон хөргөдө «Күш-ажылыг хоочу-ну» деп медал база чалып чоруур. А Степан Белекович — Улус өөредилгезини тергени. Күш-ажылыг Кызыл Туу орденин эйлекчи, РСФСР-нин шолаларынын алдарыг башкызы. Бо аас-кежипт башкыларын уру-дары база эртем-билдиги кичиле бол-ган 30 ажиг чылдарын иш-тинде школа доостурп ил-ген өрөнникчилерини аразы-да кадыг мергежилди ая-кы-лери чок дээр. Өрөнник-чилери башкыларыга, а баш-кылары өрөнникчилерге чо-ргалары чорутулар.

ОХЕМЧИКТИҢ ФОТОЛАРЫ

Оон баштайгы ажил-чын башкыны 13 харында-ла азынны начальниктеп турган Горькийнин автомобиль заводунга эгезин. Фашист Германияны СССР-эни тия-лээнини соола ол шөгдөп тура күөп чорам күзүлди чед-ип алдыр-биле Горькийнин башкы уялгаштыгы өөренип кырып алган. Кадиги ише да-дыгы, чачыга берген кыска аяа өөренири чык болган. Тывага аймадап-биле ону чоруткан. Тамара Кузнецова Барым-Хемич районунч Шекпэр школагына башкы ай берген. Ола-ла школага аймадап турган анык башкы оол Степан Кузнецов-биле бот-боттарыга дузалажып, сүмө-лөжүп аймадап тура, найы-ралы бичи-лгилг, өскө-док-ла бот-боттары билдир апарган. Оон бээр 33 чыл өрткөн. Та-мара Сергеевна биле Степан Белекович Кудустерини на-выралдыг өг-бүзүн ам Кы-зыл-Мажалык суурга айма-дап, чурттал турар. Ажи-диге кымык, төлөтпиг ажи-чын-биле олар чонуга азынны начальниктеп турган алганар. Тамара Сергеевнанын күш-ажыл дегендерде ия-ле демдегел бар: Шекпэр шко-лагына 11 чыл, Кызыл-Мажалык школагына 22 чыл аймадаан, Т. С. Кузнецов, В. И. Лениннин 100 харла-нын таварыштыр Юбилей ме-далы-биле шынтыктаан. Оон хөргөдө «Күш-ажылыг хоочу-ну» деп медал база чалып чоруур. А Степан Белекович — Улус өөредилгезини тергени. Күш-ажылыг Кызыл Туу орденин эйлекчи, РСФСР-нин шолаларынын алдарыг башкызы. Бо аас-кежипт башкыларын уру-дары база эртем-билдиги кичиле бол-ган 30 ажиг чылдарын иш-тинде школа доостурп ил-ген өрөнникчилерини аразы-да кадыг мергежилди ая-кы-лери чок дээр. Өрөнник-чилери башкыларыга, а баш-кылары өрөнникчилерге чо-ргалары чорутулар.

Телевидение

ОКТАБРЬ 7-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН 8.00 — «Уе. 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Обратная связь».

ОКТАБРЬ 8-ТЕ БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН 8.00 — «Уе. 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Обратная связь».

ИЛИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН 8.00 — Эртенги гимнастика. 8.25 — «Москва».

ИЛИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН 8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Стартуют все».

Аас — кежиик алган ырлар

СОВЕТ СУЛДЕ

Бистик чуртубуска бүгү түбүн чаз азы-бизе тургузуу агадеп турган. Ынчаарга улустарнын төөгүзүге кажандаа тургу көрбөзү чаз күрүенин сүдүзү — амычанын бөлүгү болган тараачыларнын делегейге эл баштайгы күрүенин сүдүзү чаз херек апарган.

В. БОНЧ-БРУВНИЧ.

Жыл көр бис. Ону түргөн-не кыдыр херек...

Ынчанган Владимир Ильич сүдүзүн төлөмдө тургузуу агадеп атын салып каан.

Ленинни кабинетинде олурган чуркут Андреевче сүдүзүнүн төлөмдө дачынын бердик.

Россияны Совет Федеративтик Социалистик Республикасынын сүдүзүнүн ол төлөмдө Владимир Ильич Ленинни санааларын буугар өткөн соонда, 1919 чылдың июль 19-та бадзылаан.

ИЙИ ХООЙЛУ

Ийи холун бентеп каан, Ийи буюн саантп каан, Чаантарын шаагай чылгаан, Чала эдин эрин демдээн, Яшыларны куданган, Бакаатары хундузэн, Шаанда шаг хойлузу Бантыч багын ченга

Музыкалык ноталар менен тексттер: «Чычы торгу чор», «Хо-юй в-ли ш», «Хо-лун сит-тээр өр».

ӨӨРЕДИЛГЕ БИЛЕ СПОРТТУ ХОЛБАВЫШАН

Анык селалым кадыкчылар, күч-ажыга ынак болуу өөрине база олорун Төрөз чуртун камгалаарнын херезге белен кылдыр. Кичилди, өөрениктерге күш-културанын болган спорттун ролу улут дээрли шакола реформазында кол улантышканында ошолчал абычтай болбай.

Нинта билет школаларына күш-културанын комплекстик программасы дөрт кезекке сарамыш. Комплекстик программанын бири кезекте өөрениктерге үзүндө база узаткан күч болдуруу, илиги кезекте күш-култура кичилдери, үшкү кезекте кластан ашкынар ажилдар үзүндө, дөрткү кезекте янган школалар күш-културанын болган спортту массалык болдурууну улантырарган күш-култура болган спорт ажилдарын кыды чоруулар көрдүгөн.

Чалаалым №1 школанын дачына кичилд өлөзүндө тургузуу агадеп артеги сула шимчозшылмын аял-ла кылырын чурумуукаан. Чыгыр үеде даштыга арыг агаарга, а кышкы соок үеде школалар катт айы-биле заралканын кылды турар.

Күш-култура кичилдери чогур дененге, солуу уткашыларын арттырар башкынык чогезимди амыч-чоруулаууларын, билиг-мергезилдене кол таваарлар. Бистик школанын спорт шалында күш-култура кичилдери эрттеринге херек спорт дегин-херекселерин четпэр. Агаа белетке кластанда өлөзүш үстүкү кластарын өөреникчелерин күш-култура кичилдери эрттирар турар.

Школанын башкылары өөреникчелер ортузунда күш-култура болган спортту сайтырадыр, оон массалык чоруу чедип алыр дөзү чамдык хемчелерин ап келген. Школалар «Мервизья» аттыг спорт-туртис клуб ачылган турар. Чыгыр аштыгашканын үзүндө өөреникчелер төрөз черини болдузуу, дярп амычтарын өөреник көрүлөдө башкыларын удуруулауулауулауу хей ховуларын туртис похолтарын кызыл турар. Чидээ, Келээ-Булаче, Азар-Телче, Улут, Биче-Хелдергейлерге база Суг-Хелче, Кара-Дажке, Ишкенирге болган өске-дээ алаан ырак оруктарын, тайга-сынарларн чердерге туртис похолтарын кылынар.

Тилекег хуниге тураскаан. Кызыл-Тайганын шып-Мээд ада-нем Терезав хову-зунга тараа тарып, мал малдан чораз, чычан олар, алаа о-он о кудумчууу чаз суур тургузууна бээрли бодавайнда чал турган боор. Он бирги беш чылдын эгезине маанза, Чаз Чаз-Халте баштайгы туудурууларын агаачкытери, ийи-ийи кыт барактар кайы мрктан кестуу келтирээр апарган.

Он чаз суурга чуртгар, даялдар күзөл менээ чортуу тылган. Күштү күзөлге алыскаш, чедип келдим. Ам

ЧЭЭНЭЭМ МААДЫРНЫ АДЫБИЛЕ

Сөзү К. КУДАЖЫНЫ. Музыкалы Б. ЧАМБЫТТЫ. Шынал чуртум Чээнем — Чычы торгу чорэм, Хөл, элин шөлүн Хөлү өттүрар өргөм, Нырган чуртум Чээнем — Кымын чыгыр чээм, Чазы — чычын чээм, Чайын — сермин дөзөм.

Беш миллион болган үжөм ит. Украинада чурттакты чонунга болган үр ресубликанын муруу талаандаа торк дымдык беш улус — гагаузаларын сайын түс-түс көрүлүрүндө осман элекелерин дөзө дескен гагаузалар Балка чартык ортулукун үгөш, бистик тургузушту дөзөкчелер чедип келген. Ишгуур салган ол тараачылар, маалым, аниградчылар кол кезинде Молдавияга болган Украинага чурттай берген чүдөлдү.

Украинер болган молдаунар-биле чүс-чүс чыл кады чурттаа-даа гагаузалар боттарынын културалын, дымын арттырып алганар.

Совет эрге-чалгары тургузган соонда олорнын эми-дырлынга чаз арып амычтыгыган. Оше бугу биче улустар-биле кады олорга полнитикт болган социал ден эргени

рия дургаар Чаз-Хал хем агып баткан, погаан шыктар хевестеген орудулар дег бөзүк турдуларын Чаз Чаз-Хал — чараш суурму. Ынчанган эш-өөрүм, чыгыр чөр чурттулар-биле бир дөзө, суур чаа-гагаузылгызынга иленикелит киржи, Чаз Чаз-Халдуу чечектеп сайыраарынга күш-ажымын буртү-биле кичириттер меп.

МААДЫРНЫ АДЫБИЛЕ

Стаханов шимчозшылмын 50 чыл оны байырагы эрттеринде тураскаан, кайысылаа Кызыл хоорайнын бир културчул Советтик Күш-ажымын Маадыр Ооржак Лопсаячтын ады-биле адаарын хоорай Советини күтүскү конитети шимчозшылмын ол дымиткан.

Ооржак Лопсаячтын Ты-ла черте баштайгы колдөз үндөзүшкелеринин бирин, оон амычарынын оруу — бөдүгү ичкиниги буудулга маадырлар амыч-херонни үлгөргөчиз жээ болур. Ол малчык араатнын амычарында — бөдүгү төлөргөчү ватриотчу тура-соруу-биле кымык ажилдар, Социалистик Күш-ажымын Маадыр аты бистик ресубликада бир дугаар алганын ол чугалаан.

№14 школанын директору Л. В. Галактионов, маадырнын огуу Олег Лопсаячович Оттуу-оол олар ичигинге чүзө чугалаанар. Бичин чылдарында адымын амыч-ижи-ге уруугары шыдар ша-биле дууламал чоралып база унут салалдык адымын амыч өскөн уланчылган турарын О. Л. Оттуу-оол салтын чугалаан.

№14 школанын чогулган културчул Социалистик Күш-ажымын Маадыр Ооржак Лопсаячтын ады-биле адаарын школаларын күш-ажымын чыгагы чачылдарында кичилдери дугаларын Л. В. Галактионов демдөзөм.

Вестия корр. Шыдыраа талазы-биле делегей бирги чер дөзө А. Карповтук болган Г. Каспаровтук арамында маргылаанын 13-кү салым октябрь 8-те болду. Делегейин үш дакпыр чемпиону октябрь 5-те ийгиликчанын алган.

ЧЕМПИОННИ ТИЛЕГЕЗИ ГААГА. Делегей — шашка-зынга делегей чемпиону ала дөзө ону салдыга Роб Кьеркти буруну хей Анало-лий Галтгар тылзэн. Ам олорнын салы 11-9 болуп, делегей чемпиону Галтгар мур-вап турар.

ЧАЗ СУУРУМ — ЧАРАШ СУУРУМ

Магазинер амычалаа кирген. Чаз туртуулу турар турдуларын чедип ол дээр! Бети дээрге Тыва АССР-нин алаарын турдуулу М. Лопсаячтын бригаданын ийи аад чурттар 10 бажымын бо чыдын буртү дужагаан, ам ийи бажыны доозарынын кырында келген.

ЧАЗ-ХАЛ СУУРУДА СТОВАРЫ АЖЫМЧЫН

С. НОРДУП-ООЛ. Чаз-Хал суурда стовары амычмын. бажын №3. Телефоннары: редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларынын 2-35-24, партиялык амычара болган үстүр кичилдери 2-31-75, информация кичилдери 2-20-60, култура кичилдери 2-23-54; көзө амыч-агыл кичилдери 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45.

Солуу иседеяда 6 катар үнөр.

Чыгыр № 3139. ТС-00660

Кызыл хоорайымы Шевченко кудумчуунада 70 аягы чаштар турар № 22 аян бар. Оң эргелекчи Валентина Иванова Ивантеева 28 чыл аякылап турар. Чаштары ашарып-чегерерине хоочун лавар Раиса Емельянова Тарасенко бая хей чымдарда үдүү кирип келген. Бо аягыны хоочуну аякы аякылапчыларга аякылапчы арга-сүмези берип, ду...

ОКТАБРЬ

9. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Шымдыра талык-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө. 9.10 — Футбол дугайында доңузла. 9.35 — «Аян-чорукчулар клубу». 10.35 — «В последнюю минуту». Уран-чечен телефильм. «Хайра чок фронт» деп болукте. 1-ги сериясы. 11.30 — 11.35 — Мездөлөр. 14.35 — «Сезни чымдарым комузгестери». «Джотто Гуггина». «Моя Чулок». Док. фильмдер. 15.10 — Музыкант Г. Чернышев. Фанк-сальва портрети. Польшадан дамчыдыла. 15.45 — «Сезни ленини библюотека». В. И. Ленин — «Материализм болган эмпирокритизм». 16.15 — «Ярославля в Ярославичи». Док. телефильм. 17.05 — «Ой адым чедир болган оон улук назы». 17.50 — К. Кенес-Савас. Орестрагит фортепианога ийги концерт. 18.15 — Чурук буртузалачу. 18.30 — «Бар эвес кады болукусына». Академик Н. М. Амосов-биле беседа. 18.45 — Бөгү делегейде. 19.00 — Балет артистерини оюн көргүзүлгө. 19.25 — Тайык болган аякылар. 20.00 — «Смерть на вилле». Уран-чечен телефильм. «Хайра чок фронт» деп болукте. 21.00 — «Уе». 21.35 — Ону шымдар сизер. 22.20 — Шымдыра талык-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө. 22.35 — «Москва». Киножот. 22.45 — 23.05 — Бөгү делегейде.

10. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Генерал Асланов». Док. телефильм. 8.35 — Музыкка. П. И. Чайковский. 9.35 — Немен ады. 10.05 — ПТУ сургууларынга. Астрономия. Ай. 10.35: 11.40 — Н. В. Гоголь. — «Та...

рас Бульба. 6 класс. 11.05 — «Өг-бүлө болган школа». Тележурнали. 12.10 — Бойдуе эртели. 3 класс. Чер кырыны хейларды. 13.00 — «Над огнемшащей планетой». Эртен-непереряд филм. 13.10 — Совет чуруга уран чүтүт. С. Ковалов. 14.00 — А. М. Горькийни драматургиясы. «Барварлар». «Дачниктер». 15.00 — Этика болган өг-бүлө аякыларын психологиясы. 15.30 — 15.35 — Мездөлөр. 18.00 — Мездөлөр.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — «Сылымсыгыш». «Резольвочу өзү-биле баям ор бисе». Чаа лавоержи орукту эгези. 18.45 — Урууларга филм. 19.00 — Делегей байлымын дугайында беседа. 19.10 — «Азия төвү». Программалар. «СРКП-нин XXVII съездинде» — тележурнали. «Техниктег дещингени оруктары». «КАИ эркини». Мездөлөр. 19.40 — Телемездөлөр. 19.50 — Чарлалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар чаштары». «Веркиш и корешки». Мультифильм. 20.15 — «Делегей байлымын доңузла». 21.00 — «Уе». 21.35 — «Сези авест эфрейтора Збруева». Уран-чечен филм. 23.05 — 23.45 — «Олимпийский» спорткомплекстен дамчыдыла. «СРКП клубтарынын чымдык командазы» — «Болтик» (Швейцария).

КЫЗЫЛДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «По следу вальселина». Уран-чечен филм. 10.20 — Мультифильмдер. «Три поросенка». «Спортландия». 10.50 — «Смерть на вилле». Уран-чечен телефильм. «Хайра чок фронт» деп болукте. 11.50 — 11.55 — Мездөлөр. 14.15 — Мездөлөр. 14.35 — «Край Дистровский». Док. телефильм. 15.25 — КУДР-дин уран чүтү коллективтерини оюн көргүзүлгө. 15.55 — «Хуу салдымын». Демжор-орукчулар тускай эртенгенин дугайында. 16.25 — Каунастык политехниктег институту Литва ССР-нин «Нямунас» мр болган тамчыкы алдарды коллективтерини концерт. 16.55 — Хөгүдү старттар. 17.40 — Арфа квартетини оюну. 18.00 — Миллионерини ленини унжир...

аажы-чанын эки биларлар. Уруулар аякы-бүрү ойнаарктар-биле ойнап, арга агарга кичээдерин эрткири турарлар. ЧУРУКТАРДА: аякыны бир бөлүкчө уруулар-биле куд дугайында кичээди кичээди-дикте башчы Урала Салчаловка Күжүгет эртарлар тур; чаштар эртенги шахта музыкалык кытээде. О. ОХЕМЧИКТИН фотолары.

11. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН
8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Шымдыра талык-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө. 9.10 — «На искосде лета». Уран-чечен телефильм. 10.20 — XVIII вектин колданып орус ларика, Свердловскиден дамчыдыла. 10.50 — «Ночная находка». Уран-чечен телефильм. «Хайра чок фронт» деп болукте. 11.45 — «Периская деловая скульптура». «Гобустын». Док. телефильмдер. 12.15 — 12.20 — Мездөлөр. 14.15 — Мездөлөр. 14.30 — «Будни вилле района». Док. телефильм. 15.00 — «Литер. Вентр респонда». Делегей конкурстарынн жүрүлгө. В. Бакк күтсүр. 15.10 — «По Испания». Киножот. 15.40 — Орус чула. 16.10 — «Во хуулаагы делегей. 17.45 — «Дем каттыштыргыламын». Тележурнал. 18.15 — Шымдыра талык-биле делегей чемпионаты. Информастыг үндүрүлгө. 18.30 — Силерин бажымында чектер. 18.45 — Бөгү делегейде. 19.00 — «Чем им можем помочь?». Алкоголизмдин хоррамын дугайында эртенгенин филм. 19.10 — Уран гимнастика талык-биле делегей чемпионаты. Испаниядан дамчыдыла. 19.55 — «Три исе умолк вавелон». Уран-чечен телефильм. «Хайра чок фронт» деп болукте. 21.00 — «Уе». 21.30 — «Кезе» аякы-агы аякылапчыларынн хунт». Дамчыдылагы Тыва АССР-нин кезе аякы-агы министрини биргэ оралакчымы Б. Б. Балчур киркир. «Кытгылашымын шымдык фронт». «X Улук турал» совхозта партком секретары Д. М. Монгуш чүтө чуулаалар. Мездөлөр. 19.55 — Чарлалар.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — «Девичи перепелки». Фильм-концерт. 18.45 — «Ажылчын салга». Кызылдан № 1 болган 4 профессионал-техниктег унжычыларынн дамчыдыла. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Азия төвү». Программалар: «Октябрь. 13 — Кезе» аякы-агы аякылапчыларынн хунт». Дамчыдылагы Тыва АССР-нин кезе аякы-агы министрини биргэ оралакчымы Б. Б. Балчур киркир. «Кытгылашымын шымдык фронт». «X Улук турал» совхозта партком секретары Д. М. Монгуш чүтө чуулаалар. Мездөлөр. 19.55 — Чарлалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удунар чаштары». «Ренс осеня». Мультифильм. 20.15 — Ритмика гимнастика. 20.45 — «Служба улыбни». Док. телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «На искосде лета». Уран-чечен телефильм. 22.45 — «Хорошегит бични оюнор». Фильм-концерт. 21.35 — «На искосде лета». Уран-чечен филм. 23.20 — 00.00 Баскетбол талык-биле Европа чемпионынын кубугу. «Жалыгарис» (Каунас) — «Словачески» (Братислава). Каунастан дамчыдыла.

АЛМАНАХТЫҢ АРЫННАРЫНДА

Тыва чогаалга даимдикчылдыг номчукчуларым четтикпей маанары — чечен чогаал сөзүтүлү «Улук-Хем» альманахтыг эдлетеге болуулары республиканын ном салдыгында болган библюотекаларында чедип эгелөөс.

Моок мурунда утуп турган альманахтардан жоозу бир язым болган чууаажок. Бо чымды демделген эртаргенин элуг Тилекегенин 40 чыл оюнга тураксааттынган чогаалдардан эгелээш, найыралдыг кожа-леабзөөс Моолдун бөлүк чогаалчыларынын шулуктери болган чечен чууаалары база ол шыккан Фрун демделгелери ук...

номерде паряттыгым сеткүлүдү ариншырайым, ийдегит уткамын улам байдыгит турар. Дийниинг эге тувериндеде бутурелди кылгызы болуу чангылап үгөш, мулук дайымчыларынн хей-адым көдүргө «Мени ма» деп Константин Симонотун кайгыжыктыг шулуктун тыва дилче чедип-чедип огулазы база эске шулукчуларынн шыкканы, эрес-маадрылгы чоруктар шыкканы шулуктерин өөрүшкүбиле номчуур бис.

«Херик черден бизжон чагсам Келбесе-даа, мени мава, Хамык өөрүм чөгө тиктеш.

Каапса-даа мени мава». Бар, чок деп чууаалажып турган берге «Иде мыйдыг чүтүтүт бүтүрел сиккинен озурулар кынын чагын алдырбай боор! Бистин тыва эки турчыларынн кик деп бичигит тур-соруу, оларынн дайын шылдеринге чангыс неени талдыр деп ашайрадыг тулук чоравынн төтүг чууаалазы сактымшыларынн улук сомуруга-биле номчуур бис. Эч мыйдыгы эки турачылар Михаил Суудурун, Василий Белектейин демделгелери саргышан мравас. Чүгө дөргө, олар ук тулукчуларынн дриг киржичилери болган тилекегелер тээ-чүтүлүдү эдилекчилери болуп, ук болушкунарын судалгыт хоодарыбиле тутуш, сугулт карактары-биле көргөчүр болтай.

Вестал тыва эки турачыларынн аякылапчыларынн тодаргайлап тургулар болган эрай буудулач чүдүлериныктал толдаралыр сооруламы сааган төтүг эртенгенинн кандылады Юрий Луудулапович Арачыннын «Дерткү эки турачылар эскерону» деп чүтүл дөй-хөй номчукчуларга чаа-чаа вемеде бигилерин бөөри чууаажок. Чаа үгөн алманах болушун номчукчуларыннчө ууру оруун уламчыламышаан.

ЧЫЛДАГААНЫ ЧҮДЕЛ?

Ажыгы чышарына аякылар болган кызуура кандырамызын улам ийди экижидер дугайында доктаамал саргыш салгышкыны Коммунисттик партия болган Совет чазак илгерге-илгерин, сымла үселе чүтүлү шимдерини чүдүлө аламын бүтүлө билдирит болтай. Билдирит буржас, Кызылдан «Телемездөл» чоңулу тележурнали сөзүлү дугайында чагыларынн мывага чедип чашырбай турар.

Мыва тележурналим бо чымдын мывага үрелген. Септенир-биле «Телемездөл» мывага дууаажымы. «Бир неделя болган чедип келинер, белег болур» деп, мастер кийи харымыла. Чедип хонгайла чедип келдим, «сам-даа белег эвес» деп харымылам. Оон өзүр хөй чедип хонжатар эртенге. Октябрьдин эгезинде келдим: «Аи-на белег» деп, харымылам, берий калды. Амырвас аргалап: «Телемездөл» эгезге, бөгү чүтүлү шыккан, бистин республиканын чоңулу кызуура аякылапчыларынн шагаала чүтүлү чүдүлерины биврези болу берген болтай. Бажына телемездөлчүлүгү көрүш тележурналисту аякылапчыларынн. Оон алаш-шымынн аскергей, үнү көңүс дилкалас, сымлаар, дамылар болду. Даярдыла катар эскерди. «Чел хонгаи, келинер» деп, харым мыйдыг. Чедип хонж эртенге, база-ла белег эвес. Мыва мыйдыг, чагыларынн мывага тамылар «Телемездөл» эгезге болду. Чылдагааны чүдө иргит?

Ч. ООРЖАК.

Redaktsionnyy adrez: 667000. Кызыл, Шетивни болган Крачево кудумчуу, 2-23-54 кабылсалган секретариаты 2-23-35, секретариаты 2-31-75, тургузуг кылдистерини 2-37-13, чага кылдынын 2-41-27, информация кылдынын 2-20-80, кызуура кылдынын 2-23-54; солуу эелбеге барганда 2-32-75 телефончо доңзар.

1986-2000 ЧЫЛДАРДА ЧОННУҢ ХЕРЕГЕЛ БАРААНАРЫН БУДУРЕРИН БОЛГАШ АЧЫ-ДУЗА ЧЕДИРИЛГЕЗИН ХӨГЖУДЕРИНИҢ КОМПЛЕКСТИК ПРОГРАММАЗЫ

(Почтукту, Эгеж 2-ги аркыла), ажилда турар будурге күүрери эл долузу-бле кымылар, капитал салышкынылар эл чөптү ажылар, чаа күүрери чогуу эвезде ажилда кийер болгаш шягээр, ажилда турар будурге күүрери куш-ажылдык хосту куравылар бар де-вискээрге филдальдары болгаш чектерин улам калбаа-бле органзаатар; чг этти болгаш материалдары думалгыч чарыдаар, тур черин чг эдн, ылангыч даян ажылар куравыларын илешпейлг ажилда кийер;

куш-ажылдык будурге күүрери болгаш, немелде куш-ажыл куравыларын кириштер, заматталарын бажыга ажилдаарын улам калбаа-бле ажылар.

Чурттакчы чонну барааннар-дык болгаш ачы-дуза-бле хандары, бир-де дугаарында чер-черде бар турар куравыларын эл долу ажылга тур-гаш хандары дээш бүрү харымсага республикаларын, крайларын болгаш областарын партия болгаш совет органнарына оонагынган.

Чонну ачы-дем эвез хере-дел бараанарын будурерин база ачы-дуза хемчээлин кө-вүдүрерин 1986—1990 чыл-да чедир даалгаларын эвезделеш-кен республикаларга доктаат-кан.

Чик болгаш чурт үлетүр-гүн, үлетүрүн «А» бөлү-нү адьларын будурге күү-рерине болгаш ачы-дуза че-дирилгезине кымыларын чамык хевирлерин будурерин таарыштыр бургузарын болгаш специалзаатарын хандары көрдүтүр турар. Бирги, чер-чин эргежок чутула болгаш массалык херегелдеги ийи-бүрү өч бодуу бараанарын будурерин улагаттар, ол ба-рааннарга республикаларын чурттакчы чонуну херегелдеги долузу-бле хандар.

Салгытга, ийининг чеме-налгезинге болгаш ачы-дуза херегелдеги чонну хандары-рып чаа эрг-хевирлерин ажилда кийерине, ажил-дык ачытын беадерине оза иштинде тей хевирлг кожар чекселтерлг мотобол-тарын кылып үндүрерин хө-жүдөр. Республиккада чачыл-апарган ыштан, керамиккада, хаакта, тараа саванында болгаш өске-да материалдан-дан кымыларын будургу ү-ндүрерин көвүдөр.

Иштин херегелдеге, ол ышкы оларын чурттуг өске районнарыне болгаш дашт-кыме-даа чоруура-бле, чик үлетүрүн бедек шынарлыг трикотажты, ук айваан, ол ышкы тус черин кылган постер-бле, даарагыч кыл-дык будурерине специал-заатарын үргүлтүрүр. Тарым-лак кеңир болбаарыдыр үлетүрүн дүргөдөр хөжү-дөр хандар.

1990 чылда 500 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 737 млн. дөрбөлчн метр пост-ерин кылып үндүр, трико-таж кылгыларын ол чылдарда дес-дараалаштыр 153 болгаш 174 млн. кезекти, ияктерин— 47 млн. болгаш 53 млн. эжеш-ти будургу үндүрер. Постерин, даарагыч кылгыларын, аргыч чок материалдарын, ияктерин болгаш ону кылып үндүр чг этти кылып күүрерин калбар-тыр.

Чонну салгы, амьдырал болгаш транспорт хандарыла-зын экижидер, көвөздө чур-такчыг черлерин болгаш район арзынын автобус маршруттарынын четкилерин калбартыр. Санаторий-курорт калбарына хөжүдөр, чик-черин балнеология куравыларын калбаа-бле ажылар.

Узбек ССР-ге чик үлетү-рүн тургустунган будурге күү-дери болгаш бар куш-ажыл куравыларын улам таарымчалыг ажылаарына болгаш калбарына үндө-лөш, постер кылып үндүрерин 1990 чылда 948 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда — 1474 млн. дөрбөлчн метр чедир, трикотаж кылгыла-рын ол чылдарда дес-дараа-лаштыр 166 млн. болгаш 310 млн. кезек, ияктерин — 52 млн. болгаш 66 млн. эжеш че-дир будурер. Кылып үндүр-гүн продукциянын шынарын дык экижидер.

300 млн. дөрбөлчн метр хө-вөн-саазын, 200 млн. дөрбөл-чн метр торгу постерин база 120 млн. дөрбөлчн метр ар-гыч чок материалдарын будур-герин талзы-бле күүрерин, даарагыч болгаш ияк фаб-рикаларын күүрерин, алгы заводу ажылаага кийер. Улуг эвез коорайтарга болгаш көздө черлерге будурге күү-рерин болгаш оларын филдальдарын, ол ышкы аар үлетүрүн болгаш машина тудушкуну-нун будурге күүрерин бараан-нар будурерин талзы-бле тускайынтыг чектерин ту-дун тургузарын көөр. Улугтук херегелде бараанарын кылып үндүрерин болгаш ачы-дуза хевирлеринге ийинде будурге күү-рерине ажилдаары турар хереженерин калбаа-бле хаара турар.

Салгытга, ийининг чеме-налгезин, ачы-дуза херегелде-ги күүрерине чик-черин бе-адерине чурттакчыларын эки-жидер, чаа-чаа суг дамчы-лык чыларын тузун тургузарын

торий-курорт болгаш калык-шыдылга албан черлеринин, ол ышкы Солгу Кавказга болгаш республиканын өске-да районнарга дыштанылга албан черлеринин, экскурсия-турисч хандарынын чет-килерин калбаа-бле хөжүдөр.

Украин ССР-ге култура-амьдыралдык болгаш ажил-агый херегелдеги бедек шы-нарлыг бараанарын будур-гун мурадыр темп-бле хө-жүдөр, аар үлетүрүн болгаш машина тудушкунууну будур-гүлгеринин аргаларын ол соругталарга улам долузу-бле ажылар. Будурге күүрерин чурттакчыларын болгаш техник-тиг эде деринишкенин күсөл-бле мебель кылып үндүрерин 2000 чылда 1,5 катан улаг-тыр.

Чик үлетүрү аргыларын, пост-таавын, хөм кылгыларын кылып үндүрерин мурадыр темп-бле хөжүдөр апар, 1990 чылда 1325 млн. дөрбөл-чн метр пост-таавын, пост-таавы хевирлг аргыч чок ма-териалдарын 218 млн. дөрбөл-чн метри, 2000 чылда дес-дараалаштыр 1572 болгаш 343 млн. дөрбөлчн метри кылып үндүрер. Ук айваан 1990 чыл-да кылып үндүрерин 460 млн. эжеш, 2000 чылда 485 млн. эжеш, трикотаж кылгыларын ол чылдарда дес-дараалаштыр 377 болгаш 564 млн. кезек, ияктерин— 195 болгаш 213 млн. эжеш чедир.

1986—2000 чылдарда 50 млн. дөрбөлчн метр торгу пост-ерин, 50 млн. дөрбөлчн метр хевир постерин будурер талзы-бле күүрерин, 100 млн. дөрбөлчн метр аргыч чок ма-териалдар болгаш фабрика-тарын болгаш обьектар кылып үндүрер фабриканы ажылаага кийер.

Транспорттуг, харылзаанын, куш-култура болгаш спорт албан черлеринин ачы-дуза ке-дирилгезин болгаш туризм-экс-курсия хандарылазын дүргө-дөр хөжүдөр. Кара болгаш Азов далайлар эристеринде ку-рорт зонасын калбартыр. Дыш-танып турарларын салгы бол-гаш амьдырал хандарылазын экижидер.

Белорус ССР-ге техника талзы-бле парин машиналарын, оон иштинде тей хевирлг кожар чекселтерлг мотобол-тарын кылып үндүрерин хө-жүдөр. Республиккада чачыл-апарган ыштан, керамиккада, хаакта, тараа саванында болгаш өске-да материалдан-дан кымыларын будургу ү-ндүрерин көвүдөр.

Иштин херегелдеге, ол ышкы оларын чурттуг өске районнарыне болгаш дашт-кыме-даа чоруура-бле, чик үлетүрүн бедек шынарлыг трикотажты, ук айваан, ол ышкы тус черин кылган постер-бле, даарагыч кыл-дык будурерине специал-заатарын үргүлтүрүр. Тарым-лак кеңир болбаарыдыр үлетүрүн дүргөдөр хөжү-дөр хандар.

1990 чылда 500 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 737 млн. дөрбөлчн метр пост-ерин кылып үндүр, трико-таж кылгыларын ол чылдарда дес-дараалаштыр 153 болгаш 174 млн. кезекти, ияктерин— 47 млн. болгаш 53 млн. эжеш-ти будургу үндүрер. Постерин, даарагыч кылгыларын, аргыч чок материалдарын, ияктерин болгаш ону кылып үндүр чг этти кылып күүрерин калбар-тыр.

Чонну салгы, амьдырал болгаш транспорт хандарыла-зын экижидер, көвөздө чур-такчыг черлерин болгаш район арзынын автобус маршруттарынын четкилерин калбартыр. Санаторий-курорт калбарына хөжүдөр, чик-черин балнеология куравыларын калбаа-бле ажылар.

Узбек ССР-ге чик үлетү-рүн тургустунган будурге күү-дери болгаш бар куш-ажыл куравыларын улам таарымчалыг ажылаарына болгаш калбарына үндө-лөш, постер кылып үндүрерин 1990 чылда 948 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда — 1474 млн. дөрбөлчн метр чедир, трикотаж кылгыла-рын ол чылдарда дес-дараа-лаштыр 166 млн. болгаш 310 млн. кезек, ияктерин — 52 млн. болгаш 66 млн. эжеш че-дир будурер. Кылып үндүр-гүн продукциянын шынарын дык экижидер.

300 млн. дөрбөлчн метр хө-вөн-саазын, 200 млн. дөрбөл-чн метр торгу постерин база 120 млн. дөрбөлчн метр ар-гыч чок материалдарын будур-герин талзы-бле күүрерин, даарагыч болгаш ияк фаб-рикаларын күүрерин, алгы заводу ажылаага кийер. Улуг эвез коорайтарга болгаш көздө черлерге будурге күү-рерин болгаш оларын филдальдарын, ол ышкы аар үлетүрүн болгаш машина тудушкуну-нун будурге күүрерин бараан-нар будурерин талзы-бле тускайынтыг чектерин ту-дун тургузарын көөр. Улугтук херегелде бараанарын кылып үндүрерин болгаш ачы-дуза хевирлеринге ийинде будурге күү-рерине ажилдаары турар хереженерин калбаа-бле хаара турар.

боттандырып чорудар. Санато-рий-курорт болгаш калык-шыдылга албан черлеринин чет-килерин калбартырын үргүлтү-рүр. Төвүчүг болгаш култура-арын ылангыч Бухарада, Са-маркандыда болгаш Хивада тураскаалдары-бле таышты-рарын турисч-экскурсия маршруттары калбартын хө-жүдөр.

Казах ССР-ге чик болгаш чурт үлетүрүн будурге күү-рерин чурттакчыларын болгаш техник-тиг эде деринишкенин, ол ышкы чазы-бле хударын күсөл-бле бараанарын будур-гун талзы-бле будурге күү-реринин хөжүдүлгезин дүргөдөр. Республиканын де-вискээрине тургустунган ССР-дин министрстволары-ны болгаш ведомстволары-нын будурге күүрерине култу-ра-амьдыралдык болгаш ажил-агый херегелдеги бараанарын кылып үндүрерин көвүдөр. Оларын колдууда-ра республиканын бодуна бу-дургу үндүреринин күсөл-бле ияк-кечек, пост-таавыга бо-лгаш чонуну херегелде өске-да бараанарына чурттакчы-ларын херегелдеги улам долу-зу-бле хандарынын чедир алып.

200 млн. дөрбөлчн метр хөвөн-саазын болгаш 75 млн. дөрбөлчн метр торгу постерин будурер күүрерин ажил-далга кийер. Ук ай-ваан, трикотаж болгаш даара-гыч кылгыларын, аргываан материалдарын будурер фаб-рикаларын, ияк кылып чедир фабрикаларын, ияк алгы заводун туудар, 1990 чылда 385 млн. дөрбөлчн метр, 2000 чылда 666 млн. дөрбөлчн метр пост-ерин, ол-ла чылдарын тус буру-зуна 135 болгаш 189 млн. кезек трикотаж кылгы-ларын, ияктерин— 37 болгаш 44 млн. эжеш кылдыр будурер.

Чонну салгы болгаш амь-дырал хандарылазын ылан-гыч куш-култура болгаш тех-никалык уулу үлетүрүн комплексте-ри тургустунган районнарга, көздө чонун барып хандары-нын хевирлерин дүргө тем-пильерлг хөжүдөр. Чонну суг-бле хандарынын экижи-де, канализация четкилерин ийинг узун хемээлин ула-гаттар. Республиканын чурттакчыларын санаторий-курорт болгаш турисч-экс-курсия хандарылазын беадер, Чимбулакка даг-лаакташкын комплекзин хөжүдөр.

Грузия ССР-ге аргыч чү-дери, трикотаж кылгыларын будурер, хөп айваан даараа-ры болгаш алгы-кешти болбаары-радыр, чик үлетүрүн күчтү-рүр калбартыр. Чонга со-нуургалдык чачыл болган на-ционал кылгыларын будур-гун чурт үлетүрүн болгаш хере-гелде кооперациянын сис-темалыга хөжүдөр. 1990 чылда 217 млн. дөрбөлчн метр, 2000 чылда 271 млн. дөрбөлчн метр постерин, ол-ла чылдарын тус бурузуна 75 болгаш 85 млн. кезек три-котаж кылгыларын, ияктерин— 20 болгаш 22 млн. эжеш кылдыр будурер.

Республиканын четчир куш-ажыл куравыларын дагып районнарына бараанарын будурер, бар будурге күүрерин салбарларын тургузарын бол-гаш чаа чектерин база учас-токтарын тударын үргүлтү-рүр.

Республиканын таарымчалыг агаар-бойдук байдаларын ажылаашыаан, турисч-экс-курсияларын чаа маршрут-тарын органзаатар. Кара далайын курорт зоназынын, кадыкшыг черлеринин, тер-малдык, гостиница ажил-агыйлыгын улам ийинг хө-жүдүлгезин хандарын, ол черге транспорттуг, салгы болгаш ийининг чеменалгезинин, амьдырал хандарылазын будурге күүреринин болгаш ачы-дуза хевирлеринин өске-да будурге күүреринин ажилын экижидер.

Азербайжан ССР-ге чонну херегелде бараанарын будур-гун талзы-бле ажилда тургүлтү-рүр, ол бараанарын чик-черин беадерине оза ийинг хө-жүдөр улагаттар. Нефть бо-лазырадыр үлетүрүн будур-гүлгеринге амьдырал хө-вөн-саазын бараанарын, а ол ышкы электр, радио техник-казынын, электроника үлетү-рүн, прибор тудушкунууну будур-гүлгеринге култура-амь-дырал болгаш ажил-агый учур-дузалыг кылгыларын будургу үндүрерин көвүдөр.

1990 чылда 275 млн. дөрбөл-чн метр, 2000 чылда 513 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, ол-ла чылдарын тус буру-зунде 55 болгаш 66 млн. кезек трикотаж кылгыларын, ияк-терин— 25 болгаш 29 млн. эжеш кылдыр будурер.

Пост-таавы комбинаттарында хөвөн-саазын постерин бузуу болгаш каастан шеводалыг будурге күүрерин чурттакчы болгаш калбарынын дүргө-дөр, 100 млн. дөрбөлчн метр хөвөн-саазын болгаш 70 млн. дөрбөлчн метр торгу пост-ерин, 105 млн. дөрбөлчн метр аргываан материалдарын кылып үндүрер будурге күү-рерин ажылаага кийер, даара-гыч болгаш ияк кылгыларын чур-ттакчыларын фабрикаларын чур-ттакчыларын.

Салгытга, ийининг чеме-налгезин болгаш амьдырал хандарылазын будурге күү-реринин четкини калбартыр.

Суг дамчыжызынын болгаш канализация ажил-агыйнын чаа хевирлгеринын туудар болгаш ажилда турарларын чурттакчы, Каспий далай эрик-теринге санаторий-курорт ал-бан черлеринин, дыштанылга бажынарынын, гостиница-ларын, турисч баазаларын болгаш кемпильтерин четки-нин бедек денелге кагай-жылдыг болгаш таарымча-лык кылдыр сайырадыр.

Литва ССР-ге будурге-лерин чурттакчыларга болгаш техник-агый эде дериниге үндө-лөш, чик үлетүрүн бараанарын будургу үндүр-гүн көвүдөр. 1990 чылда 265 млн. дөрбөлчн метр, 2000 чылда 297 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, ол-ла чылдарын тус бурузуна 65 болгаш 69 млн. кезек трикотаж кылгы-ларын, ияктерин— 10 болгаш 16 млн. эжеш кылдыр будур-ер. Алгы заводун, аргываан материалдарын, ияктерин бу-дурер фабрикаларын туудар.

Култура-амьдырал болгаш ажил-агый учур-дузалыг бараанарын, ылангыч бажы ажилдарынын, сад участока-рына, хузууда дуузалга ажил-агыйларга хол-бле ажилда херегелдеги бол-гаш эдиле деринириг, а ол ышкы ыштан кылган кучия мебели болгаш кылгыларын будурерин дүргө темпиль-ер-бле хөжүдөр.

Бар курорт зоналарында са-наторий албан черлерин сайы-радыр.

Молдав ССР-ге култура-амьдырал болгаш ажил-агый учур-дузалыг бараанарын чик болгаш ачы-дем үлетүрүн, амьдырал при-борларын, прибор тудушкунууну будурге күүреринин будурге күү-реринин специал-заатарын чектерин болгаш участкактарын органзаатарын колдуудага күсөл-бле дүргө темпильерлг хөжүдөр. Чурт үлетүрүн будурге күү-реринин оларын будургу ү-ндүрерин улам-на калбартыр, чонну урам-шөвөр ус-тымыш ажилдарын кылгыларын болгаш тус чер чг эдиле бараанарын будурерин көвү-дөр.

1990 чылда 227 млн. дөрбөл-чн метр, 2000 чылда 258 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, ол-ла чылдарын тус бурузу-на 66 болгаш 80 млн. кезек трикотаж кылгыларын, ияк-терин— 23 болгаш 26 млн. эжеш кылдыр будурер. Про-дукция будуреринин көрдүгөн хемчээлерин чаа техниканы болгаш депшигелги техноло-гиянын шингээлин илеспердери дүргөдөр, куш-ажылдын органзаатарын болгаш будурге күү-реринин ажилын аргылаштыр.

Синтетиктиг хандарын, хөвөн-саазын аргыларын, три-котаж постерин, ажилдык хевир постерин будур-герин, урам-шөвөр, хром хө-вөн-саазын болгаш кылгас-шылдык болгаш пластмасса-ларын кылгыларын будурер заводдарын туудар.

Көвөздө чонну салгы бол-гаш амьдырал хандарылазын дүргө хөжүдөр хандары. Транспорттуг болгаш харыл-зааны ачы-дуза хевирлеринин, санаторий-курорт болгаш кадыкшыдылга албан чер-леринин четкини калбартыр.

Латвия ССР-ге амьдыралга ажылаар безик шынарлыг радиоэлектроника апаратура-нын, шилде, ыштан болгаш да о й д а н кылгыларын, трикотаж кылгыларын болгаш ияк айваан будургу үндүр-гүн көвүдөр. Республиканын тур-исч кол зоналарын комплек-стиг шингээли алып.

Туркмен ССР-ге ачы-дем эвез бараанар будурге күү-реринин мурадыр темп-бле калбар-тыр 1990 чылда 82 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 170 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, трикотаж кылгыларын ол-ла чылдарда тус бурузуна 13 болгаш 38 млн. кезекти, ияктерин— 5 болгаш 9 млн. эжешти будурер.

50 млн. дөрбөлчн метр хө-вөн-саазын постерин, 5 млн. эжеш микти будурер талзы-бле күүрерин ажилдаага кийер, аргываан материал-дарын будурер талзы-бле ийи фабрикаларын туудар, чик болгаш чурт үлетүрүн будур-гун черлерин чурттакчы бол-гаш техниктиг эде хевирлер, ажилда турар будурге күү-реринин салбарларын тургузар талзы-бле ажилда үргүлтү-рүр.

Салгытга, ийининг чеме-налгезин, ачы-дуза хевирлгезин дүргө хөжүдүлгезин хандары. Брак районнарга болгаш улуг эвез суурларга чурттакчы чонну хандарынын чедир тургаш көргүр хевирлерин илешпейлг-бле илеспердир. Чурттакчы бажы-нарынын коммуналдык чагай-жылдыгынын денелге үндө-лөш, суг хандарылазын болгаш канализация четкини хөжүдөр. Бойдуштук балнео-логтук болгаш климат аргала-рын барымдаалат тургаш,

чүлерин ажылаага кийер, даарылыгын ийи, ияк кылгыларын ийи фабрикаларын, алгы заводун туудар.

ССРЭ-нин министрстволары-нын болгаш ведомстволары-нын республика девискээрине будурге күүреринге култура-амьдырал болгаш ажил-агый учур-дузалыг бараанарын будургу үндүрерин көвүдөр, чик-черин күсөл-бле ол бараанарын будуреринин дүргө эвезде темпильер хандары, будургу үндүрү турар бараанарын шынарын улам-на беадер.

Хоорай болгаш көздө чурт-такчыларын салгы, амьдырал, коммунал болгаш транспорт хандарылазын экижи-де, Хоорайларда электр-бле ажилдаар болгаш көздө черлерде автобус транспорту хөжүдүлгезин, чурттакчы оза-дузу газификацияныче фил-да кичээлгеин улагаттар. Искы-Куль хөдүр районнага санаторий-курорт кадыкшыг черлеринин четкини тударын үргүлтүрүр.

Таджик ССР-ге будурге күүрерин улам ийинг улагат-тыр болгаш куш-ажылдык куравыларын чогулчалыг ажылаарына үндөмөш, 1990 чылда 266 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 435 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, трикотаж кылгыларын ол-ла чылдарда 13 болгаш 70 млн. кезекти, ияктерин— 12 бол-гаш 16 млн. эжешти будурер. 70 млн. дөрбөлчн метр аргы-ваан материалдарын будур-гун постерин будурер күүрерин ажылаага кийер, даарыла-га болгаш ияк фабрикаларын, алгы заводун туудар. Улугтук чачыл болган урам чуртуга тымшыларын кылгыларын будургу үндүрерин өстүр.

Хосту ачы-ажылдык кур-авыларын районнарга ажил-дал турар будурге күү-реринин салбарларын болгаш чаа будурге күүрерин тургузар талзы-бле ажилда илешпейлгидер. Куш-ажылдын органзаатарын бажыга ажилдаар хевир-лик калбаа-бле ажилдаар.

Салгытга, ийининг чеме-налгезин болгаш ачы-дуза хевирлгезин дүргө-бле хөжү-дөр, оларын материалдык-тех-никтиг базазын бажылаар, Са-наторий-курорт болгаш ту-ризм-экскурсия албан черлер-инин четкини калбартыр.

Армения ССР-ге будурге-лерин болгаш оларын салбар-ларынин техниктиг эде чек-селешкенин, куш-ажыл-дык органзаатарын экижи-де, чурттакчы ажилдарын ден-елгеин беадер, талзы-бле хөвөн-саазын бажылаар, чонну дагып будурер, 1990 чылда 174 млн. дөрбөлчн метр болгаш 2000 чылда 252 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, три-котаж кылгыларын ол-ла чыл-дарда 131 болгаш 178 млн. кезекти, ияктерин— 30 болгаш 38 млн. эжешти будурер. 55 млн. дөрбөлчн метр аргы-ваан материалдарын будур-гун талзы-бле күүрерин ажил-далга кийер, даарылага бол-гаш ияк фабрикаларын ту-дур. Бедек шынарлыг кылгы-ларын болгаш оза модалыг ияктерин будурерин улагат-тар.

Култура-амьдырал болгаш ажил-агый хөвөн-саазын ма-шина тудушкунууну будурге күү-реринин аргаларын калбаа-бле ажилдаар.

Даг болгаш даг ээзенин ра-йоннарында чурттап турар чурттакчы чонун салгы бол-гаш амьдырал хандарылазын экижидер. Транспорт, харыл-заа болгаш гостиница ажил-агыйнын ачы-дуза хевирлгезин калбартыр. Республиканын тур-исч кол зоналарын комплек-стиг шингээли алып.

Туркмен ССР-ге ачы-дем эвез бараанар будурге күү-реринин мурадыр темп-бле калбар-тыр 1990 чылда 82 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 170 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, трикотаж кылгыларын ол-ла чылдарда тус бурузуна 13 болгаш 38 млн. кезекти, ияктерин— 5 болгаш 9 млн. эжешти будурер.

50 млн. дөрбөлчн метр хө-вөн-саазын постерин, 5 млн. эжеш микти будурер талзы-бле күүрерин ажилдаага кийер, аргываан материал-дарын будурер талзы-бле ийи фабрикаларын туудар, чик болгаш чурт үлетүрүн будур-гун черлерин чурттакчы бол-гаш техниктиг эде хевирлер, ажилда турар будурге күү-реринин салбарларын тургузар талзы-бле ажилда үргүлтү-рүр.

Салгытга, ийининг чеме-налгезин, ачы-дуза хевирлгезин дүргө хөжүдүлгезин хандары. Брак районнарга болгаш улуг эвез суурларга чурттакчы чонну хандарынын чедир тургаш көргүр хевирлерин илешпейлг-бле илеспердир. Чурттакчы бажы-нарынын коммуналдык чагай-жылдыгынын денелге үндө-лөш, суг хандарылазын болгаш канализация четкини хөжүдөр. Бойдуштук балнео-логтук болгаш климат аргала-рын барымдаалат тургаш,

ажылаан турар санаторий-кур-орт албан черлерин калбар-тыр.

Эстон ССР-ге 1990 чылда 196 млн. дөрбөлчн метр бол-гаш 2000 чылда 220 млн. дөрбөл-чн метр хөвөн-саазын пост-ер, аргываан материалдарын ол-ла чылдарда тус бурузуна 20 болгаш 57 млн. дөрбөлчн метри, трикотаж кылгыларын — 24 болгаш 29 млн. кезекти будургу үндүрер.

Амьдыралдык радиоэлек-тронуг апаратуразын, электромашиналарын болгаш при-борларын, ол ышкы сад учас-токтарына болгаш хауаа дуу-залда ажил-агыйларга ажил-даарына хөвөн-бле механи-калык чекел-херегелдерин будургу үндүрерин улагаттар болгаш ассортиментин кал-бартыр. Тус черин чг эдил-

ден болгаш ийинг куравыларын бараанарын будурерин мурадыр темп-бле хөжүдөр, ол ийинг беш чылда ийинг кылгыларын будургу үндүр-гүн 67 хуу улагаттар.

Чонну херегелде бараанарын будургу үндүрерин көвүдөр, чик-черин күсөл-бле ол бараанарын будуреринин дүргө эвезде темпильер хандары, будургу үндүрү турар бараанарын шынарын улам-на беадер.

Хоорай болгаш көздө чурт-такчыларын салгы, амьдырал, коммунал болгаш транспорт хандарылазын экижи-де, Хоорайларда электр-бле ажилдаар болгаш көздө черлерде автобус транспорту хөжүдүлгезин, чурттакчы оза-дузу газификацияныче фил-да кичээлгеин улагаттар. Искы-Куль хөдүр районнага санаторий-курорт кадыкшыг черлеринин четкини тударын үргүлтүрүр.

Таджик ССР-ге будурге күүрерин улам ийинг улагат-тыр болгаш куш-ажылдык куравыларын чогулчалыг ажылаарына үндөмөш, 1990 чылда 266 млн. дөрбөл-чн метр болгаш 2000 чылда 435 млн. дөрбөлчн метр пост-ер, трикотаж кылгыларын ол-ла чылдарда 13 болгаш 70 млн. кезекти, ияктерин— 12 бол-гаш 16 млн. эжешти будурер. 70 млн. дөрбөлчн метр аргы-ваан материалдарын будур-гун

ЧУРУКЧУ ГРАФИКТЕРНИЦ ДЕЛГЕЛГЕЗИ

ССРЭ-нин Чурукчулар эвделини Делгелге залында Москваның чурукчу-графиктерини амылдарынын делгелгезини амыткан. Бизда кол уруу-зулда Ада-чурттуу Улау дайымына совет уаустун Тилгелгезинин 40 чымыга тураскаат-

ажыл-теректерини дугайында, бизи бүтүзүгө тамаарыштыр концерт номерлерин белекке алгаш, көркүскөн соонда оларын аталары улам бедей. Бюрократтарын, чалгаларын, ажил шагы ууларын артистер ырманын сыкканар.

Бизда керээзи-биле ажилдаар арганы көркүскөн оларын программазы дабок дөштүк болган. Ажылдын эрги девири-биле ажилдап турган ийи салбырын малчынары сизгега болган шүгүчүдөлдөн түшкөп үндүргөш, муракчы коллективтерини чарышка кыйгырган. Куйтура бажынынга болуулаан ол концерттерини соон зарий салбыр бүтүзүгө бот-тыныштыр артистер боттарынын программазын чоттадып тургакан, концерттерини белекке эгелдөө.

КУЛЬТУРА БАЖЫҢЫ БОЛГАШ ООҢ АЖЫЛ-ХЕРЕКТЕРИ

Дүжүт ажаадазынын талазы-биле чарышка чедип алган чедилешкенирин Асино районуну механизаторлары агиткультажылаакчылар-и и л е уаешкениер. Күсүк бажым ажалдарынын тездине олар он. он дову турлагарына аадал чедип, оюн-контртерери-биле кады — районуну эи дээр ажалдыг бот-оруга-чарыглагы транспорт-ажаада компекстеринин ажалдынын туржугазын бидилгир кылдыр таймашылап берениер. Ол ажалдын туржугазын көдөө клубтарыны ажалдакчылары, инженерлерни болгаш чарык-лаа школаларыны каттыштырган агиттердеги ра. йонуну ажил-агылдарынын бирөөнү — Приобьенин улуг ажил-агылынга чорала үездее өөренип, танымык көргөв.

Асиножурларын үдгери болза, сталелочу шимчөөшүнүнининиң чочуулары-биле СЭКП ТБ-га болган ужуражымшыкка тургалымын шисап, клубтар болгаш Куйтура бажынары социалист чарышты улам дөштүгү организаастарынын кол төвөрлеринин бирөөнү болуу журутту — деп, облыстын культура эргелелинин начальниги З. Салюнова чуталалар.

СЭКП-нин XXIII съездинде төлөткү ужуражырынга белекенилешкен. «Чуртак чылыг суур бүтүзүгө — үзгерткү Куйтура бажынын» деп эгелдешкенини ала-биле районда массалык шимчөөшүнүн бир дугаарында ажаа эгелдөө. Ош эгелдешкени — агиткультажылаакчылар, районуну агроадаптер каттыжымшыкынын спеднаистери.

Ажил-агыл байшылалыг, күчү-күштү болган түдүм, ош күштүразынын төву улам чарыккай болгаш эки ажалдаар дээр бидилгир. Ботта, районун кол зарий бажынынга өдөр «Комсомолец». С. М. Киров эттиг советтарын шилеп алгаштар. Ол ажил-агылдар чөр ажалынга болгаш маа ажалдынга бот-оруга-чарыглагы бир дугаарында ажилдап эгелдешкен. Артеплеканын болгаш эгелдешкенин тогуучалыг ажилдаанынын тиндешкени чөр ажалында таарыкча чок ш зонадап бек дүжүтү ал, саар иек бүтүргөтүн чыл. за үш мик литр сүтү саап ап турар аларга. Болза бүтү чедилешкенин доразан-на чедип келбөөнү бидилгир бол, гай.

Мындыг белек эвес ажалдаректерде улусту организаастарынга мына Куйтура бажыны (директору — Россия Федерациялыгы ажалдакчы Ю. Биртов) уагу роадыг болган. Куйтура бажынын директору күп-ажылды организаастарынын эрги болган агы хевирлерин, ажил-агылдын экономиказын, кидилериниң характерлерин, сонуур-галдарын, аралында харылдааларын өөренип көрүп, советтүн эртерин турары пландаар-тураларын чалгыс-лаа катал чүпү көргөн. А кажан культура ажалдакчылары советтүн амылдарынын, оюн

Тыванын тогууч-шим театарынын 50-ти сезинун тыва улустуң ынак шимин «Айыраан бот-биле» ажалдарын тин. нааш, малчынап турар-лаа болууда, алаба-биле дөп көрдүм.

А. РУССИЯ, СЭТА-нын көрр. Асино, Томск область.

Самгаалаа ортумак школазы.

СТУДЕНТ БҮРҮЗҮ КҮШ-КУЛЬТУРЖУ БОЛЗУН ДЭЭШ

Кымылдык педагогика институтунда күш-культура болгаш спортту студенттер ортузунга кыжүдөр, оларын спортче хаара тууар дөштү чамдык ажалдар кылдынып турар. Ол ажалдары хей-инини мергендилер салбыры, спортчу клуб база күш-культура болгаш спорт кафедрасы бир дем-биле организаастап чорудуп келген. Нинти мергендилер салбырында сес бүдүте 500 хире студент спортке өөренип турар. Ол салбырнык кол сорулгазы — спорттук анык-аныг хевирлеринге хей-инини инструкторларын болгаш спортчу судьяларын белекчээри болуу.

1985 чылда спорт клубу-биле кады нинти мергендилер салбыры 154 хей-инини белекчээр, 139 судьяны белекчээр. Салбырында дооруучулары институттук тускай шимымыга документтерин амыр. Биздег шималарын бирги разрядтын спортчуларынга тыпсыр болгаш олар республиканык көдөө школаларыга күш-культура башкылар боту дээрин мыла айткыч. Бо чымын 5 кижини мындаг шималарын алган.

Институттун күш-культура кафедрасынын башкылары, тренерлер база хей-инини инструкторлары спорттук 13 хевирлеринге секцияларын эртерин турар.

1984-85 өөредилге чымында институттун спортчулары 90 амыг маргылааларын эртереге. Ажаа 1500 хире студенттер болгаш бажылар кирешкен. Оларынч итиген 600 амыг студенттер коорай болгаш республика маргылааларына кирешкениер.

Чурукта: Москваның суражыг чурукчу-графиктери, хей номинари алаастаачылары Борис Диодоров, Борис Алимов болгаш Андрей Голыцин. СЭТА-нын фотоархивы.

1984-85 өөредилге чымында институттун спортчулары 90 амыг маргылааларын эртереге. Ажаа 1500 хире студенттер болгаш бажылар кирешкен. Оларынч итиген 600 амыг студенттер коорай болгаш республика маргылааларына кирешкениер.

Биздин студенттеринге Абаканың педагогика институтунуң студенттери-биле сыйрып харылдагы спортчу маргылааларын, эш хуушун ужуражымшыкынары эртерин келген. Эртеке өөредилге чымында олар волейболга, баскетболга, хөл шымдраага эш хуушун ужуражымшыкынары эртереге. Моон солгаар-даа студенттерини өөредилге болгаш спорт талазы-биле маргылаалары улам дөштүгү, соуун болуу дорай чуталожок.

Массалык чадаг чарыш, хакташкык маргылааларынга бо чымын дымка хей студенттер кирешкен.

КӨРҮКЧҮНҮҢ БОДАЛЫ

А агы чартыгында театрнык кол режиссеру С. Петров болгаш театрыны коллективти ук шиминиң төнүзүндө эскерилгелерин киргет. Шинини кол мадырларынын бирөөнү Седипи Фозал Кенден-Уурак эртер болгаш Кара халдан халыбай, болза-биле жектени бээр. Иччала-даа Тывага Фозалдыг үдө доран чылдап көргөн хевирин кидилер халдан халык бээр турган. Ол дугайында дымка хей чердерде кыстар халык бер-

гези кол режиссеру С. Петров болгаш театрыны коллективти ук шиминиң төнүзүндө эскерилгелерин киргет. Шинини кол мадырларынын бирөөнү Седипи Фозал Кенден-Уурак эртер болгаш Кара халдан халыбай, болза-биле жектени бээр. Иччала-даа Тывага Фозалдыг үдө доран чылдап көргөн хевирин кидилер халдан халык бээр турган. Ол дугайында дымка хей чердерде кыстар халык бер-

гези кол режиссеру С. Петров болгаш театрыны коллективти ук шиминиң төнүзүндө эскерилгелерин киргет. Шинини кол мадырларынын бирөөнү Седипи Фозал Кенден-Уурак эртер болгаш Кара халдан халыбай, болза-биле жектени бээр. Иччала-даа Тывага Фозалдыг үдө доран чылдап көргөн хевирин кидилер халдан халык бээр турган. Ол дугайында дымка хей чердерде кыстар халык бер-

гези кол режиссеру С. Петров болгаш театрыны коллективти ук шиминиң төнүзүндө эскерилгелерин киргет. Шинини кол мадырларынын бирөөнү Седипи Фозал Кенден-Уурак эртер болгаш Кара халдан халыбай, болза-биле жектени бээр. Иччала-даа Тывага Фозалдыг үдө доран чылдап көргөн хевирин кидилер халдан халык бээр турган. Ол дугайында дымка хей чердерде кыстар халык бер-

ТАЙМЫРНЫҢ ДЫЛЫ ЧЕЖЕЛ?

Эртерем академиялыг дыл эргенинч институтунуң Ленинград салбырынын эртемденери философия эртерлериниң доктору, профессор Александр Павлович Валдининиң үзүртүлгө-биле эртер чалып кылдып чуртталар.

Эртерем академиялыг дыл эргенинч институтунуң Ленинград салбырынын эртемденери философия эртерлериниң доктору, профессор Александр Павлович Валдининиң үзүртүлгө-биле эртер чалып кылдып чуртталар.

Эртерем академиялыг дыл эргенинч институтунуң Ленинград салбырынын эртемденери философия эртерлериниң доктору, профессор Александр Павлович Валдининиң үзүртүлгө-биле эртер чалып кылдып чуртталар.

Эртерем академиялыг дыл эргенинч институтунуң Ленинград салбырынын эртемденери философия эртерлериниң доктору, профессор Александр Павлович Валдининиң үзүртүлгө-биле эртер чалып кылдып чуртталар.

ЧЕЧЕКТЕР ДЕЛГЕЛГЕЗИ

Тес-Хем районунуң төву Самгаалаа суурга районунуң эртерем конференцияны октябрь 4-те болуу эртен. Эк конференция бажыларын үч у в у и у и болгаш ССЭР Конституцияны байырлаанын бүтүрүлдө болуу эртен. Конференцияның делегелгези районда хевиржер чөвүлдөлдөргө организаастаны чечектер делегелгези, хана солуннар конкурсу эртен. Шунту коллективтер партияны XXVII съездинге уткуштур планын оонадаалары кичиер күдөни турарыны айткылаа рапортирларын парлааш, аскамыла.

Чечектер делегелгези «СЭКП-нин XXIII съездинге» шалыгы күш-ажылды деп делгелгези, 30 организаастарын, бузуругелерин, советтарын алаан чедеринин коллективтери алаа кирешкен Ош СЭКП Тес-Хем районунуң хевиржер ортузунга ажил чорудар кылдып бөгөш районуну хевиржер чөвүлдөргө организаастап эртерген.

Дөштүгө тараан болгаш бажын шиминге өстүрөн чечектерин ажаа эгелдешкен. Коллективти бүтүш темаларын ажалдакчы З. Демби-релге, Б. Б. Увайыга (харык-лаа беклери), Д. Кумгага (курбан) тускай шималарын тымыскан.

Хана солуннар конкурсуна бирги черде «Чодураа» советтүн хевиржерин чөвүлдөп, ийги черде Самгаалаа ортумак школазы, үшкүндө «Шынаа» советтүн хевиржерин чөвүлдөп болуу шималарына.

С. ШОЯЛУН, жюри комиссиянын даргазы.

Самгаалаа ортумак школазы.

ШЫН Редакциянын адреси: 687000, Кызыл Шетияны болгаш Кравченко сууучузу, бажы № 3, телефоннар: редакторунуң 2-24-63, редактортук оралакчыларыны 2-35-24, 2-73-54, редакциянын секретарыны 2-23-35, секретарыны 2-23-35 партияны амылдары болгаш улустуң ажалдакчыларын 2-23-13, чагаа кидилгелерин 2-21-27, информация кидилгелерин 2-20-60, культура кидилгелерин 2-23-54; көдөө ажил-агыл кидилгелерин 2-21-47, корреспонденттерин 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45

ТВ ОКТАБРЬ 10-ДА БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «По следу владыки». Ураи-менен фильм. 10.20 — Мультифильм: «Три поросенка», «Спортивная». 10.50 — «Смерть и жизнь». Ураи-менен телефильм. «Хайра чок фронт» деп бөдүктөп. 11.50 — 11.55 — Мездер. 14.15 — Мездер. 14.35 — «Край Диестровский». Док. телефильм. 15.25 — КИДР-нун урай чүтү коллективтеринин оюн көргүзү. 15.55 — «Хуу салдымы». Демпир-орукчулук тускай эртемниң дугайында. 16.25 — Каунастын политехникти институтунуң Литва ССР-нин «Иммуна» ыр болгаш талымын ажалдыг коллективтериниң концерт. 17.40 — Арфа уурун-кынын оюну. 18.00 — Миллионерларын дөштүгү уурун-кынын оюну. 18.30 — «Бир эвес кадык болуусуна». Академи Н. М. Амосов-биле бесед. 18.45 — Бүгү дөштүгү. 19.00 — Мультифильм: «Птичий праздник», «Крот и ёж». 19.20 — «Футбол талазы-биле делегей чемпионынын шилеп алыр маргылаалары. Даниянын шилеп алыр командалыгы — Швейцариянын шилеп алыр командалыгы. Данияны дымчымыга. 20.05 — «Ночная палочка». Ураи-менен телефильм. «Хайра чок фронт» деп бөдүктөп. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Кажы туушунуна тилекчелер болуу үдөр». 22.15 — «Төрүн чегинге ынакшык биле». Күрүчкениң төп концерт залыга «Песни» ансамблиниң концерт. 22.45 — 23.05 — Вөгү дөштүгү.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — «Танок коротков». Док. телефильм. 8.35; 9.40 — М. Ю. Лермонтов — «Калишников салгыгы дугайында мурд. Т. Амос. 9.00 — «Орел». Эртен-негелдешти фильм. 9.10; 12.05 — Испан аялы. 10.05 — Даштыкының чуртуга урай чүтү. «Дрежел гезерезанын үнекиг чүдүдөр». 10.35 — В. А. Жуковский. 11.35 — Эртен болгаш амылдар. 12.45 — «Завод будущего». Эртен-негелдешти фильм. 12.55 — «Кришна». Социалист Күш-ажылды Мадырлар, мадыр-де К. И. Михайлов дугайында телеочурк. 13.40 — «Строгая мужская жизнь». Ураи-менен фильм. 15.10 — 15.15 — Мездер. 16.00 — Мездер.

КЫЗЛАДАН

18.15 — «Дөштүгү» 18.45 — «Ажылдык сизге». Кымылдык № 1 болгаш 4 профессионал техникти улашканында дымчымыга. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Азия төву». Программа: «Октябрь 13 — Көдөө ажалды ажалдакчыларынын күшү». Дамчылаалга Тыва АССР-нин көдөө ажалдыгы министринин бирги оралакчысы Б. В. Балчыр киржир. «Кышталашкыны — шалык чок фронт». «Х Улур хурал» советтук парток секретары Д. М. Монгуш чүве чуталар. Мездер. 19.55 — Чарлаалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг удунар, чаштары». «Рекс осевень». Мультифильм. 20.15 — Ритмиг гимнастика. 20.45 — «Слуки улабын». Док. телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — «На исходе лета». Ураи-менен телефильм. 22.45 — Хорегеграфты бички оюнунар. Фильм-концерт. 23.20 — 00.00 — Баскетбол талазы-биле Европа чемпионларыны кубогу. «Жальгирис» (Каунас) — «Словнафт» (Братислава). Каунаста дымчымыла.

КЫЗЛАДАН

Профилакторийде артеринге хуи бүтүрө 7.00—8.00 шактарда автобус хоорай чарлар. 1985 чылда профилакторийде түлөп алырмын хууш салгалары: Октябрь 10, ноябрь 4, декабрь 2. 1986 чылда санаторий профилакторийин ажалдакчылар сангалары: Октябрь 13-те, 27-де, ноябрь 3-те, 24-те, декабрь 8-те, 22-де, 29-та амылдарын дундереп 10 шактан 15 шакка чедир ажалдакчылар улетуур бараанар салды дымчылап тур. Суббота хуиеринде болгаш бо чарылаа ойтала воскресне хуиеринде чөвүлдөп.

ООН АДРЕСИ: КЫЗЛАА ХООРАЙ, ОКТАБРИДА КУДУМУЗУ, БАЖЫ № 29.

ОКТАБРЬ 10-ДА «НАЙРАЛ»

«НАЙРАЛ»: «Покешине на будущее» 10.00. «Византия» 10.30. «Византия» 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Поединок у тайной полицией» 14.00, 16.00, 18.00, 19.40 шактарда. «ВОСТОК»: «Затянувшаяся распаша» 14.30, 17.00, 19.30 шактарда. «НИСЕН» и «6»: «Испирте Ват» 17.40, 19.30 шактарда.

ЧИНГИЗ АЙМАТОВТУҢ ЧАА РОМАНЫ

Социалист Күш-ажалдын Маалымы, Ленин болгон Күрүлө шамаларынын лауреаты Чингиз Айтматов чара романын бийик доокла...

тарда база бийиктер. Оон «Чодураа дег карактым, чойган дег сымлымы», «Джамилла», «Баштайгы дугураалар», «Ак пароход» болгон «Хүнүң дурту чүе чыл ажы» деп чогаалдарын максалыт таражыгы кылдыр паралаа болгон он-он дагыткы дымдарга очудуруган.

УРУГЛАРГА КИНО БОЛЗА...

Бастын суурун кезде Кузлүтүр бажынынга кинону улут дуска кезженине көргүзүп турар. А уругларга доктала эмес көргүзүп келген. Раионун кино чекенин бистингиче тругуларга тааржыр киноларды корутушпай турары ол бо азы чүтүк чылдагымын биле мылам бо д у п турары биданис. Ону толардым, чогуур кемечерлерин дари алдыр дмк-ла күзенчиг. Недежда оода-ла ийн катан көргүзүр турган болза, уруглар-даа чалгаравас ийн.

МЕРГЕЖИЛ ШИЛИРИ

Бодуна таарымчалыг мергежил шилин алдыр школа дооууларынга белеи эмес айтыр. Ада-не, башкылар сүме кады боор. Мергежил шилин алдыр чутула кичекейи салып, теледенне, радио, паралаа ол дугайында табылбырал турар. Дооуулар бугурулгелерге, алдан чегерленге чорааш, инча ажилдаар чегерин союуруп, анча ажилдаар шилин алдыр оларнын кадынын бадалдылаан, канды-бир эртем-билгиге, ажил-ишке салымындын база тамааржыр.

Редакциянын адрези:

667000. Кызыл, Шетияк болгон Краучико кудумчуу, бажы № 3, Телесфоннар: редакторлук 2-24-63, редакторлук оракачкыларынын 2-35-24, 2-23-54, тарыхый архивдеринин 2-23-35, партиялык аймадар болгон улустур кылдыларын 2-23-13, чага кылдыларын 2-21-27, информатив кылдыларын 2-20-60, култура шилиндин 2-23-54; көзүе ажил-агый кылдыларын 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45

Есентукунын девискери аржаан сугуларды, алдырды чегерленд бирөөдө. Оон ийералды аржаан сугулар, эмнээр малгажы төөгүлөн бээр сурагыл. Ону кадык-шыдым орам болдуруп, ажилгаар талазы-биле шикчелейи турганымда, шадга чүгө бай кижилерини шажыла чүдүлгө-биле дообашлаа мыйкыт чери турган. Санаторийлер девискеринде «Современный» Култура ордуу бар. Биле Есентукунын төөгүлөн талазы-биле музайде көргүзүлгенин допчулаа керейи. Минералды аржаан сугуларын 1710, 1718 чылдарда Москва чурттуг эмчи Ф. К. Гаас ажытка. Аржаанарык кадыкшыл ажилдерини онза доохтаны ол тодараткы. Бу үеден бээр чоок-кавы чегерини чогууру союуругалы утгадып, кадымын ажилдин эмненип келген. Ук чегерин атуураа чортуу бүтү чурттуу тараан. 1785 чылда геолог А. П. Нельсон шикчелел ажилдарын улам хапы чоруткан. Оон ол аржаанын болу буткен бойдуштуг, арыг агаарды күрүне учур-дузалыг кадыкшылыга төвү болур деп саналды. Иччелажок аржаан сугуларын медицина-биле дообаштыр шикчелелеринин айтыртылары элден үелер

ХЕЙ-АЛТ КИРГЕНЕР

СЭКП-нин XXVII съездин төлөптүг учтурууга турскааткан Бүгү-эвиледей чуруга делегезинде ажилдарын кирерин-биле Уралдык болгон Сибирини бөлүк чуручулары Тыва АССР-нин Эрзин району сентябрь 10-дан октябрь 1-ге чедир ажилдаанар. Совет Тыванын ажил-ишчи чогуулу амылды-рал-чуртталгазын, культу-

А К Т У Р У Г

Амгы Улут-Хем районунда Ак-Турт девискеринде «Ким» деп МЧАЭ (мал болгон чер ажалын) иштеген дээр турган) дөртүн чылдарын ортан үезинге чедир турп келген. Оон кежигүнери дем-векит алган. Кара-Туртунд болгон Ак-Довураарын бичи сугуларына бугуларын колдуула-ла хугар, куксурун хайы-биле казып алганар. Бичагаш Шолук-Ховуга болгон Чарынгин-Арттын эдзеге шиге-тараа дмк чаагай үер турган. Чурттар сугат, кр болгон кирежир чер, чаагай үезин, эки ажилдаа-мычарда чаагай дужуутун үнденип деп чүени сөөлүдө эки балген мен. Кирган-ачамын Узуу-Анчы димжир. Ол шилал-эл эки ачч турган. Бозунун үей ачч-төдүн адым арат Узуу-Анчы оран-делегейин эи-меия, ай, беи, кат-чимий-биле феодализмин кадык-дошкун дүм-бөй үезинде тырал алган — деп, улут кадыкчыларын чугаалып чеже-лаа диниан мен. Бичагаш коллективде ажилдарын эге үези—МЧАЭ-ге ол хамыкты мурнай, өөрүчү-биле кирген болгон оон мурнамы кежигүнеринин бирээ-н болгон. Учен чылдар үезинде күс-күр апарган чүе. Куужур-Армынын кезженинде чиге-тараа үеген сымге дужут ажилдаарын үезинде Ак-Турт чурттуг аштар кеже чыгып алган, дөөрежи олурганар. Чоок-кавынын бүтү-лө чегер аттарынын дугайында олар чугаалажып эгелээ. — Көргөзүн чери, көдүрбөзүн дөзө чок Узуу-Анчы билер

Эмчинин сүмези

медерасы оксунар аарыгы кижилер таарышас. Чамдык ооздар, кыстар күшданып сайыларынын тил-жалдыр, сөздө, денди талы-биле боттарынын өөрү-дөн чыдып калган боор. Билдигарын профузуушине-лерге тохарылар, фрезеро-шактер мергежилдерине өөр-редери чугула. Эззедилер манча чортуу ажил-ишке өөр-рер. Учуншеге олар мерге-жил-биле-биле чегерленди теоретиктик курсту өөренип өртөр. Бугурун хамыкты факторларын суртууларда улут салдар чегербес. Оон аптыда чыл дургуунаа эззедилер чорун-күш-адыр сайылары көчүрү негелдеинге эге бээр. Бичалажок аарыг азы күш-адыр сайылары кошкы чорук мергежил шилин алы-

Ч А Р А Ш О Р А Н

дургуунаа болуучуу. 1816 чылда Кавказдын ше-р чегерин кол командалыкчымы. Суворовтук сорат-нын генерал Ермолаев ар-жаанын кадыкка тергип дузалыг өренип көргөн. Бүрөк полтууру Константин-пополь тулдуулууга ба-дылганга шеригерин алаа эмненип алган. Элөөн үр үе-лерде хаанын чурттуг кижилери ол аржаанга эмне-дин, боттарынын кадыкы бы-гыткан ап чоран. 1875 чыл-да аржаанын камгалар ду-гайында чарык үндүргөн. Чарыктын сөөлүгү кезеде: «Аржаан сугуларын чүдеткен, боткаларды, алаа чүдүзөм, хундүлөөн хайраатыларын эмненир эргези казыр бол-гон шынмын хемчег көргү-рү» деп айткан. 1899 чыл-да Есентукуге кирип, эмне-лүр даяларын кылган, ажилдага кирген. Алаа чүдө хаанын чешөөрөдөг болгон шериг алынылган, сайыжылар, иштени, дашты-кымын бааатары эмненип турган. 1902 чылда санаторий ажилтыган. Дараазында чылда биче күчүлүг электри

станцияны ажылдага кир-ген. Ол үенин кадыг, берге ажилдарын адым дашчылар, бичаачылар, мастерлер кыл-ган. Ус шеверлер санаторийде бажынырын бора гранат даштарда туткан. Ол даш-тарын кан башдылар, кержеч-тер, кескир болгон үтүзгич-тер-биле болвазырадып тур-ган кылган. Россиянын улаи-сармыл-дыг, сурагыт кижилери са-наторийге улаа-дараа көп, ону бөдүүн чогуу болу бээр чигингич чок дээрин ба-дылган турган. Чикчээрге, Алябев, Белинский, Коллш-саржевская, Куркин, Бесту-жев, Лермонтов, Одоевский, Парогов, Пушкин, Горький, Толстой, Шалапин болгон «скелерин»-да аттарын мила бөзөнип улаачылап болур. Октябрын Улут революция-сы тилгезинин соода, Со-вет эге-чарыгынын чылда-рында, чогуу эрге-ажымыче шикчип, кадыкшыл ажил-дер чегерин бирөөн апыр-ган. Кавказдын минералдыг сугуларын чегерини чогуу бурдулары-биле 1919 чылдын март 20-де В. И. Ленин ат салган декрет үндүргөн.

1941 чылдын июнь-июль ке-неп фашистер Совет Эззед-лгиче оор-бүз-биле халаан. Дараазында чылда Кавказ-тын өссе чегерин-биле катат Есентукуни ажилде алган. Иччелажок 129 мыллан-он рублдан котаралма чед-ирген. Кавказ фронтунуун маалдырлыг шеригерин 1943 чылда курорт хоорайны фа-шистерин эжелестебөн хо-стаан. Чамдык трегелдөөн са-наторийлер госпитальче шил-дөөн. Бадылган чүс муз алыг шеригер алаа эмне-генч, каталаа фронтуну чо-гуруп турган. Иччелажок фронт-дагы амыр-иш чок ажил-дап турган эмччилерин, сест-раларын, санитарларын чамдык пенсиялаа-даа санаторийлерде ая-даа ажил-даштыган. Есентукуни амгы санато-рийлеринде РСФСР-нин ал-дырамы эмчөөн атты эмлек-чиин 21 киж ажилдан тур-дар. Х-й кези амгы үенин негелдесте дүшкөк тутту-ган 30 санаторий дымтамык-чыларын эргезин. Олар-нын илбик чогаан иштар-дыг, чингич сугарда бур-геттиген корустары өзгө-чө.

А А Л Д А П Ч О Р А А Н Н А Р

Республиканын хөгжү-нип таарынын бөлүк арти-стер Мелуги-Тайга району Мугур-Анчы болгон Кызыл-Хал сугуларына солун кон-цертин баралдыга чораван-ар. Ырылар, тандалар, шив-

ден көргүзүлгени көркүчү-лөр союуругал-биле көргөн. РСФСР-нин алдырамы арти-сти Ливун Солу-оо, РСФСР-нин улустун артист Хургук Кошгар, Тыванын комсомо-л шапталык лауреатары Ба-

Х. ЧУДУМ. Мелуги-Тайга район.

роника болгон бис. 15.25—15.30 — Мелээр. 18.00 — Мелээр. 18.15 — Уруглар фильми. 18.25 — «Ажытчы салга». Тыва АССР-нин профкө-рөдиге талазы-биле эргелен-диге чалааны Я. В. Сарба-ниев чугаам. 18.35 — Кыя-журнал. 18.45 — «Ана тө-ү». Программда: «Октябрь 13 — Көзү ажил-агый ажилдаачыларын дүт». Тыва АССР-нин көзү ажил-агый министри И. Г. Лари-некович чугаам. Мелээр. 19.15 — Телемелээр. 19.25 — «Челоз». Көзү ажил-агый ажилдаачыларын ху-лууге турскааткан програм-ма. Дымчылдыга кезеж ажил-агый ажил кыржыр. 19.55 — Чарялдар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктг улу-ар, чаштар!». «Крошк-Евту». Мултифильм. 20.15 — Чүтү чоумуруу. 21.00 — «Уе». 21.30 — «Кое-что из губернской жизни». Урав-чечен телефильми. 23.00 — «Сергей Есенин». Док-фильм. 00.00—01.00 — Хо-ккел талазы-биле СССР-нин чемпионы. «Торпедо» — «Диво» (Москва). «Линик — «Спартак». Горький болгон Воскресенск хоорайларда дымчылдыга.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

ЭШВ

ОКТАБРЬ 11-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эр-тени гимнастика. 8.55 — Шылдыр талазы-биле деле-гей чемпионы. Информас-тым үндүрүгө. 9.10 — «На исходе лет». Уран-чечен теле-фильм. 10.20 — XVIII акция колалдыг орус лирика. Свердловскиден дымчылдыга. 10.50 — «Ночная находка». Уран-чечен телефильми. «Ха-йыра чок фронт» деп бөлүк-төн. 11.45 — «Перская де-ревняна скульптура». «Го-бустан». Док. телефильм. 12.15—12.20 — Мелээр. 14.15 — Мелээр. 14.30 — «Буян охило району». Док. телефильм. 15.00 — Ф. Лист. Венг. рапсодия. Делегей конкурстарынын лауреады В. Баяк күсүрар. 15.10 — «По Ивсанни». Киноочерк. 15.40 — Орус чуга. 16.10 — Бо хуулаанын делегей. 17.45 — «Дем каттыштырмаам». Тележурнал. 18.15 — Шыл-дыр талазы-биле делегей чемпионы. Информас-тым үндү-рүгө. 18.30 — Силерин

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнасти-ка. 8.15 — «Пятый передел». Док. телефильм. 8.35; 9.40 — Төгүт. 4 класс. Крепостной кажде. 9.00; 13.10 — Англи дмд. 9.30 — Техникамы чаа кылталары. 10.05 — «Бойдус эртенге» деп дымчылдыгынын почтамы. 10.35; 11.40 — Төв-түт. 7 класс. Киев Оруу. 11.05 — Я. Снегалоурун поэзиямы. 12.10 — Нинта биология. Хевригин артистери бол-гон тургуулу. 12.40 — Гео-графия. Крым. Кавказ. 13.40 — Обществоведение. «Уаусчу эрге-чагырга». 14.10 — «Кай иччар хаткын». (Н. Остро-ровскийни ажилдарынын болгон чогаалдарынын арыяны). 14.55 — «Элект-

«ШЫНЫ» ЧАГЫДЫН А Л Ы Ч А Р

Чыгылган 1965 чылдын ноябрь 1-ге чедир чорудуп болур. Чыгылган «Смоленск» чегерин, харылаа салбылары болгон паралаанын хой-ишты тардыкчылары чыгылгычлары ажилдан, өөренип база чурттан турар чегерини аары-биле чорудуп турар. Чыгылган чылда өртө 7 руб. 80 коп. Солун неделяда 6 катал үск. «Шын» солуну чыгылгаларычче далажынар!

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ

«В» болгон «С» категория-ларын чолочулар курузуна үнденип националдык иш-тинде өөреникчилерин бүдү-рүдөн дашкар. «Тыва ав-тотрастын» республикада өө-ремдиге-курстуг комбинады хужеп алдыр чарлап турар. Өөрелдигин тыва дымга чо-рудулар. Боттарыны күсүл-биле болгон союуларыны, көзүе ажил-агыйн эге-даа шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Неудобный человек» 14.00, 16.00, 18.00, 19.40. «Приключении Буратино» 11.00 шактарда. «ВОСТОК»: «Затонувшая рапиорта» 14.30, 17.00, 19.30 шактарда. «ЕНИСЕЙ» к: «Сезон чюдес» 18.00, 20.00 шактарда.

Эргим кызылчылар болгон оон аалчылары!

Чогуу садыг таарымын-зынын уланы болгон культу-разын улам эмненир со-рулга-биле, а ол илкан са-ды алычыларга эгин бол-рун дээр Кызыл кызылчылар барынап салды дымчылгы тур. Суббота күнүндө бол-гон бо паралаа айткан воскресенья дүниеринде чө-ткө.

Олег Анай-оолович Ондар...

Олег Анай-оолович Ондар-нын адыгы Балгазский профессионал-техниктаг № 2 училищенин 1973 чылдын август 25-те тывынаш үшкү классын тракторшынны № 008202 шынылгаам чыткен болгон оун күш чок деп санаар.

Комбинаттын адрези: Кызыл хоорай, Шевченко кудумчуу, бажы № 113 «А», телефону 2-34-94.

Кызыл хоорай

Бүгү республикага бүрөп, азыр. Чык чык. Дагыл районга харыг чык чар. Хаттан күжү секундда 5-7 метр. Дүе 0-5 градус соор. Кызылга чуга бултуттар. Чык чык. Агарыны тем-пературамы дүе 2-5 градус соор, хунаде 6-8 градус чыл-ды болур.

Оон адрези: Кызыл хоорай, Октябрьская кудумчуу, бажы № 29.

Солун неделяда 6 катал үск. Чыгы № 3142.

Рассказ

ХОЛ МӨГӨЗИ, КАРАК ШЕВЕРИ-БИЛЕ

Тудуг бригадалык бригадир Борис Сымын-оол кезге, аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол ууз мастере сеткилдиге таарышкан аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол катериксей берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Алексей АРАПЧОР.

Бир кезинде, а чон көрүп турганда, хуураңгенин аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол катериксей берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол катериксей берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Бир кезинде, а чон көрүп турганда, хуураңгенин аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол катериксей берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Сымын-оол катериксей берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

ЧУРТТАЛГАНЫҢ ЛИРИКАЗЫ

1. КУСКУ ХАТТЫҢ ДААЖЫ Чалгынын аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

2. ЧҮРЕКТЕ БР

Шулуучу чалгынын отту Чүрөөн берген аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

ИЗИГ ЧҮРЭЭМ ИДЕГЕЛИ

Часкаан ора, хире-хире Салгымыга калдык бодала кирбес дээрди. Чүрөөн чүгө чагысы шийттир Чүрөк-биде сунелештир шийттир Чамбы-данти эргиттир шийттир Чангыс-ла рейс шийли ал деп, чарым үзө.

С. ФЕОКТИСТОВТУМ «Тыванын ак-менгин тайга-сымнардында» деп темага чуруп символдун аягы.

Сончуруктарга ЭМ СҮТ Кострома чогуума Сумароково деп эрги орус суурда буур фермазы бар. Ында өл 20 чыл иштине ол анык аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

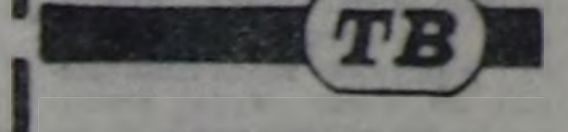
Э М Ч И

Шала күскүр совхозка дүжү байрлалы болуп деп диниаш далаамп бар чор мек. Мурумада «Дүргөн дуза чедирерин» машиназым тур. Та чүзү канча барган чүзе, чолаачын мени докталам каалты. Тура дүштүм. «Машиназым үрөгөн, аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

Эмчи доравина: Кочкут союдукту, бутуна ууз аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

БӨГҮН КАЯ, ЧҮҮ БОЛУРУЛ

Көгүтүмүн, театрына. Бир кезинде, а чон көрүп турганда, хуураңгенин аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

ОКТАБРЬ 12-ДЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДА 8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Чүрөөн чүгө чагысы шийттир. 9.30 — «Гимнастика»...

ИВИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДА

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — Бир эвес кадык болуксазым. (Күш-кудук туржуга сүе). 8.30 — «Где гадитесь горлица». «Горжани». Док. телефильм. 9.00 — «Эртенги почта»...

Отаар

Ренубашага бурган, аяк шайны оол соода, ууз мастер Николаевтин кабинетине кире берген. Костюмду аягына таарышкан аяк шайны оол...

УКИНОВ

ОКТАБРЬ 12-ДЕ «НАЙРАЛ»: «Успех» 11.20, 18.40. «Викимп!» Вечер постам... 9.30, 13.10, 15.00, 16.50, 20.30 шактарда. «ПИОНЕР»: «И еше озна ночь Шехерезады» 9.30, 11.30. «И на камнях расту дереза» 14.30, 17.20, 20.10 шактарда. «ВОСТОК»: «Сон в руку для чехов» 14.00, 15.40, 17.20, 19.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Необъяснимый шаг» 14.30, 17.00, 19.30 шактарда.

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы.

1985
Чыладың
октябрь
13
воскресенье
№ 238 (12938)
1925 чылда
үндөөттүгүн.
Өртүз 3 копейк.

Ленинниң тугунуң
адаа-биле, Коммунист
тиг партияның удур-
тулгазы-биле — комму-
нисттиг тургузуушкунга
чаа-чаа тиилелгелерже,
бурунгаар!

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 68 чылоюнга СЭКП ТК-ның кыйгырыглары

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ
М. КАДДАФИБЛЕ
БЕСЕДАЗЫ

Октябрь 11-де Кремльге М. С. Горбачевтуң М. Каддафи-биле беседасы болган, оон уезинде совет-африк харылдаарларын болгаш ийи чурттуу даштык политиказынын принциптерин чыгарып алдылар. Беседаның башында М. С. Горбачевтуң М. Каддафи-биле болгаш бот-боттарың башчыларын бийдалыңга эрткен. (СЭТА).

НАЙЫРАЛДЫГ БАЙДАЛГА

Октябрь 11-де Кремльге СЭКП ТК-ның Чыгыш секретари М. С. Горбачевтуң африк революциянын удуртуучу полковниги М. Каддафи-биле найыралдыг болгаш бот-боттарың бийдалыңга чыгарып алдылар. Совет-африк харылдаарларын бийдалыңга чыгарып алдылар. Совет-африк харылдаарларын бийдалыңга чыгарып алдылар. Совет-африк харылдаарларын бийдалыңга чыгарып алдылар.

Октябрь 11-де Кремльге СЭКП ТК-ның Чыгыш секретари М. С. Горбачевтуң африк революциянын удуртуучу полковниги М. Каддафи-биле найыралдыг болгаш бот-боттарың бийдалыңга чыгарып алдылар. Совет-африк харылдаарларын бийдалыңга чыгарып алдылар. Совет-африк харылдаарларын бийдалыңга чыгарып алдылар.

РСФСР-де чурттар турар хөй уругларынг илерге «Мааыр-ис» атты тыпсыр дугайында ССРЭ-НИИ ДЭДИ СОВЕДИНИИ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Тыва АССР-ден Александр Хуневина Бааза — ажилчы, Чөөн-Хемчик району. Мария Хомяковна Иргит — ажилчы, Бай-Тайга району. Чокмак Кадарова Комбу-оол — ССР Эвилелиниң 60 чылы аттыг советтиг ажилчы, Мыгга-Тайга району. Кара-Кыс Асак-ооловна Сава — «Коммунисттиг» херем советтиг ажилчы, Таңды району. Мария Кыргысова Соскал — ажилчы, Таңды району. Эмил-Сар Хертековна Хойлаар — абан-хавчик, Мыгга-Тайга району.

З. А. Ензакка болгаш Ю. Б. Хөвемейге «Тыва АССР-ниң алдарыг артизи» хундузуг атты тыпсыр дугайында Тыва АССР-НИИ ДЭДИ СОВЕДИНИИ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Совет шире уран чуулу хөгжүдеринге ачы-хамыяа дээди «Тыва АССР-ниң алдарыг артизи» хундузуг атты тыпсыры болза: Зелим Александрович Ензакка — күрүне ширтевиин Бүтү-Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Ч. Л. ОНДАР. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. БОЙДУ.

Кызыл хоорай, 1985 чылдың октябрь 10.

1. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 68 чыл ою делгезин!
2. Ийи төрөлгелер төгүзүңге чаа үени — капитализмден социализмге болгаш коммунизмге шилчишкениң үени аныган Улуг Октябрьга алдар!
3. Мээзде дигир революция интернационалчы өөредиг — марксизм-ленинизм делгезин!
4. Совет нийтиледиг удуртунчу болгаш башкарыкчы күжү — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязы делгезин!
5. Коммунизмниң тургузуунуң тыйың, тайың дээш туртуг болгаш чайгышлык чок демиселчи — улуг совет улуска алдар!
6. Ажилчы аңгыны, колхозчу тараачынарның болгаш улусчу интеллигенцияның бузулбас эвилели делгезин!
7. УССР-ниң улустарының бузулбас интернационалчы чаңгыс эки болгаш аны-дуума найыралы делгезин!
8. Большевиктерге-ленинчилерге, партияның хоочуннарынга, Октябрьның маадырларынга, социализмниң тилелгези дээш бүгү демиселчилерге алдар!
9. Ада-чурттуң Улуг дайыныга Тимлегеңи чедип алган совет улустуң чимегелер чүве чок эрес-маадыр чоруу чус-чус чылдарда чурттан турду!
10. Совет Эвилелиниң хосталганы болгаш хамаарышпас чоруу дээш тулчушкуннарга амы-тынын берген маадырларга мөңгө алдар!
11. Совет Эвилелиниң ажилчы чоннары! 1985 чылдың планын күөсөдип, он бирги беш чылда чедикшиңниң доозал!
12. Коммунисттер! Чурттуң социал-экономика хөгжүдөлгө дүргөдери дээш бүгү улустуң шимчээшкениниң авиарыңга болуңар!
13. Ажилчынар болгаш колхозчулар, улус ажил-агыйның специалисттери! Мурнакчы дуржулганы, эртемниң болгаш техниканың чедикшиңнерин бүүдүргө хөгжүдүп, неперденер! Экономиканы интенсификация бүгү хемчег-биле чедип ал, иш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн бедидиңер!
14. Инженерлер болгаш техниктер, чогадыкчылар болгаш чаарткычылар! Эртем-техниктиг депшилгеңи дүргөдериңге салышыңныңар новудеиңер!
15. Совет эртемденер! Силер эртем-техниктиг депшилгеңи дүргөдери дээш демиселди мурнуку шугумуңга туруңар! Бедик амыктыг эртем-техниктиг чаа-чаа чогадыкчыларның чурт силерден манат тур!
16. Машина кылчылары! Улус ажил-агыйның техника талазы-биле чаарты чепселдери дээш шимчирлиг өс силерге оңамдык турар! Бедик бүүдүрүчүлүгү машиналары болгаш дерилгелерин дүргөң-не тургузуңар!
17. Аала-энергетика комплексиңниң ажилдакчылары! Нефть, газ, камур-аш тывынын, электри болгаш чыгыш энергиязын бүүдүрерин новудеиңер! Энергетика программаны күөсөдү дээш идепкейлиг демисеиңер!
18. Туудумжулар болгаш эптикчилер! Туудуңуң амыктым бедидиңер!
Амгы үениң техниктиг үндөсүнүң наминалгалыг болгаш шынарлыг кылдыр туудуңар! Амылгалга кирер объектилерин

бедик шынарлыг болгаш хуусаазында думажанар!
19. Транспорттуң болгаш харылдааның ажилдакчылары! Чүвтерини үзүткөшкени чок сеөртүрүн, чоңу хандыраарының бедик культуразын чедип алыңар!
20. Неазың, бүгү агроулетпур комплексиңниң ажил-ишчилери! Аш-чөм программаны чүтүлдүг күөсөдип, чер болгаш мал ажилының продукциязын бүүдүрерин новудеиңер!
21. Улус ажил-агыйның бүгү адырларының ажилчы чоннары! Чоңуң хергел барааның бүүдүрерин болгаш ачы-дуза чедирилгелерин хөгжүдүрерин! Комплексиңг программазын боттандырыңга идепкейлиг киржиңер!
22. Совет Эвилелиниң ажилчы чоннары! Сагылга-чуруму болгаш корум-чуруму быжыглап, бүүдүрүлгө организастиг чоруту бедидиңер!
23. Советтер чуртунуң хамаатылары! Наминалга чуруму — ажил-агыйның социалистиг өзү-биле чорударының хоойлузу! Наминалгалыг болгаш хумагалалыг болуңар!
24. Улус ажил-агыйның бүгү адырларының ажил-ишчилери! Бедик шынарлыг продукциязын кылып үндүрүп, совет марканың алдары дээш демисеиңер!
25. Совет Эвилелиниң хамаатылары! Амыдыралдык социалистиг хөвирин, коммунистиг моральды бадыткаар дээш идепкейлиг демисеиңер!
26. Улус депутаттары! Нуруме, ажил-агый болгаш социал-культура тургузуушкунуң айтырларың чүтүлдүг шимчирлеп, чоңумчуларың чагыларын амыдыралга боттандыраарың чедип алыңар!
27. Эрге-чагырганың өзүлүг демократтыг органыңар — улус депутаттарыңны Советтери делгезин!
28. Совет профэвилелери! Массаларың күш-ажылчы идепкейни, инициативаны, техниктиг чогадылганы хөгжүдүп, оларны күш-ажыл, амыдырал, дыштанылга байдалдарын улам ыңай эжиңдерин чедип алыңар!
29. Совет башкарыкчы шолоазы, ажил-агыйны чорударының школазы, коммунизмниң школазы — совет профэвилелери делгезин!
30. Комсомолчулар болгаш амыктыр! Билиглерин, культураны, профессионал мергежилди мөңгө чок шимчээдип алыңар! Партияның болгаш чоңуң революция, дайының база күш-ажылчы чаңгыларын новудеиңер!
31. Коммунист партияның дайыны дузалакчы болгаш идепкейлиг кур-күжү — Ленин комсомол делгезин!
32. Советтер чуртунуң хергезеңнери! Бүүдүрүлгө болгаш хөй-ниити амыдыралыңга идепкейлиг киржиңер!
33. Ие-хөрозжеңерге алдар!
34. Бүгү чериң амы-төлдеринге тайың болгаш аас-немиң дээш!
35. Алдарлыг хоочуннар! Билиңерин, амыдыралчы байлак дуржулганың амыл салгаччыларга дамчыдыңар! Оларды болгаш ыстары бистиң Төзүң чуртувустуң чалбыштыг патриоттары, Ленинниң херээ дээш, коммунизм дээш эрес-шудуру демиселчилер кылдыр ижимиздиңер!
36. Улус өөредилгезиниң ажилдакчылары! Өзүң ораң салгаччылары өөредирин болгаш коммунист ижимиздиңгезин сайжырагыңыңар!
37. Нийти билг болгаш профессионал школа реформаның амыдыралга чүтүлдүг боттандырыңар!
38. Литератураның болгаш уран чүүлүң ажилдакчылары,

культураның ажилдакчылары! Коммунистидеиңер, партияңиң болгаш улусчу болуруңуң тугун бедик туудуңар!
Амыдыралдык шынын, коммунистидеиңер бедик идеалдарың бадыткап турар чогаалдарың тургузуңар!
33. Совет дайыкчылары! Бастин улусуңуң тайың амыл-ишчи, социализмни төгүлүг чаалап алышыңның се-ремчилелиг болгаш идегелиг камгалаңар!
34. ССРЭ-ниң эрес-маадыр Чөксектиг Күштеринге алдар!
35. Совет Эвилелиниң ленинчи даштык политиказы — улустарың тайың болгаш амыл чок чоруму, делегейге калбаң нады амылдамалыгы быжыгларыңның политиказы делгезин!
36. Коммунист болгаш ажилчы партияларга аны-дууманың байдыр!
37. Бүгү делегейиң коммунисттериниң чаңгыс эки болгаш сырың каттыжышыны быжыгып турдуңар!
38. Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар! Пролетары, социалистидеиңер интернационализм делгезин!
39. Социалистиг чурттарың улустарың аны-дууманың байдыр!
Социалистидеиңер каттыжылга чурттарың чаңгыс эки, нады амылдамалыгы, сырың каттыжышыны, социализмниң чаалап алышыңныңар. Чер кырыңга тайыңны быжыглар болгаш камгалаңар дээш оларның чайгышлык чок шимчирлиг чоруу делгезин!
40. Делегей социализмниң, делегей пролетаризмниң болгаш национал-хосталгалыг шимчээшкениң эвилели быжыгып турдуңар!
41. Делегейиң улустары! Агрессияның болгаш күчү-дөсүнүң империалистидеиңер политиказыңга уадр шимчирлиг демисеиңер!
42. Никарагуага уадр АИШ-тың агресси чүүлгидиңиңерин соксадырың негеңер!
43. Эмелтирген бугу-ле араб черлерден израиль шериглерин үндүрерин, араб чурттарың иштиңи херентеринг империалистидеиңер холгаарлашыңны соксадырың чедип алыңар!
44. Хамаарышпас африканы күрөңгөргө хамаарыштыр агресси чүүлгидиңиңерин соксадырың, Мурнуу Африкада апартеидтиң чүдөн-бунгар системаның зууткаарың негеңер!
45. Намибияның улусуңга хостага дээш!
46. Бүгү чурттарың улустары! Ядролуг дайының күжү-дөсүн чайлаңар дээш, космоска боо-чепсенериң эңдерилдериң болдурубас болгаш Чер кырыңга эңдерилдериң соксадыр дээш демиселди күштелдиреңер!
47. Ядролуг чепсени бүүрү зууткаарың чедип алыңар!
48. Европаның улустары! Европага быжыг тайың болгаш нады амылдамалыг дээш, чавырылдырышыңны дагы эңдердериң дээш демисеиңер!
49. Дипте химиттиг чепсени зууткаарың чедип алыңар!
50. Азияга тайыңны болгаш айыл чок чоруту хандыраары — бүгү Азия улустарың херээ! Дем каткан коммунистидеиңер-биле Азияны болгаш Ожум океан деңизээрин тайыңны, чаагай кожа-хөлбөз турарың болгаш нады амылдамалыгыңны зоңазы болдураңар!
51. Улуг Октябрьниң Төзүң чурту — Совет Социалистиг Республикалар Эвилели делгезин!
52. Ленинниң тугунуң адаа-биле, Коммунист партияның удуртулгазы-биле — коммунистидеиңер тургузуушкунга чаа-чаа тиилелгелерже, бурунгаар!

Совет Эвилелиниң Коммунистидеиңер партиязының Төп Комитеди

БЕЛЕТКЕП АЛГАН

Херегазэр черин бүрүн белеткеп алган. Таразы ажалтышыл шолелерин саваның тускай медалистаттыңан эвено удур-ла кылдып, сорааттар ажилда чоруду турар.

Бригаданың ажилчы Күш-ажылчы Алар орденниң ийи, үшкү черлериниң эки херегазэр черин бүрүн белеткеп алган. Таразы ажалтышыл шолелерин саваның тускай медалистаттыңан эвено удур-ла кылдып, сорааттар ажилда чоруду турар. Бригаданың ажилчы Күш-ажылчы Алар орденниң ийи, үшкү черлериниң эки херегазэр черин бүрүн белеткеп алган. Таразы ажалтышыл шолелерин саваның тускай медалистаттыңан эвено удур-ла кылдып, сорааттар ажилда чоруду турар. Бригаданың ажилчы Күш-ажылчы Алар орденниң ийи, үшкү черлериниң эки херегазэр черин бүрүн белеткеп алган. Таразы ажалтышыл шолелерин саваның тускай медалистаттыңан эвено удур-ла кылдып, сорааттар ажилда чоруду турар.

Кур-Чер суурда херөзөң-нер чөвүледи агиткартирларның планын өзүлүгү турушкунерин, шефтозу-кинерини кыштагыларже чоруду турар. Дыштаның хүнерде 10 кыштагың септөң-нер. Шеф киржиңчилер кэжээрларын чыдыглап, малгаштар

ИЗИГ КҮЗЕЛ-БИЛЕ ДЕТКИВИШААН

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинат республиканың мурнакчы бүүдүрүлгелериниң эгелээшкенин детал, партияның XXVII съездинин төлөстиг утауру сорулга-биле уткуштур планын хулаас алган. Комбинаттың коллективни сөөлү ийи чылда планын оонаалдарың ажы күөсөдип, беш чылдың баштагы чылдарыңда болган хожудагышкыны ажып өртөр дээш күжүңиңиңиң ажилда турар. Адыр аялы-биле социалистидеиңер чарыштарга тилекчи болуп, мурнакчыларын оодуруне бүүрүлгө кирген бүүдүрүлгө чылды болгаш нийти беш чылдың планын долдуру база ажы күөсөдүрү хулаасын турар. Бар эрге-курлаарыңны чөп ажылап, камдалга чуруму шыгырлап тургаш, чыл планын декабрь 10-да дооскан, пландан ажып 1 миллион ажыг рубльдин бараның продукциязын сайгарар оонаалдар аламыңар. Нормативтиг пландагы продукцияны пландагы талгалардан 383 муң рубльге ажып бүүдүрерин даг-дугу-лөр хулаасын. Электри энергиязын бүүдүрүп үндүрерин беш чыл планын ноябрь 7-де хулаастыңар. Комбинаттың энергия — пөгү чыл планын ноябрь 300 муң киловатт-шак электри энергиязын ажилда кылып, 100 муң тонна руданы казып тывар. Бо чылын «Тыва даг-дугу» комбинат ийи дүң камнап алган интерналар-биле ажалдаар социалистидеиңер хулаасын алган турган. Бо сорулгазы коллектив чедикшиңни күөсөдүп турар. Чыл эгезинде тура, 680 муң киловатт-шак электри, 570 гигакалория чыгыш энергиялары, 14,1 тонна содыра, 3,5 тонна бензин, ол хире кара металл камнап алдыңар. Чиг этти болгаш энергия курлаавырың камнап алганың түңкелдес, продукцияң бот-үзүң планга немей 1,2 хуу чыгың. Пландан ажып 300 муң рубль

КӨДЭЭНИҢ АЖЫЛ-ИШЧИЛЕРИНГЕ АЛДАР БОЛДУРГАН

Москвага октябрь 11-де суурагың чер болгаш мал ажилдакчылары, специалисттер, колхоз болгаш совхоз бүүдүрүлгезиниң организаторлары, белеткеп болгаш болбааырадылга бүүдүрүлгелериниң база организацияларын ажилдакчылары кырышкен байырыг хурал болган. Президиумга СЭКП ТК-ның секретары В. П. Николов, СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң харажы салгачы ажилдакчылары оодурушкан. Илеткели ССРЭ-ниң кыды Месяц кылган. СЭКП-ниң XXVII съездинге алдар болдуруп кыды ажил-агыйны ажилдакчылары социалистидеиңер чарышты калба-биле чоруду тур деп, ол делгезин. Дүжүт ажалдаары дүргө доозарың, продукцияны бүүдүрерин улааттыра-рыңче болгаш оол шынарың бедидеринге олар чүткүп турарлар. Бедик хөгжөө, даштык хөдөлүп турар агроулетпур комплексиңни тургузар талазы биле хемчеглерин амыдыралга чайгышлык чокка боттандырың чоруду турар. Анаа оңу интенсификация, көздө болган социал-экономика улаң чарыштарлар арганы берип турар. Бо бүгү болза кыды ажил-агый

Кызыл хоорай, 1985 чылдың октябрь 10.

ХАНДЫРЫЛГАНЫ ЭКИЖИДЕР ДЭЭШ

Автовокзалдар болгаш авто-стандидлар каттыжымшыкы ачы-дууза чедиритизини хем-ээлин чыл саннида улам кыл-баргыл турар. Баш удуур бил-бет сазар, чагылар, билетти бажында чедирер болгаш өскө-дө хевирини ачы-дууза чедир-тоорайлар аразыны болгаш штыкя рейстерини маршруттарын пассажирлеринге чедир-турар. Дөрт чыл сөз айра-да 664,6 муу рубльдин ачы-дууза чедирер. Чыл эгинде турар, бо көргүзүп 111,1 муу рубльге дешлежил турар. Беш чылда материал-техникти баазыны быжгалар таланы-биле хемчеглер алды-га. Бир автовокзалды, бир автостанцияны, бир касса пунктузун ажылдага киргез.

Чогулар Пассажирлерге кзыи рейс каш шак ооздаанын баш бурунгаар диннадыр ар-ганы автобустурулге бербей турар. Рейстини шагы келген-де, ам кзыи үрелиншикни диннадыр. Чыдырган үезинде безин ол автобус келбес боор. Автобус келбизинде 701 рейстини графини үзүгез, 701 рейс шутт орбана, ооздааш-кын шагы 1426 шак болган бозун турар. Ачы-дууза чедиритизини хемчээли улгатканы-биле чедир-гелештир, вокзалдар ажыл-дакчыларынн ажылдарына таарымчалыг байдаларын тургузары чутула. Бистий ажылдакчыларынн шаалым амдылар хандырылганы болган ниятинини чеменинге чедир-лерини ажылдакчыларынн эвезин Казларын ажылга бы-жылдар таланы-биле хемчег-лерини алды соругталыг бис.

ЧАА ЧАА-ХӨЛЧЕ АВТОБУС ЧОРБАСТААН

Шагаан-Армг АТБ-инини квалыгыч Автоинкога суурлар аразында аргымжалда үзүткенишкенин-дин дугайында шүгүмчүлөдөг чыгааларын улгазы-дынаткан бис. Торгалыжыларынн хомууданы ол-ымт чок эрттирген. Чаа Чаа-Хөл үезинде баар автобус-тар хей, илчылгаш айтыр шитирелтикти турар деп, ол бистий солунуни корреспондентизинге бүзү-реткен. Негеледег тоомча чок болганында, чаа-хөл-чүлеринн хомууду үзүткүчүлөшкөн. Пассажирлер аргымжалынн экижидер таланы-биле шынгы хемчеглер алдыр удурутчуларда негетинин турар.

Чаа рейс ажыттыгган

Кызыл районунда Баян-Кол, Теринг-Кы суурларынче баар тускый автобус «Тыва ав-тотранс» каттыжымшыкы үзү-дүрген. Дык үр үезе чада-лап турган чурттакчылар акаа өөрүсөс арга чок. Чон өчөт-тиривис деп чугаалап, ол рейсти доктаамалчыларын күзөп турар.

УЖУРУ ЧУДЕЛ?

Чадаана хоорайнын куудумчу автобусу үзүткенишкенин чор-тук турарынн дугайында ай-тыр чедир шитирелтикти ил-чел турар. Курстанция бие Хабырак суур чедир ийн ав-тобус турган. Бо маршруттук автобустар, графини бугаар келбес. Суббота, воскресенье хушенинде шутт чок боор. Ол суурларынн чурттакчыларын-даа, келген улус-даа Чадаанам дургаар бастырар ужурга та-варжир. Чорук чоораан улус аар сумаларын кодуруп алгаш кылалтыжын турар. Оода хо-орай алаанга чедир чоруп ту-рар рейстер база үстүр.

ВОКЗАЛДА УЗУН ООЧУР

Пассажирлер аргымжалынн кол эвеналарынн болган автостанциялар. Билет-терини баш удуур сазар, чагы-дуур, пассажирлерин үзеп, ул-гуулар, оларынн дыйтангаларын таарымчалыг ординакчалар удуур вокзал ажылдакчыларынга хамааржыр. Кызылдын вокзалды бугу республика-нын суузы болур хиреде, чо-рукчулар оочура үр турар, а автобустар үезинде үчмөйн турар. Автобус шынчээленин графини орус, тыва амдыларга көскү кылдыр би-жизининде, көзүндө келген кыргынар айтыртынн, дайны тылпайн шаг боорлар. Бир эвес кассалар эки амдылар болза, чонун аргымжалынн-га таарымчалыг болур ийик. Чоурт ууну агай-биле кассаларын агылар болза эки.

ДИДИМНЕР МАРГЫЛДААЗЫ

Республиканын өртке удуур албанынн ажылдакчыларынн аразында команда бол-гаш хууда бирге чедир дээш өрт өжүренинге спортчу мар-гылдаазы Кызылга Совет Тыванын 5 чылы аттыг ста-дионын өртке. Анаа Кызыл, Ак-Доурак хоорайларын болгаш чамдык райондарынн өртке удуур албан чедиринин 11 командазы киришкен. Бүтү-эвилелдин «Динамо» эки тура спорт ниятелинин туту стадионын эргенин 10 шакта кыскай берген. Мар-гылдаанын ажылдакчыларынн турсадактын парадка шымнар болгаш тускый келтер кеткен спортчулар чысвалыкчылар. Маргылдаанын кол судьямы өртчүлеринн маргылдаага бе-деннича дугайында Тыва АССР-нин Иштия херектер министрствоууну өртке удуур кылдыныч наалыгын И. И. Козыниге наалган. Республи-када өртке удуур албанынн амдылакчыларынн маргыл-даанын киржикчилеринге спортчу чедиринерин ол күзөп, өрт айымын кыза-даа болдурубас талында, спортчу болгаш күч-культурамын өрт-ке удуур мергежи дайы-биле маргылдааларынн хевир кол чедир эвезлери демделгэн.

БИЛЕТ ЧҮГЕ БЕРБЕЗИЛ?

Сентябрь 22-де Кочетовога Кызылда 9 шакта келер ав-тобус 11 шакта ооздал келди. Кызылдын вокзалына оррга, ол-бо черже автобус саалай деп чарлап-ла турар чорал. Уругу ооздал турарынн чылдаганын ч үче үче. Тока аттыг совхоз чорукташ, автобус 12 шакта келди. Чолаачы билетти садым эгеледи. Бир-бир рубль бээривиске, билет өртэ 50 копэк хиреде, чолаачы арт-бирги черин эвези. А Бүтү-эвилелдин спорт мастеринн нормазы эртен чымын 16 се-кунда турар.

ПЛЕНУМ БОЛГАН

партияларынн — ЧКП-нин XVII болгаш СЭКП-нин XXVII съездинеринге белет-

болгаш методларын хөгжүде-ринини база сайзыраггай-дарынн айтыргаларын пленум чугаалажып көргөн.

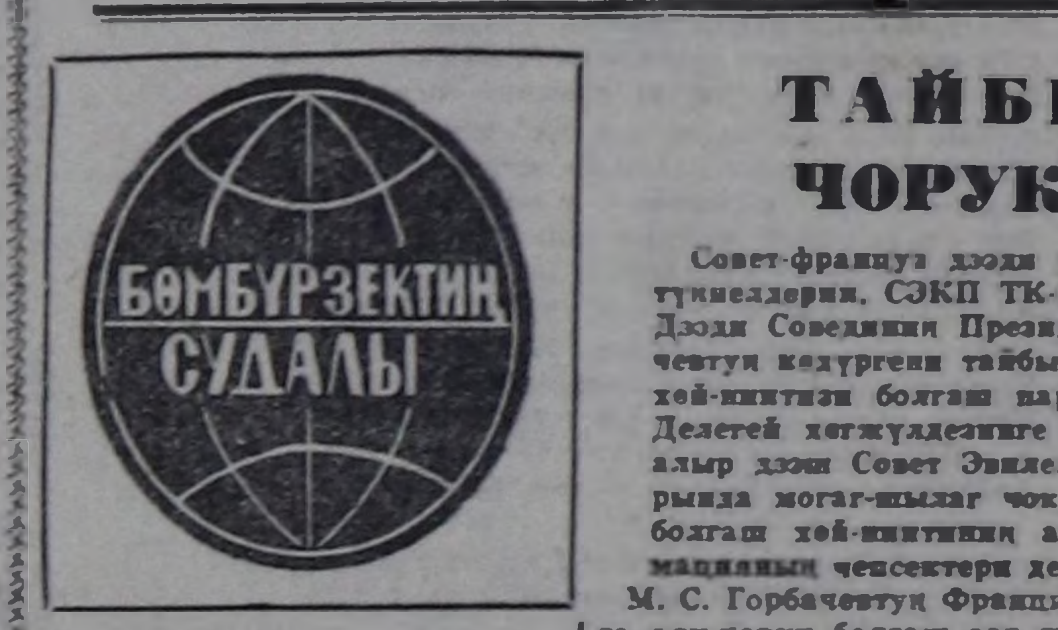
ШЫН

кедиги үезинде хөй-ништинн массалыг ол организаци-нын амдынын хевирини

ДЕМОКРАТТЫГ ЧААРТЫЛГАЛАР ОРУУ-БИЛЕ

Иеменин Улус-демократтыг Республиканын октябрь 14-те бодунуң национал байырлалы — Революция хуну бо чымын 22-ги уула демделеп турар. Чурт бодунуң экономикаг болгаш социал хөгжүдөзүнн даразыныгы беш чымынче кирип турар үезе байырлап эрттип турар. Чонун аватар-ды — Иеменин социалист пар-тиянын айтып турары-биле алдыга, шитилелдик мурунда амгы үезе туруп турар эч чутула соругталарын бирези болза, национал экономикаг эргелеп башкарырын саймы-рангайжырлар, амгычкы чонун амдырал байдалдарын экижидер, чуртталга бажы-ларын турарын улам көвүдери болуп турар. Чээрби-ле чыл бурунгаар ол планлар күсетинмес турган. Револю-ция соода эртен 22 чыл дур-гуунда республика кайгамчык улут күженишкенини ула-дурт тургаш, дашкыны дү-жүш шитини фронтунга бер-те демиселге оон салым-тууру хамааржыр турган амыа хөй сонгараттынмас соругталарын шитирелп шыдаан.

Аравия чартык ортудукту муруну чутула эч чурттуг экономикаг үс чыл амгы эжелде британ шериг административинга бара-рап бодурунче долдуу-биле улгайган турар. Тус черинн үезини чурттакчыларын ол чүге чик өртектиг ажычын күш кылдыр көрүп турган. Хамаарышас чорукту чедир алдырынн мурунда бугу чонун, амыагы көдө болгаш кышкы чонун, салым-туурун-га чүге ядым чорук, аары-лар, долдуу-биле бажик бил-бес чорук оонашкан турган. Колоннадыг тергилелдик база феодал-аймак реализми-нин чымыншикенин уру-жуудан тыылган бегелерини бүтү-ле аргалар-биле амгы-лаш, чурттуг хамаарышас чорун чарлаанымы баштайга дүнеринде-не эжелде, импе-риалынн ону хөгүдөзүнн деш-шелегит оруунда ойтала-зын албалаар оралдакчыш-кынынын кымып келген. Кор-гудушук болгаш кыжаныш-кыныны бузуулушкы болгаш «ке-чиг хемчеглери» алаа амгы-латтынн турган. Бичээлжик Демократтыг Иеменин дай-зыларын сотка орган. Чаа амдыралче шүгүмү чон шитирелп болгаш дээр ээ-бес кылдыр шилеп алган.

Н. КРИШАННЫ МЕДЕГЛЕЛИ

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Кат-тышан Нанилар Организаци-зынын Аймыл чок чорук Чөмүлдө ала-даа каттышас шимчээленин бадук чурттар-нын амдын дугаар Чооку Чөи чүте байдалды болгаш Палестина айтырынн чугаала-жып көргөн. Каа-даа кат-тышас шимчээленин дара-гы болау тур чурттуу — Индияны КНО чымын доктаамал төлөзүмүнн И. Кришан Аймыл чок чорук Чөмүлдө туралына чүте чугаалап болгаш Чооку Чөи чүте амгы үезе байла-буту-ялти тайгына шынгы кыжанышкын болуп турар деп медеглэди. Ливана удуур Израильдин социал чок аге-рессияны эжелеткен араб де-виксээрлерге шеригжиткен суурларын оон тургузуп тура-ры, Туниске чокта чаа дериин халдаашкыны бүтү-вирти тай-гына болгаш аймыл чок чо-рукка улут кыжанышкыны тургускан деп, ол амгычкан. Ко-жазы араб чурттарын коргу-дар соруга-биле Туниске удуур араатанын халдаашкыны Из-раиль кытыг болуп турар.

ТАЙБЫННЫ, АЙЫЛ ЧОК ЧОКУКТУ ЭРГЕ-АЖЫ ДЭЭШ

Совет-Француз дэи демисел чугаалажымшыкынын тивиселдер, СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары, ССР-ин Дюи Советтин Президиумунн кесилтүү М. С. Горба-чевтин чыдагы тайбын чаа кышталыкчыларынн дегелетинн хөй-ништин болган парламент беди-биле үнесеп турар. Дегелет хөгжүдөзүнн эки талаа эргилешкенин чедир амгы дээш Совет Чокини аас кырыга эвес, а херек и-рында мого-амылга чок туржу турар деп, парламент болгаш хөй-ништин амдылакчыларын, массалык инфор-мацианын чөсеттери демделеп турар.

Израиль эжелеткен араб де-виксээрлерге өдүрүчү чо-рукту, тус черин чурттакчы-ларынн хамаарыштыр күчү-дөшкенинн израиль эже-лекчилер ам-даа үргүлчүлөп, харын-даа сөөлгү үес ула-на күштелдирип турар. Араб чурттакчыларынн кол эргел-рин израиль солдаттар таптап башып турар. Палестинанын айтырынн чөптү кылдыр бу-ру шитирелдөөндө Чооку Чөи чүте чөптү болгаш бижыг тайгынын хандыры чедир алдыныс дээрин Ин-дининн төлөзүмүнн айткан. Чооку Чөи чүте бижыг тайгынын хандыра төлөдө, бүтү израиль шериглери эже-леткен араб де-виксээрлерден үндүренинн эргежок чутула-нын оратор ооздал демдел-гэн.

Совет Эвилелдин тайбын-га амк чаа саналдары кай-гамчык улут ужурудузайг деп, Бельгиянын Коммунист-тик партиянын дарагы И. Ван Гел медеглэди. Ол саналдар Барын чутуу улустарына болгаш чакатка-рына, оларынн аразында Бельгияны чааанага кыл-

«Юнайтед» солуну — француз коммунисттеринн дайынчы органынын тивиселдеринде.

В. СОВОЛОВТИН фотосу. СЭТА-нын фотодокументалы.

ДИПТЕРДЕН МЕДӨӨЛЕР

БУДАПЕШТ. Венгрия Улус Республиканын Күрөв хура-лыннын сессиясы Будапештег болган. Оон ажылыга Янош Кадар, ВУР-нун өскө-даа удуур-туучуларынн киршикен. Делегат-тар келер беш чылда венгр-чакынтын амжы-чоругулузга-нын программанын, а ол иш-каш 1984 чылда күрбөдөзүнн күсүдөленин дугайында хообуу төлөвиелини чугаала-жып көрүлөр.

амдыралга херек бараанар-нын өртөзүнн дүгөн өүздө-биле холбаштыр амжы теле-вирин улгаттырынн негезинер. Олар-биле эп-сеткил каттыш-тырымшыкынын демдээ кыл-дыр Льежте «Шертал» завод-тун металлургия амжы со-садымынын база чарла-нар. Чурттуу эвези каш өскө-даа буудуруге черлерине амжы соодамыншыкыны боол турар.

ПРАГА (СЭТА). Чехосло-вак-совет найрал эвилел-нин Тел комитетинн плену-му болуп эрткен. Акы-дуума

барынн герман сурагыл эр-темделеринн кыгырынн дет-кян. Майна-Франсуфта амжыттыг дегелетин ном амьмарында өт салымшы-кынын чылдагыл ГФР-нин 50 амжы чогоалчылар, ном гу-дурчүдери болгаш уран чүдө амдылакчылары белдери ча-далааннар. Ол кыгырыгыч авторлары сымдыстар дайы-нар» деп америк программа дугаар космос делетинге боо-чөсетки шинчээрлеринде, амдылап кымырынан, шензө-риден болгаш анаа тургуза-рында ойталашыне Боуи кылгырыган. Оон-биле кады боо-чөсетке контрол талаа-биле турун турар кергелерин салгырын болгаш керээ-бу-гаар космосту милитариза-цияга шалтыктары-биле бодуну салдыр амжыларын ГФР-нин кааандал олар не-гезинер.

ХОЛ МӨГЕЗИ, КАРАК ШЕВЕРИ-БИЛЕ

Рассказ

Рассказ

Рассказ

Хөл мөгези, карак шевери-биле. Бисте бурдугар хере бастыр- оше болду бие илеме болуп...

Хөл мөгези, карак шевери-биле. Бисте бурдугар хере бастыр- оше болду бие илеме болуп...

Хөл мөгези, карак шевери-биле. Бисте бурдугар хере бастыр- оше болду бие илеме болуп...

Кино көрүлдөзү

Сут-Хал районда кинокарма чыгаруу үчүн кыргыздын эң алдынкы кино театры...

ЧАРЫШТЫГ

Кылым-Макалыкта № 2 школанын интернационалдык урууга бтү байла тааркчалыгы...

Кулабтур а боллаш а мчыры а

Кулабтур а боллаш а мчыры а. Күлүр боттарына акыл херестини дайып чыгар...

АЖЫК ТЫГ, СОЛЖУНЖЫЛДЫР

Ажык тыг, солжунжылдыр. Күлүр боттарына акыл херестини дайып чыгар...

Бот-Вашкарылга Хуну

Бот-Вашкарылга Хуну. Каш, байыр келгенин. Көжө- рүтүк турсагыла, Берт-Дат...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Вторник

Вторник. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Хлебный Успенский

Хлебный Успенский. Хлебный Успенский. Хлебный Успенский...

Среда

Среда. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Четверг

Четверг. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Пятница

Пятница. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Вторник

Вторник. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Среда

Среда. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Четверг

Четверг. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Пятница

Пятница. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Вторник

Вторник. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Среда

Среда. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Четверг

Четверг. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Пятница

Пятница. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Вторник

Вторник. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Среда

Среда. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Четверг

Четверг. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Пятница

Пятница. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Вторник

Вторник. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Среда

Среда. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Четверг

Четверг. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Пятница

Пятница. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Суббота

Суббота. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Воскресенье

Воскресенье. Бирги программа. 8.00 — «Учур», 8.40 — «Эр- ган»...

Кино. Режиссер В. С. Шарапин. Фильмы: «Солжунжылдыр», «Ажык тыг».

Кино. Режиссер В. С. Шарапин. Фильмы: «Солжунжылдыр», «Ажык тыг».

Кино. Режиссер В. С. Шарапин. Фильмы: «Солжунжылдыр», «Ажык тыг».

Кино. Режиссер В. С. Шарапин. Фильмы: «Солжунжылдыр», «Ажык тыг».

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 240 (12940)

1985 чылдың октябрь 16, среда

1985 чылда үндээлестинген

Өртүз 3 көпөк

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1985 чылдың октябрь 15-те Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Төп Комитединиң ээлчеглиг Пленуму болган.

Пленум дараазында айтырылганы чугаалашкан:

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Программанын чаа эдилгезинин төлөвилелиниң дугайында.

СЭКП Уставына өскерилгелер дугайында.

1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелиниң дугайында.

Бо айтырылганын талазы-биле илеткелди Пленумга СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачев кылган. Илеткелди солуннарга парлаар.

Илеткел талазы-биле Пленумга саналонал солчушкунуңа киришкен эштер: А. А. Титаренко — Украинаның Компартиязының ТК-зының ийги секретары, Р. Ф. Дементьева — СЭКП Москва хооркомунуң ийги секретары, Ю. Ф. Соловьев — СЭКП Ленинград обкомунун бирги секретары, В. Г. Афанасьев — «Правда» солунуң кол редактору, С. И. Манякин — СЭКП Омск обкомунун бирги секретары, М. С. Шкабардья — прибор тудушкунунун, автоматчыдылга чепсектеринин болгаш башкарылга системаларының министри, А. М. Королев — Уралдың С. Орджоникидзе аттыг аар машина тудушкунунуң заводунуң токары, В. П. Демиденко — Казахстанның Компартиязының Кустанай обкомунун бирги секретары, К. С. Демирчян — Арменияның Компартиязының ТК-зының бирги секретары.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленум эш Н. В. Талызиниң СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүңе кандидат кылдыр сонгаан.

Пленум эш Н. И. Рыжковту ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазына төмүлөөнү-биле холбаштыр СЭКП ТК-ның секретары хүлээлгезинден ону хостаан.

Кадынын байдалы дээш пенсияге үнгени-биле холбаштыр эш Н. А. Тихоновту СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүңү хүлээлгезинден хостаар дугайында шийтпир хүлээп алдынган.

Он-биле СЭКП ТК-ның Пленуму бодунуң ажылын дооскан.

СЭКП-ниң Программанын чаа эдилгезинин, СЭКП-ниң Уставына өскерилгелеринин, 1986-1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелдеринин дугайында СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИҢ ПЛЕНУМУНУҢ ДОКТААЛЫ

СЭКП-ниң Программанын чаа эдилгезинин, СЭКП-ниң Уставына өскерилгелеринин, 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелдеринин дугайында СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтин илеткелди чугаалажып көргөш, СЭКП Төп Комитединин Пленумунун доктаадыры болза:

1. СЭКП ТК-ның Комиссиязының белеткээни Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Программанын чаа эдилгезинин төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.
2. СЭКП ТК-ның Политбюрозуңуң кирип келгени СЭКП-ниң Уставына өскерилгелеринин төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.
3. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.
4. Бо документилерин партияга, күш-ажылчы коллективтерге, чурттуң чоңунуң эн калбак кезектеринге чугаалажып көөрү-биле парлаалга парлаар.
5. Эвилелдешкен республикаларның компартияларының ТК-лары, партия крайкомнары, обкомнары, округкомнары, хооркомнары

болгаш райкомнары айтык документилерни партия хуралдарына, СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнуу чарында болур конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына база чугаалажып көөрүн организастаар.

6. Партияның Программанын чаа эдилгезин, СЭКП Уставына өскерилгелерин, Кол угланышкынарның чугаалажып көөр, пропагандалаар болгаш тайылбырлаар талазы-биле ажыл-ишчи, боттуг характерлиг болуп, күш-ажылчы коллективтеринин мурнунда туруп турар тодаргай амгы болгаш перспективтиг сорулгаларын шийтпир-лээр-биле сырый холбашкан туруп ужурул деп СЭКП ТК демдэлээр. Бүдүрүлгени интенсификастаар, эртем-техниктиг депшилерин дүргедир, камналга чурумун күштелдирер, бүгү уластуңга организастыг чоруту болгаш сагылга-чуруму бедилер, ажылдын стилин сайзырайттайдыр айтырылганын күчөгөйгөй төвүңе тургузары чугула. Съезд мурнунуң документилерин чугаалажып көөрүңе коммунисттерин болгаш партия кежигүңү эвестеринин иделкейлиг, сонургалдыг киржирин

хандыры чугула. Партияның программалыг сорулгаларын, бистин иштики болгаш даштык политикавын утказын, чоңуну чаагай чоруну бедилеринин, социалыг Төрэн чурттуң күчүзүн быжыгдарының, тайбын болгаш уластарын айыыл чок чоруну дээш он чедикшиңин демиселиниң үндесин болур нийтелелдин социал-экономиктиг хөгжүлдезин дүргедиринин объективтиг эрежок чугулазын совет кижжи бүрүзүнү ханы билген турарын чедип алыр.

СЭКП-ниң Программанын чаа эдилгезинин, СЭКП-ниң Уставына өскерилгелеринин, 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелдеринин дугайында СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтин илеткелди чугаалажып көргөш, СЭКП Төп Комитединин Пленумунун доктаадыры болза:

СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ илеткели

Эштер! СЭКП-ниң Программанын чаа эдилгезинин, 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Программанын чаа эдилгезинин, 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

Пленумга чугаалажып көөрү-биле кириген документилерни СЭКП ТК-ның Пленуму чүүлдүг деп санаан болгаш оларны СЭКП-ниң XXVII съездинин мурнунда болур партия хуралдарына, конференцияларына болгаш эвилелдешкен республикаларның компартияларының съездилеринге, а 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг база социал хөгжүлдезинин Кол угланышкынарның төлөвилелин — ол ышкыш күш-ажылчы коллективтеринин, өөредилге черлеринин, шериг кезектеринин болгаш хөй-ниити организацияларының хуралдарына чугаалажып көөрү-биле парлаарын шийтпир-лээр.

СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтин илеткелди чугаалажып көргөш, СЭКП Төп Комитединин Пленумунун доктаадыры болза:

1. СЭКП ТК-ның Комиссиязының белеткээни Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының Программанын чаа эдилгезинин төлөвилелин чүүлдүг деп санаар.

ИЛЕРЭЭН ЧЕТ ПЕСТЕРНИ ЧАЙЛАДЫР

АЖЫЛЫМГА ХАНДЫКШЫЛДЫГ МЕН

ЧЕЛЯБИНСК ОБЛАСТЬ. Чоокта чаа стахановчу шимчээринин доочун ир-жачкыларын. Бүтү-эвисалган социалисттик чарыктын ир-жачкыларын хей санын таласкыларын СЭКП Төп Комитетинге чаалап.

Советтер куртувун күр-ажыкы эң дээр кимчиликтеринин доочун Төрүн чурттуу эң бедек күрүнө шаандаларын тымсыган. Оларнын арзында—Магнитогорский металлургия заводуун № 6 домна суугузууна газогенный Василий Дмитриевич Наукин база бар.

Василий Наукин Магнитогорский металлургия уюмунун доочосунун дона, барык 30 чыдар мурунда, домна пегинге ажиллап келген. Магнитогорский хоорай Советинин депутаты В. Д. Наукин ол чыдардын штинде улуг дуржулаган чедип алган. Бодунун бедек мергежилдик ажилы-биле шыгарар турар. Хоочун ажилын бодунун дуржулаган болгаш мергежилди амыктарга күзелдиги-биле дамчыды берип турар.

Бо чыдары эгезинде комбинатта улуг бестер таварын, шой бидер тавалым-биле өрс тургустунган. Ынчазал-даа истаауларга кызыл-кызыл болгаш тымсыгар ёзу-биле ажилдаар. Бо күрүндө В. Д. Наукин ажилда турары № 6 домна суугузууда планда амыр эвизиргес 7 муна амыр тонна шойу бидерин. В. Д. Наукиннин күр-ажыкы шыгарарга ачы-хамызы Ленин орден болгаш ийги «Кадимир болгаш Миска» адым медалы-биле демдектеттиген.

Наукингерге металлургия профессионалы бүтү өг-булган аварган: оол шун огуу база-ла комбинатта ажиллап турар.

ЧУРУКТА: (солгай тавалан ол тавалымче) № 6 домна суугузууна доочосунун Т. С. Г. Фёдоров, Социалисттик Күр-ажыкы Маддык В. Д. Наукин болгаш улуг горнобай А. А. Мамин олар. **Б. КЛИПНИЦЕРНИН** фотосу. **СЭТА**-нын фотоохиказы.

Чоокта чаа «Шеклээр» совхозун Суг-Кажал сүт-баран фермазында партия эге организациязнын отчёт-сонгулдалыг хуралы болуп эртек. Партия секретары Т. А. Н. Сава отчёт илеткелгине, коммунист боттарынын саяаларында ферма коллективинин ажилы-жанын, коммунисттеринин бидергеле, хей-нигинин амыралында авангарачы ролон, амыралычы туружун анализтер көргөснер. Партия эге организациязнын хуралында он беш коммунист бактаал турар. Оларын бидергелениг эң хырысалгалыг улактоктарда бижылган. Партиядо коммунисттеринин болгаш фермадын бүтү ажилчыларын күженишкенин сүт бидеринин, ою күрүнге сазарын планна база бекиткен социалисттик күрүлгелерин чедип илчээринге алыныпкан. Саалада күрүмүн сагалаан, олу лажымал келген. Инек бүрүзү саалада баш уур белектерини утлап келген. Оон түнелинде чылда 445 тонна сүтү бидеринин, 350 тонна сүтү күрүнге сазарын план чедип илчээринин күрүстепил турар. Коммунисттерин хей кезин, ылангы Александр Сарыглар, Билчимаа Сарыглар, Минис Куулар хей сүтү саап ап турар. Инек кадарчылары Зин-оол Сат, Торай Куулар, фермадын тракторист Орус-оол Сарыглар оларын ажилы мактаалды.

Партия эге организациязнын идеология, политика, кижизилдиктеги ажилы багай эвес. Коммунисттер шупту партия өрөдүлгелерине дээр туттунган. Декларация, концерт, кино доктаамал болуп келген. Кияк бүрүзү үштен беш чедип солунар болгаш журналдарын чагыткан.

Партия эге организациязнын хуралдары ай сайында эртип, апаа коллективтин амыралынын чутула болгаш өйү келген айттырлары чуталаймын келген. Коммунист бүрүзү партияга даялдыг, келгитун даялмыр чогур өйдүзү төлөп турар.

Нитизи-биле отчёт-сонгулдалыг хурал чогур деннегеле эртек-даа, партиядо секретаринин отчёт илеткелгине, саналдарда партия эге организациязнын ажилын бүтү тала-биле ханы анализтевал тургускан. Шып баланстыг чем рацион кышкы-даа, чай-гаа-даа үелерде чок болуп келген азы сагымтынмай турар. Чайгы үелерде саар инектерин дүкеи одары, немелде кемгерилген чогур илчээринге алыныпкан. Саалада күрүмүн сагалаан, олу лажымал келген. Инек бүрүзү саалада баш уур белектерини утлап келген. Оон түнелинде чылда 445 тонна сүтү бидеринин, 350 тонна сүтү күрүнге сазарын план чедип илчээринин күрүстепил турар. Коммунисттерин хей кезин, ылангы Александр Сарыглар, Билчимаа Сарыглар, Минис Куулар хей сүтү саап ап турар. Инек кадарчылары Зин-оол Сат, Торай Куулар, фермадын тракторист Орус-оол Сарыглар оларын ажилы мактаалды.

дам өдөк үндүр тыртар транспорттар сандан үнгөн. Суттарыга аппараттары база ажилдаас. Сонгалары, хаалагалары дежиж, бузук. Бо бүтү ажилдарда бир механик, ийи слесарь кияж ажиллап турар. Дериж-херекселерин эч-мелеп четчээр, дериж тургустунган «Сельхозтехника» каттыжымшыны кылар ужерлүт. Совхоз оом-биле керээр чарып албай.

Партия эге организациязнын идея-кижизилдиктеги, масса-политиктиг ажилында, курум-чуруму бижыллар, организацияз чорукту күштелерер кемчелеринде четпестер барын отчёт-сонгулдалыг хурал көргүснер. Коммунисттер болгаш комсомолчуларнын политиктиг, ажилчыларнын экономикаг өрөдүлгелеринин кичээлери чында-хаа эртип келген. Курум-чурум үрээр, ажил шагы үрээр, арагалар чорукту кылуу ам-даа үзүлбөөнү санал бергенер чугалаан.

Ферма ажилчыларнын ажилдарында, чурттарында, амыралында таарымчалыг байдалдары тургустун бээрин коммунисттер хуралдарга келген келген-даа болза, олу амыр чедип шиптирлөөсүн коммунисттер отчёт-сонгулдалыг хуралга база катал шүгүмчүлээр. Фермада эки оранжерия бар. Кызыл-булуш шүтү дерижтинин, соок. Телевизор, радио, ойнаар телекелер, сою улун а р, журналдар чок, олуун-пакаттар астынган. Сангаларын, быаа ажалкычыларын деп солуу келер. Чунар, арыгалар тускай эрзалдер чок.

Отчёт-сонгулдалыг хуралды баштай келжүгүнөр келбээр.

индеп сонгаараткан, отчёт-сонгулдалыг хуралды ийи дугарында чырга 15 коммунисттен 9 кияж олуршкан, 6 коммунист чогум кыдыг чыдаган-биле келбей барганы билдирмес болган.

Партия секретары Т. Сава хуралга амыр отчёт илеткелгине баш бурунгаар хынамчалыг бекеткен албай, ажилчы ханы анализ, оон сонгаар сорулгалар тодараттынмай.

Отчёт-сонгулдалыг хуралга санал бээр күзелдик коммунисттер эвез болган. Хуралды доктаал төлөсөлүн эки бижиттинмези, анализтер кылдырмаан, четпестер адаттымаан, оларын чабыдарын оруктары тодараттынмаан.

Ук ферма совхоз бидергеленин улуг адырларын бирээр. Сүт бидеринин, олу сайларыннын планнын санын-хуузу чогумна мында шиптирлөөсүн турар. Ындыг болганда коммунисттерин отчёт-сонгулдалыг хуралдыг совет директору, бола малдын специалистери, калээ Совет күрүсүмун дарганы, хей-ниги организациязнын ууртунчулары кичирип, коммунисттер-биле чугалаан, сүмелелжи, оларын санал-оюну дымдары албай турган. Хуралга олардан ким-даа олуршаан.

Фермадын ажил-жаны бүтү талазы-биле сайгары, четпестерин эвериге боттуду думаны дариж чедир, партия организациязнын дайыныч аргашкызы бидер дээр советтер партия комитетди шиптирлөөсүн кемчелерин алдыр күрүлгелиги.

Г. ИРГИТ.
Барыин-Хемчик район.

У дуртукчуга сөс ТУДУГЛАРГА — ЧЕТЧИР ТУУЙБУНУ

Бистия республикада тууубу чок туудат материалы болуп турар. Хергелели уугу бо чутула материалды бидерип турар «Тыла туудат материалдары» каттыжымшынын чингине директор С. Г. Кра с ө и 8 р о в-биле бистия корреспондентивасы А. Ховазыг урушкан.

туукур дээр уткучтур планын хулаап алган. Немей 3 миллион тууубуну ол бидерип.

Элегес-Аксынын заводунун дуржулаганы неперелерин чутула деп санап турар бис. Кыска хуусаада бо хире бургунаарлашкын чедип амыр амыр эвес. Ажилды организациязнын депшигаеи аргамы неперелеринде аналдыр чедип илчээринге алыныпкан. Сангаларын, быаа ажалкычыларын деп солуу келер. Чунар, арыгалар тускай эрзалдер чок.

Отчёт-сонгулдалыг хуралды баштай келжүгүнөр келбээр.

ПЛАНЫН КУУСЕТКЕН

«Сүт-Хая» совхозун Кара-Чыраа салбырында Тыла АССР-ин адырдыг илчээрин Серген-оол Дегер-оолович Могуш малчыларын 36 чеш чедип турар. Ол он бирге беш чылда төрүп чүс хойдан ортуна-биле 92 хураганны кайгалан алдышкан, кой буртуушкына 1 кг 650 грамм дүтү кырган ап, хууда беш чыл дүтү хуусаа бегинде күүсеткен. Ол бо чыны дунжуну төрүт амык хондан чүс бапка онаастыр 86 хураганны алган болгаш бир хойдан-ла 1 кг 600 грамм дүтү кырган, база багай эвес көрүстүлүп болган.

Дуржулагал хойжу чыл сайында кыштагылашкында баш бурунгаар үлелерин бекеткенин турар. Кызыл-Тайганы Улуг-Өдөктө кыштаап септен, 10 тонна кураг элери бекеткен. Дуржулагал хойжу Чес-Булууну амык хойжуларды бодунун арга-дуржулаганы дамчыдып берип турар. Ылангы огуу Сары-оолду хойжулар мергежилди база өрөдиг турар. Ол 1985-86 чылдары кыштагылашкынын чедип илчээрин эрттер сорулган салган.

О. БОРАШ.

Көдөэниң бүтү агро-летпур комплекзинин ажил-ишчилери! Атыш-чем программазын чүткүлдүг күүседип, чер болгаш мал ажылынын продукциян бидерип көүдөдигер!

(СЭМП ТН-нын ийги-рыгарында).

Чыл эгезинде тууубу заводлары хожулаашкынын ажилда, туудат объектилерин тууубу-биле чедир хай-лырбай турган болгаш. Планада 2 миллион хире оодалашкын турган. Оон түнелинде бригадалар турушкунга таварып турган. Ам байдал калдыгы, Станислав Григорьевич?

— Бирги кварталда, шипна-ла, тууубу бидеринин планы күрүстепилеи келген. Кызылда, Кызыл-Мажалыкта заводдарын дерижлери эргижээр. Кызылдын тууубу заводунун пелкамы үш ай амыр үрөжик турган. Кургадылга болгаш чүдүргеле салбырларын капитал септелгенин чоруткан, тууубу боек транспорттери, кемелге херекселерин болгаш эске дерижлери чаварткан, чаа көтөлдү тургустунган. Мындагы септелгеге чардыкшак, тууубу чедир бекеттерин, сентябрда завод 420 жүнүн берген. Октябрьда оон ийи катал хийди бидерип арга бар. Хайракында чутай пелкамы септел, сай-ловуш үрүмкөтөр дарижлери соолап. Кызыл-Мажалыкта заводу эде дериж-чепелерин бо чыны эгелен бис. Мында камгалал зоназын тууду эгелен. Септелге-биле холбашкан бергедашкынын туралда, хожулаашкынын 1,5 миллион чедир эвезчедип алган бис. А эртек чылдын денелинге баагарга, өздүлө бар-даа болза, чыл төнчүзүгеге чедир планын бүтүп күтүсээр сорулга турп турар.

— Бургунаарлашкын бар деп санаар барымдаа амыр үеде бар бе?

— Ушкү кварталдын планы күрүстепилер. Планада амыр 45 муң рублдан продукцияны саягарылган. Варанын продукция бидерип 106,4 хуу четкен. Нормативтиг амыр продукцияны — 107,3 хуу болган. 369,6 муң тууубуну квартал планында амыр берген бис. Рууда эвес материалдар бидерип 108,1, сай-ловушкын 106,1 хуу күүсеткен бис. Кызыл-Мажалыктын заводу тос айларда 210 муң тууубуну немей бидерген. Эки көрүгүлгелерин Элегес-Аксынын заводу чедип алган. Чутула сентябрда 1 миллион амыктын бидерип берген. Бир дугар ийилги көрүгүзүп чедип алганымыс оя. Коллектив күр-ажыкы бидерипкүчүтүн 119,4 хуу күүсеткен. Бо сан-фактылар бичин-да бол эккижашкыны чугалап турар. Ынчазал-даа бот-оожурга биске турбас ужурут.

— Элегес-Аксынын заводу амык ажиллап турардыр. Мурунку чылдарга баагарга, бо чымы көрүгүзүлгө көсүлдү-биле эске. Чедип илчээринге чүс үдөөн болгашмы? Коллектив дуржулаганы колхоздарга амыклап болур бе?

— Заводтун төлөвиле чүтү чылда 44 миллион тууубу, бо чымы бадал 1,6 миллион чедип илчээринге өлөтөлдү берип турар. Кезир чылдын 24 миллион чедер. Чыл эгезинде тура, эртек чылга деннегеле, ажилда кылышкын 60 хуу, продукция бидерип 40 хуу эгелен. Март айлан эгелен бригада керээзи-биле ажиллап эгелен соонда, беринче улуг болуп турар. Ажилдын темпозы улгаткан-даа болза, ажилчыларнын санын үжөн кижиге эвезчедип.

Сес айларын түнелги-биле күр-ажыкы бидерипкүчүтүн шалым өздүлөөн 10 хуу мурун турар. Августа прогун саны чүгел чедип болган. Кадарларын ажиллап үнер-кирер чорук 96 хуу кылдыган. Чартык чылда прогудулар сезен ады кижичүгү административнын чепшээр-биле ажилдан чорору ийи катал эвезчедип. Бүдүн хүнүн турушкуну 317 килыгунге азы 71,6 хуу кылыртыган. А элечер аразынын 83,5 хуу эвезчедип. Организацияз чоруктун үр-түгүндө мойн көсүкү. Бо бүтү чартыктарга директор Ж. К. Курманбаевтин үлүгү улуг дээрин демдегелери артык эвес. Завод партиянын XXVII съездинин төлөпиги

Аш-чем программазын чедип илчээрин шиптирлөөсүнгерге министрстволар болгаш ведомстволар, улуг-улуг ажил-агыларын боттарынын базаларына тургустун дуузалал ажил-агыларын бога чонун хуузула ажил-агылар эвез ролду ойнылар. Бо айттыкта дамчырыштыр Тыла АССР-ин Садг министрстволууну Садг ажил-агы бидергелени чеккеге кичирп болур.

— Баштайгы үеинде чаа тургустунган бидергеленин мадыгарына бергедашкынын турган-даа болза, министрствону ажилдакчыларын болгаш хей-ниги организациязнын организациязны ууртулганын түнелинде ол амыктыг адырге шипчээр. Бо хууда ук ажил-агыларын амыр орууганы чылдар чартык миллион рубль четкен. Азы тодарайларга дуузалал ажил-агы база бир кол бидергеле адырчеге шипчээр — деп, ажил-агынын директору М. С. Сат баяттыкмы.

Бо ажил-агыда шээр мады, хаванын, чымылын болгаш бора-тоолайын азырап турар. Ук бидергелени коллектив Кызыл хооранын ийинин кеменинге чедерин эйт-биле доктаамал хандырып турар. Чайгы үеде столоваларга, эмизгелерге бө хымырын сандып турган. Чүгел эртек чызын сандыг ажилдакчыларга болгаш эске-даа чурттык чонга 600 амык хаван солдарын сактап. Дуузалал ажил-агынын база бир орулгалыг амыр — бога өстүргүлгө. Помидор, огурус, согуна айваан тускай тепилчаларда өстүрүп турар болгаш оон-биле Садг министрствонуун ажилдакчыларын доктаамал хандырып келген. Оон айында ийи даялдер чех дуузалал ажил-агыга улуг орууганы берип турар. Ук коллектив Садг

ОРУЛГАЛЫГ АДЫР

дариж чайладырын хемчелерин ап келгенин түнелинде ажилчы ижи бүтүзү амык э-харысалагы, хандыкшыл бедон, күр-ажыкы бидерипкүчүтү өскөн.

1985 чылдын планын онаалдарын күүсөдигерге үр-түгүлде ажилдамы дээр 15 ажилчыга Москвада Ууус ажил-агынын чедип илчээринге дагелгелгиче байр халас пүткөлүлери байларын байдалга тымыскап, чымы-биле үдөөн. Бидергелени амыктын сууржуга чурталга бажыныры немелги, ясли-адык, санды, столовал доктаамал ажиллап турар.

Дуузалал ажил-агы чедип илчээрин чартык чылдык болгаш тос айларын планын амыр күүсеткен. Ук ажил-агынын ажил-ишчилери мады 150 тонна амык сиптени бекеткен алган.

И. КЕЛИК-СЕНГИ.

ЧУРУКТА: Садг министрствонуу дуузалал ажил-агы бидергелени чедип илчээрин мадыны М. Ш. Могуш болгаш М. С. Могуш.

А. СОДУНАМНЫН фотосу.

Мал ажылы — шалыпчы фронт

ФЕРМАНЫН КОЛ ЦЕГИ

Эстониянын бүтү ажил-агыларында мал чедери бекеткенин индустриалыг технологиянын неперелерин, Республиканын малчыларын мал чедеринин бар бүтү чедерин болгаш мал чедеринин кудайларын кыска бурдун бекеткен. Ол чорук малды тургузу амыралынын чедип оон продукцияны куулашкан болгаш күрүнге сүтү база өтти садарын планларын чедип илчээрин күүсөдир арганы фермалар ажилдакчыларында берип турар.

— Амыр үеини калдыг-даа фермазы мал чедеринин пегинде боттөр кылдыр өстон технологиянын колчүтү-биле санап турар — деп, ССРЭ-нин Көдээ ажил-агы министрстволуун мал амыралы болгаш мал чедери бекеткенин шиптирлөөсүн бага дериж-херекселерин амыралынын эргеленин илчээринин өрөдүлгөсү Д. Киринос чугалаан. — Малдын баш салыпчы очка-мелди болуруда, мал ажил-агынын продукциянын немей өздүлөөн, оон шынары болгаш бот-үнөш-даа чогумна ханын ол объектинин ажилынын амыралында дыка хамарыны ийи болтай. Модаванын, Азербайджанын, Арменианын, Турменистанын колхозтарында болгаш совхозтарында мал чедеринин чедерини кыска бекеткенин база харысалагыг ёзу-биле көргөн. Малдын бот-үнөш чедерин чүгел болбазыраткап малды чедер арганы бээр дериж-херекселерини мады а септелген септен, ол чорук ук чедеринин хоолдуг чедир бот-штырларын дыка бекеткен.

Ам чуртта мал чедерин өртек чылдык хамарышкан үеинде боттөр, нитизи-биле хойду бекеткен. Ол чедерин сайбарды ажилдакчылар күженишкенин салышкан, мында хамык укур мал чедеринин чүгел хоолдуг чорук бекеткенинде эвес боттөр ийи дээрин сактап амыр чорук. Технология таласы-биле амыктыг болур чорук база чутула: чижээ, ууш сымтыг сиптени болгаш саванын малга машина-биле таарыштыр хуварын, балансылашкан холуксааларын тургустунган чүгел мал чедеринин пегинге кылып болур, ийи чылдыр кылдыра рационун нормалар арганы бээр. Ол ажилдарга немелде чарыгалар малдын продукциянын бекеткени-биле дулгааттыда бээр.

КОМБАЙНЕРЛЕР—СЪЕЗДИГЕ

«Күр-ажыкы хостуу совхозун Чоураа салбырында күсүк дүжүт ажаалазын шалыкын чоруп турар. Совхозтун кол илчегери К. Д. Бады уурткан 15 комбайннын бөлүк 1695 гектар чедерин таразын бастырып дооскан. Күсүк дүжүт ажаалазын бөлүктөр арга-биле чорудуп, күр-ажыкы бидерипкүчүтүн улгаттыган. Ол чорук агрогарттарын турдушкун чок ажилдарына, техниктиг ажаалазын өй-шаванда чорударына илчиг берген. Комбайнерин ажил-ишчилерин беш конушта үнчүрүп турар. Совхоз беш хопукта хүн нормазын докта-

рын чедип амыр. Съездинин ажилынын хүнүнге чедип бүтү 15 комбайнын бекеткенин шүтүмүгү тургустун социалисттик хулаагыга айткан «Торгалды» совхозтун болгаш Дуржулга станциянын дуржулга-буадуруге ажил-агынын СЭКП-нин элчегелиг съездинин төлөпиги уткур төлөвиле кылырмын деген. Бо хүнүнде Акыр-Хандыда тавычалыг кескен 450 гектар арбайын база бастырып доосан. Гектардан ортуна-биле 15 центнер чедип турар дүжүтү чидир чок ажаал амыр сорулгалыг.

К. ЧӨРЕБЕ.

МУРНАКЧЫ АГИТБРИГАДАЛАР

«Бай-Тал» совхозта 17 агитбригада мадыга чем бекеткенин шалыкын айнап илчээрин илчээрин, 126 тонна сипен бекеткээр даалганын 129 тонна кылдыр күүсеткен.

Совхозтун дирекциязы, партия, профсоюз комитеттери чарыктын түнелги үндүргөш, планларын 150 хуулан өрү күүсеткенин агитбригадалардан «Монгулек», «Сайла-нак», «Дешимчи», «Ченги» агитбригадаларга 200—200 рубль түнчүт шалыкларын тымыскап. Ол ишкеш ийги шаандаларын планларын 120 хуу күүсеткенин «Чырык», «Чечек», «Аян», «Ал», «Вене-ра», «Хая» аттыг агитвар-

терларын 100—100 рубль-биле шааннаа. Мал чедери бекеткээр чутула кампания үеинде совхозта херекселер көүсүлени (даргалы Бай-Тал ортуна шалыктын башкысы Баял Чечек) сипен келдизинче агитбригадаларын организацияз ууртуп келген.

Х. КАРА-ООЛ.

Фермада мал чедерин цегин малчыларын кол чүтү кылдыр алап турары-ла чөптүг деп, Д. Киринос түнелинде чугалаан. Ол чедип үзүктөлгөн чокка болгаш амыр амыктыг кылдыр ажилдаарын хандырып — мал кыштагылашкынын чедип илчээрин эрттерин баш мал ажил-агынын продукциянын бидерип болгаш садарын таласы-биле планларын күүсөдир баш улуг тодараттын болур. Ола-ла бүтү чүтүлдер дээр агроулетпурин албай чедерин болгаш салбырлары харысалагыг болур.

Месина.

А. УРВАНЦЕВ,
СЭТА-нын көрр.

Чогаалчы болгаш амыдырал

Р. ИБРАГИМБЕКОВ: «литература киж и дээш демисежир ужурлугу»

Рустам Ибрагимбековтун баштайгы рассказы «Молоды Азербайджана» солууну артындагы 60 чылдар жетиле кестуе келет. Ан чогаалчынын ады чыга Азербайджан республикада эес. А харин даа бүтү курта бийликти алган. Ол — раскаттар болгаш токулар чымдыларынын, шилерин болгаш киносценарийлерин автору. Чогаалчынын чогаалчы амылы Ленинчи комсомол шаань-намына, СССР-нин болгаш Азербайджанын Күрүне шааньналары-биле демделеткен.

ИМА-нын корреспондентин Лев АСКЕРОВ-биле беседадагы боюну чогаалчы орууну, чогаалчы амылынын дугайын Рустам ИБРАГИМБЕКОВ чуугаал берген.

— Литератураже аянчан киргизген ол, чогаал бижирине силерни чүү алдындагы ол арга? — Литература амылынын дугайында болгаш чок чогаал мен. Школа соода Азербайджанын нефть болгаш амылынык институтун нефть тывымнын факультетинге киргеш, оон соода бүдүрүлгө чорудулардын автоматчыларынын факультетинге шилчим. Диплом камта-лаанын соода далайын тывым амылындагы ээзи үеде амылдам.

чымын амылыче киргизген ол бе? — Чок, дораана эгеле-вен мен. Баштайгы үеде арый димди эес чоруктар менээ турган, мичагыш Бакуга эеп келгеш, мергежилям эугаар амылымны уламчы-лап, эртем кичөөлдерин лите-ратура амылы-биле холбоп турган мен. Кажан мича сценарийин эугаар «Элеини-ниг ховуун ак хуну» (сценарийи В. Кислов-биле бижээ-нис). «Мурнуу чүте бир хоорайга» болгаш «Чекист дугайында току» деп фильмдер тиргизтириш соода, а проза чогаалдарын паралла-га ула-дараа кестуе кээп турар алгарады. мича эугу-ру шилерин кылганым бо.

— Силер дыка хой чүтү-дерин амылы четтирилген болгаш силер. Мичагыш силерге бижирин-даа чик, дүрген-даа дыр деп бола бол-дур бе? — Биздинда, мичагыш эес-даа. Бир талаада, мен шил-нап-ла дүрген бижир кижин мен. Бизинда-да мича бо-дууну бодалым боттандыр-да, амаа үе херек болгаш. Ол дээр, мичагыш, тр амылы нестери, билингер. Билинг-тирил дыка хой чогаал-чынын уагуу урууна шил-нап бола алган чоран мен. А чотур үеи эелген, ама чырык парад уладе-рия шилтирилди мен.

— Совет Эвилелинин ийи дамыр Маалым, СССР-ниг ужулду-чү-космонавты Г. Т. Береговийн чуугааламын ды алмга, космонавтылар-га «Элеиниг ховуун ак хуну» деп фильм аажок таа-рум.

уургалдарын зарышашты-рай. Коллектив болгаш бо-дур-чотур-биле камгала-тылга, боудун херек ээш туржун шилер болгаш, литературанын согуламы — киж дээш туржунга дуа-лажыры ден билер мен. Эр-темин артыкчыларында, бөгөй чыгышларга үдүр дем-сежи чорур кижилер-биле сатыш-сеткилим туудуш. Биз-дыг кижилер мича чогаал-чынын маалымдары боудур-лар.

— Совет улусту Ада-чүрт-туу Улуг дайында тиле-геннин 40 жылдыгы тур-калтай «Отель «Забеле» деп чогаалым дыка че-дизинки болган болгаш. Шериг теманын шиле ал-гыры Силерге чүү дуа-ла-мын? — Улуг Тилегины чы-ламыда алды харым турган мен. Болгаш «Утулдуга ал-гыр» болгаш оон-даа эске чогаалымды дайын темыз чыгарыттыган. Ботун дайын дугайын чүте оон киржи-чилен эес, а литераторлар-нын дайын соодагы алгашы-бай билиг турар болгаш, билингер токум ол боттар-дын чогаалдарына чы-рыттымын, амыгы уениг ды-ка хой айтырларында хар-ыклары олар оон диле-турлар. Интернациона-лизм, хосталга болгаш ха-меарышпас чорук дээш дем-сежи ден каттыштырылазын айтырлары амыгы уениг кол айтырларымын бирозо болуп турар. Оон-биле чоргоштар оос мастер-лерин зарышашты улам улагаткы.

— Боуларын чогаалчы амылынын кол темиз-де каачаар толарамын амыр силер? — Ийи темиз бо. Чү-тү-дээ дугайын бижир дээ-ми, амыдыралын кийди-ле-да материалды оун дүрген-дээр эен болузма, мени кол-ла соугуларга те-ма — кижини коллектив-би харылаам.

Эртегинин 10 шак чет-павиде, «Хурет» стадион-да, паркий спорт шилеринге маргылааларга киржир спорттук, кыргыздар кы-й-биле чыгып келген. Ама «Спартак» болгаш «Урожай» эки тура спорт инитиелери спортмаалдарын тус-түс организастан эрттирген.

«Спартак» эрттирген спортмаалдарына пассажир-лер АТБ-ни «Тыва автогра-ны» каттыжымшыкмы, ол-ла организацын КМК-зы, хоорайын № 1, 2, 3 АТБ-лери, Ан-Довуракты, Чалаанын, Мичуискинин АТБ-лери-ден, а «Урожайыны» ке-дэ амыл-агы техникуму, КПТУ-1, будуругерден «Тыва совхоз тууду» каттыжымшыкмы, хумизиды стадионы, тууду-монга эргелед, сель-хотехникум болгаш эске-лаа коллективтерден 500 ки-ре спорттук ук маргыла-ларга киржишкенер.

Спорттун 10 амыг демир-лерин мича хой киржичи-лерин маргылааларын организастан эрттирер мича-ла амыр эес. Бизинда-да «Спартак», «Урожай» эки тура спорт инитиелери рес-публицанын спорт чөвүлени-нин болгаш тус-түс профес-сион обкомдарын харымсы-ла.

КИЖИ БОЛГАШ БОЙДУС. Бо чыгып кайгачыктыг чараш Токуга база катан чедер аргады болду. Ийи-чаламыр Току чечке камгалыктыг амылдары камгалынын тазы-биле туржунинге ителдеринге тазы-лаш чүдүлери киргеш оун бижире. Ийи-чаламыр чыгырине кийгирбас арга чок болду.

ТӨТЧЕГЛЭШКИНИ БОЛДУРБАЗА

Төтчеглешкини болдуру база келген барын дээш кайгачык чараш кызыр-ширкий үрп. киж билингер арга чок амыл кага дошу. Биздин урду-кыч чорук соодам тазы-биле шыгым хемчеглерин ала чугула. Базаанын удурут амыл-дарыны тителдерлерге бай-лаары тургузу турган ол деп болаар киж чорум.

«Токуну көрбөн киж Тыванын көрбөн ол» дээр. Ийе, Току нагалы-ла чараш оран. Ол нагалыг оранга өл баштай 1938 чылдын сентя-брыда чоран мен. Талсы тыв-газынын кырында айттыг харап кээрине, казак бо-ган эем бүгү талаже ча-тылып чоруте-чорутса, баш-тары менгили, беренин ал-ган тайгаларга берип үскен. Тыванын эесе районуну колдуунда арга чок ховулар-ыг болгаш шаттарды бол-гаш. Току-Хемге келгеш, То-куну чарамын мактап, ама Тываны көрдүм деп хөр-сөп оорудуна, бир атак олу-ра чуугаалам:

КОЧГАНЫН КОГУ УСТУР ЧЕТКЕН

— Ол чечекти чыттааш үрүдө тугайн октаптар сем, а конганын дөү кижин-да умес кылдыр аур. Бо уауу намын маш кышыл чү-түе чылар чурттар чечке-ринге айлы-биле солурга-нын көргүрү дээш. Азаска чед бердим. Чүрөм палт дыл, колд тывамдык. Биз-дыг чөр-чери биле хой шыкын чечек чо. Бичи аял ко-дун хериде арткап. Келген үдүс ол чечекти алуу калырын билбей азы өм-би-ле, кара салгышты-биле чу-луу каанын. Урууларын чеч-кеке бартып, тууду дээр-ге беши чышаревемди. Шаан-да чечекти чуудурайы, хо-луму сегиреп алган атак карама кестүп келди.

ШИИТПИРЛИГ ХЕМЧЕГЛЕР ХЕРЕК

Чайгы үеде арга-арыг чы-ган өн-биле шилерин. Хэт-саалы айы-биле ногаал бу-рүлөр онгаар-дескээр чыга-лым, кижини салгы-сетки-ни бени сергедип, күш ким-рип кол. Бойду кижине эм. Оон беримчел улу.

КАМНЫГ ЭВЕС БООРГА

Мен 1945 чылда Талсыме кирген Кюдурге хемини ба-лым магадаа мен. Дээш аамыда тырм берен били-тердаа аят куудуру-биле хемиз каала-ла үш калдыр-ны смырткыштып амыр турдум. Алдан чыдарда ол-ла керден чүчүлөр билин-теп кирүп болган мен. Дээш Мавды-биле кады кеди айла Кюдурге кеме үш кон-ган бис. Андаа өлүрбүз чок, олзаны өлүрер хамаан чок, ховусп чор деп, ол тайлыбырлады. Черле бой-лаар үеде, чышареведим бе-зин чүгле «йей алып амыр. Киж буртүт мичагы болза деп куудур-дир мен.

Кызылда Кудурунун болгаш дыш-тыгыны Н. Гастелло аттыг паратын спорт шудуге республиканын автотра-нспорт будуругерлерини бирги чери дээш волейбол маргылаалы чидиг байдалга эрток. Ана Кызылдын пассажир автотра-нспорт будуругерини команданын кымы-лаа уттурбайн ойнааш, бирги чер-ин чүрүктө.

ОКТАБРЬ 16-23 БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эрте-гин гимнастика. 8.55 — Шы-дыра тазы-биле делегей чемпионнады. Информастыг удурутүгө. 9.10 — Сноулен хоорайнын профвеледери-нин улусту кыгым херек-селдерин орестринын кон-церти. 9.45 — «Дирг ам-таннар амылдары». 10.45 — Док. телефильм: «Пуст-Дерева растут болжымды». «Перегон». 11.25 — «Музыка болгаш поэзия». 11.55 — 12.00 — «Мелодия». 14.15 — Мелодия. 14.35 — «Практика дымчыл-гыны». Док. телефильм: «Бри-гадий полка». «Огород дла города», «Судьба олдого, ог-крытия». 15.20 — «Даларда нас». 15.50 — Юрий Олеши-нын чогаалчы амылы. 16.35 — Бу-дуге стадион. 17.05 — «...Он алды чедер болгаш оон улуг амыр». 17.50 — «И лечит, и воспитывает». Эртем-непте-редиг фильм. 18.00 — «Эр-тем болгаш амылдары». Ка-зах ССР-ийн Эртемнер акаде-миясы. 18.30 — «Халгүр ноз-жыгаштары». 18.45 — Бөгү

ИЙНИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртеги гимнасти-ка. 8.15 — «Светы огонек». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — География. 7 класс. СССР-ин геологтук тургузу бол-гаш казып тавар байкал-ды. 9.05; 12.00 — Немес дыл. 10.05 — ПТУ сургууларында. Астровина. Ай. 10.35; 11.40 — Нинти биология. 9 класс. Хевирлерин криверилери болгаш тургузу. 11.05 — «Ө-бү-дү болгаш школа». Тел-ефильм. 12.10 — Ботаника. 6 класс. Нарын чечектигер. 12.30 — ПТУ сургууларында. Эстетиктиг кижиндеген. Күш-ажыдын болгаш буду-ругерини культураны. 13.30 — Школачыларга физология болгаш гигиена дугайында. Халдарымын аарыгар-биле демсел. 14.00 — «На Уралы-ном севере». Эртем-непте-редиг фильм. 14.10 — Драма-тургия болгаш театр. В. Ро-

Кино

ОКТАБРЬ 16-ДА «НАЙРАЛ»: «Сокровища древнего храма» 9.30, 12.30, 15.10, 18.10, 20.40 шактарда. «ПОНЕР»: «Тайна остро-ва чудовищ» 9.30, 11.20, 13.10, «Кивоклуб»: «Говорит О!» 15.00. «Вниматель! Всем постам...» 17.30. «И на ка-мен растут деревья» 19.20 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Волга Волга» 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шактарда. «ВОСТОК»: «Белые росы» 15.00, 17.00, 19.00 шактарда.

667000. Кызыл, Шетиния болгаш Кравченко адуумчузу, бажы № 3. Телефонна: редакторуну 2-24-63, редакторуну орадакчыларынын 2-35-24, 2-23-54 кабылсалгыч секретарынын 2-23-33, секретариаттын 2-23-35, партиял амылдары болгаш улусту кызылдиния 2-31-75, проагада болгаш совет тургузу индустриини 2-37-13, чага индустриини 2-41-27, информанын индустриини 2-20-60, культуру индустриини 2-23-54; көзү амыл-агы индустриини 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45 соау келбей барганда 2-27-75 телефоне долаар.

ЧУРТТАЛГА ШӨЛҮНГЕ, ШӨЛЭЭГЕ... ХАМААРЫШТЫР

Редакциянын чортакыга калдык-бар айтырыкты харыялап, таймлыр берген даярдагачтар баян бер...

Мангун-Тайга районунун Муруу-Аксы суурда чуртталга турар А. Иргиттин чагаа...

Чогаа-биле талышпай олурага, айтырыгы салып турар киж бажынын шөлүн айтыраан-дыр...

Бир кижиге хамарыштыр чуртталга шөлүнүгө демчээли оң ийн дөрбөлчү метр болурун...

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин 1983 чылдын октябры 27-де үндүргөн 380 дугаарлыг доктаалын...

Бир эвес хамарыш кижиге уаустун хуузуна ажылы буюруп болурун аргалары бар...

гаар үндүрүт төлөвүн кылып ужурут. Кызыл хоорайнын чурттакчы...

Алар чуртталга шөлүнүгө демчээли оң ийн дөрбөлчү метр болурун...

Чогаа-биле талышпай олурага, айтырыгы салып турар киж бажынын шөлүн айтыраан-дыр...

Бир кижиге хамарыштыр чуртталга шөлүнүгө демчээли оң ийн дөрбөлчү метр болурун...

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин 1983 чылдын октябры 27-де үндүргөн 380 дугаарлыг доктаалын...

Бир эвес хамарыш кижиге уаустун хуузуна ажылы буюруп болурун аргалары бар...

ЧЫЛЧА ШАПКАН

МАПУТУ. (СЭТА). Мозамбик Улус Республикасынын чепсектиг кунтериянын ил...

Ол тууду — социалык экономотик интеграциянын уду объекттеринин бирөөсү...

ӨНЧҮК-ЧӨНГӨЗӨ ДЕЛИ. (СЭТА). Пакистандын шериет экономотик интеграциянын уду объекттеринин бирөөсү...

Андап чораян, акнаар арга дуржулгалыг ачыктар анымыр сезон үезинде олорго...

ЧЕДИШКИНИН ҮНДЕЗИНИ ЛУАНДА. (СЭТА). Эргенин социалык принциптерине үндөстөттөгөн чаа...

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

ГРАФИКТИ МҮРНАВЫШААН БЕРЛИН. Емшвалдынын В. Пик аттыг чылдылга...

Ол тууду — социалык экономотик интеграциянын уду объекттеринин бирөөсү...

ӨНЧҮК-ЧӨНГӨЗӨ ДЕЛИ. (СЭТА). Пакистандын шериет экономотик интеграциянын уду объекттеринин бирөөсү...

Андап чораян, акнаар арга дуржулгалыг ачыктар анымыр сезон үезинде олорго...

ЧЕДИШКИНИН ҮНДЕЗИНИ ЛУАНДА. (СЭТА). Эргенин социалык принциптерине үндөстөттөгөн чаа...

пвалестери эки шырарыг кылдыр ботталдырган. Совет Эвелели-биле...

МЕРГЕЖИЛДИН ОРТАННАСТЫГ ЧОРУКТАН АЧЫЗЫНДА ПРАГА. Чехословакиянын чор акымдыгыр кедээ...

Ан кол соруга — ажаан алап дүжүттү казгалары. Чаа дүжүттү тараанын...

Ан кол соруга — ажаан алап дүжүттү казгалары. Чаа дүжүттү тараанын...

Ан кол соруга — ажаан алап дүжүттү казгалары. Чаа дүжүттү тараанын...

БЕЛГРАД. Дунай хемде «Джердан-2» деп гидроэлектростанциянын...

«Джердан-2» — Дунай хемини энергетиктиг күчүзү шилгелди алдырып...

«Джердан-2» — Дунай хемини энергетиктиг күчүзү шилгелди алдырып...

«Джердан-2» — Дунай хемини энергетиктиг күчүзү шилгелди алдырып...

«Джердан-2» — Дунай хемини энергетиктиг күчүзү шилгелди алдырып...

Афганистан — тайбың тургузушкунуң оруунуң соксаал чок базымында

Демократыг Афганистанга уаур оң алдымырлар хоралык...

ЧУРУКТА: Хайратон шортта чур дүжүрүп-чүдүрүшкунүң...

«ЗУФАРОВТУҢ» фотосу. СЭТА-нын фотокорреспондент.

ИНДИЯДА СУГ КАМГАЛАЛЫ

ДЕЛИ. (СЭТА). Ганг хемини суун камгалап, улам-улам арыг-шөвөр болдуруп аскертер...

ар рупий акшын тускалааан. Индиянын чаазаан баштын дуралга чүс чугалаан...

«СУРУИТ ОКТЯБРИСКА» кудумчузуна столовалык ларгудула саренга сатпас аларга...

Моон калдыг түнөш үндүрер бир. Арагалаашкыга уаур демиселди күштөлдүрүшкунүң...

АГААР ДЭЭРБЕЧИЛЕРИ НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-нын президентинин өнөшөр-режигелдеги америк шериет...

Израильдин шериет самолеттеринин Тунисте чоотта чаа араатаныг халлаашкымын дугайында...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

ау турган. Бичаажок оон чоотуга хай уаустун буюруг...

«СУРУИТ ОКТЯБРИСКА» кудумчузуна столовалык ларгудула саренга сатпас аларга...

Моон калдыг түнөш үндүрер бир. Арагалаашкыга уаур демиселди күштөлдүрүшкунүң...

АГААР ДЭЭРБЕЧИЛЕРИ НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-нын президентинин өнөшөр-режигелдеги америк шериет...

Израильдин шериет самолеттеринин Тунисте чоотта чаа араатаныг халлаашкымын дугайында...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

БАЗА КАТАП ОЛ

Черба суурун чунар-бажыныг хамарыштыр айтырыктын тургузуп турган бис...

Суурувус үндүр суур болгаш, ичиндеги чунар-бажыныг тудары алды болуу кер...

ЧУНАР-БАЖЫН ДУГАЙЫНДА

чаар эвэр, туртуунары мааар алаар. Мында айтырыг өскө...

Суурувус үндүр суур болгаш, ичиндеги чунар-бажыныг тудары алды болуу кер...

ЧЕДИШКИНИН ҮНДЕЗИНИ

ЛУАНДА. (СЭТА). Эргенин социалык принциптерине үндөстөттөгөн чаа...

Андап чораян, акнаар арга дуржулгалыг ачыктар анымыр сезон үезинде олорго...

ЧЫЛЧА ШАПКАН

МАПУТУ. (СЭТА). Мозамбик Улус Республикасынын чепсектиг кунтериянын ил...

Ол тууду — социалык экономотик интеграциянын уду объекттеринин бирөөсү...

ИНДИЯДА СУГ КАМГАЛАЛЫ

ДЕЛИ. (СЭТА). Ганг хемини суун камгалап, улам-улам арыг-шөвөр болдуруп аскертер...

ар рупий акшын тускалааан. Индиянын чаазаан баштын дуралга чүс чугалаан...

«СУРУИТ ОКТЯБРИСКА» кудумчузуна столовалык ларгудула саренга сатпас аларга...

Моон калдыг түнөш үндүрер бир. Арагалаашкыга уаур демиселди күштөлдүрүшкунүң...

АГААР ДЭЭРБЕЧИЛЕРИ НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-нын президентинин өнөшөр-режигелдеги америк шериет...

Израильдин шериет самолеттеринин Тунисте чоотта чаа араатаныг халлаашкымын дугайында...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

Израильдин өжөлөл алган Иордан хемини Барыны арвинде болгаш Газа секторунда дүжүрүтүрүшкунүң...

АРАГА ИШЕС ЧОРУК — АМЫДЫРАЛДЫН НЕГЕЛДЕМ

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

ДЕМИСЕЛДИ КҮШТЕЛДИРБИШААН...

Чогаалар допчулалы

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

«Араганын кырынга чүгө чам үер». «Шы» солунун хай саным авторлары...

СӨС-БИЛЕ КИЖИДИЛГЕ

МОСКВА. «Соколкин» партия павильонунда болган Кызыл Пресияны делегеттер тарабында «Интербюро» деп делегет делегетке азымтыгына. Ону СССР-нин саям-уагытүр павлазы болган РСФСР-нин Чуртаала коммунал ажал ажал министрствосу организастаа, хей санын киржиктери — 24 чуртаала 400 ажал бугурутүрүлгөр болган фирмалар мына киржин турар. Делегет коммунал ажал-агалы болган амырлар ачыдуурамык техниканы чогаалды туртуурамык баа ажалларын талаам-би...

Он бирга беш чылдын доостугу турар бо чымыла ажал-агалынын малчынарнын мурунда уагыт сорууга салдырган. Ону чедикшикти боттанлар талаам-биле кадарган, саанын, хойжу бурзүндө негеле беди. Ычанган малчынар ортузуга масса-политикти ажалды дээштин, шынарлы чорударына идеология фронтуну дайынчыларын мобилзакчи ролю уагыт.

инектерни саап өрөлдөп турар саанын Е. Х. Кумзат (ында 18 инек быжылаттыган) база 1473 литр сүтү бир инектен саар турган, ону 1829 литр чедир, планын ооназдатын 124 хуу күстөктөн. Студенттерин болган аныктарын Москвага болуп эркен XII Бүтү-делегет фестивалын киржикчи, комсомолчу А. А. Куулар тос аяларда инектен 1 тонна 810 литр сүт саап турган, херет кырында 2004 литрин саап, планын 1104 хуу күстөктөн.

лекторлар Д. В. Ооржак (Ба-жин-Алаак ортумак шлоданын директору), В. К.-Л. Монгуш (кол зоотехник), А. О. Монгуш (Арыг-Бажы сүт-бараан фермазында партия эге организастынын секретары) болган оон-даа өскөлөрүн адал болуп. Олар малчынарга бо-ла чече берип, хунуң чутуга темаларына лекция, беседаны кылып турар.

ле делегет чедикшиктерини көрүлдөн болган. Оон хөгжүдөздөн мильон-миллон кижилерди амырлар-чуртаалагына таарычакты байдаларын тургуустуура уагыт саалдыр, ол азырны текшикти депшигезин ол көргүзөр.

МАЛЧЫННАРГА ЧАА МЕДЭЭ

Амырлар-биле, партияны организастык болган ажал-агалы ажал-чорудуурамык биле сыйры холбоп турган, идеология ажалын чаа, чогаалдык беди дегеле тургуурамык СЭКП-нин XXVII съездин болган партия Төп Комитетинин оон соодалык Пленумуна бистерде — коммунистерден неге турар.

АГИТАТОРНУН ХАРЫСАЛГАЗЫ

Хей-инити даалзанын, оонашкан ажал-агалы ак септиктер, оон беди-биле кырып турар, позитивтик болгон турар, кижилер мурунуга чүсө чутулаа билер, делегет болушкунуна чуртта байдал-биле, инити ажал-агалы амырлар-биле массалары болбоштур болуп билер — агитаторнун ажалын ун-ши миды деп билер ме.

КУСКУ-КЫШКЫ ТЫВЫШ СЕЗОНУНДА

1985-1986 чылдын күскү-кышкы анын сезону келген. «Хемчи» анын-тывыш ажал-агалы үш мильон ажал гектар шолдог. Ол дээр анын-тывыш ажал чорударына канчаар-даа ажал дегеле деискэр. Ажал Чоон-Хемчик, Сүт-Хол, Барын-Хемчик, Бай-Тайга райондарын анал-байлактыг деискэр хаммаар тур.

ОРУКЧУЛАРНЫН ЧЫМЫЖЫ, ОЛАРНЫН НЕГЕЛДЕЛЕРИ

Чадваанын орук септе-гетуд эргелетин Ак-Туруга № 1 участкага тургус-кадан бээр он беш чыл чедир турар. Орукчуларын тускай сууржулганы Ак-Турудан ажал килостр хайра чырап чедер. Кара-Туруг дээр сүт баштыг дагы-жаштын адалы кымыл-да шолчүгөш турар. Ийн ала чурттаар бажынардын чангыс кудумчулуг бо турал сууржулгач участка-биле ден изалып, оон-биле дегеле хөгжүп келген.

ТУРАНЧЫЛАРНЫН СТОЛУНДА

Тураннын хей заводунун коллектив сентябрьда продукция сайгарынын ажалы 116,7 хуу күстөктөн. Ушкү кварталдын хей быжыкчылар 117,8 хуу күстөктөн. Мурунку чылда дегелегеле болдогга, ажалда 109 хуу чедир турган.

ЧЕТНЕСТЕРНИ ЧАЙЛАДЫР

«Удуг-Хазь» совхозун Арыг-Бажы сайбарында төрөжилдир куска дужу ажалда-амы сооскан. Топ шанда 1403 тона арбай, суда, 1621 тона кымыл-гас урунган.

ЧЕТНЕСТЕРНИ ЧАЙЛАДЫР

«Удуг-Хазь» совхозун Арыг-Бажы сайбарында төрөжилдир куска дужу ажалда-амы сооскан. Топ шанда 1403 тона арбай, суда, 1621 тона кымыл-гас урунган.

ТУРАНЧЫЛАРНЫН СТОЛУНДА

Тураннын хей заводунун коллектив сентябрьда продукция сайгарынын ажалы 116,7 хуу күстөктөн. Ушкү кварталдын хей быжыкчылар 117,8 хуу күстөктөн. Мурунку чылда дегелегеле болдогга, ажалда 109 хуу чедир турган.

ЧЕТНЕСТЕРНИ ЧАЙЛАДЫР

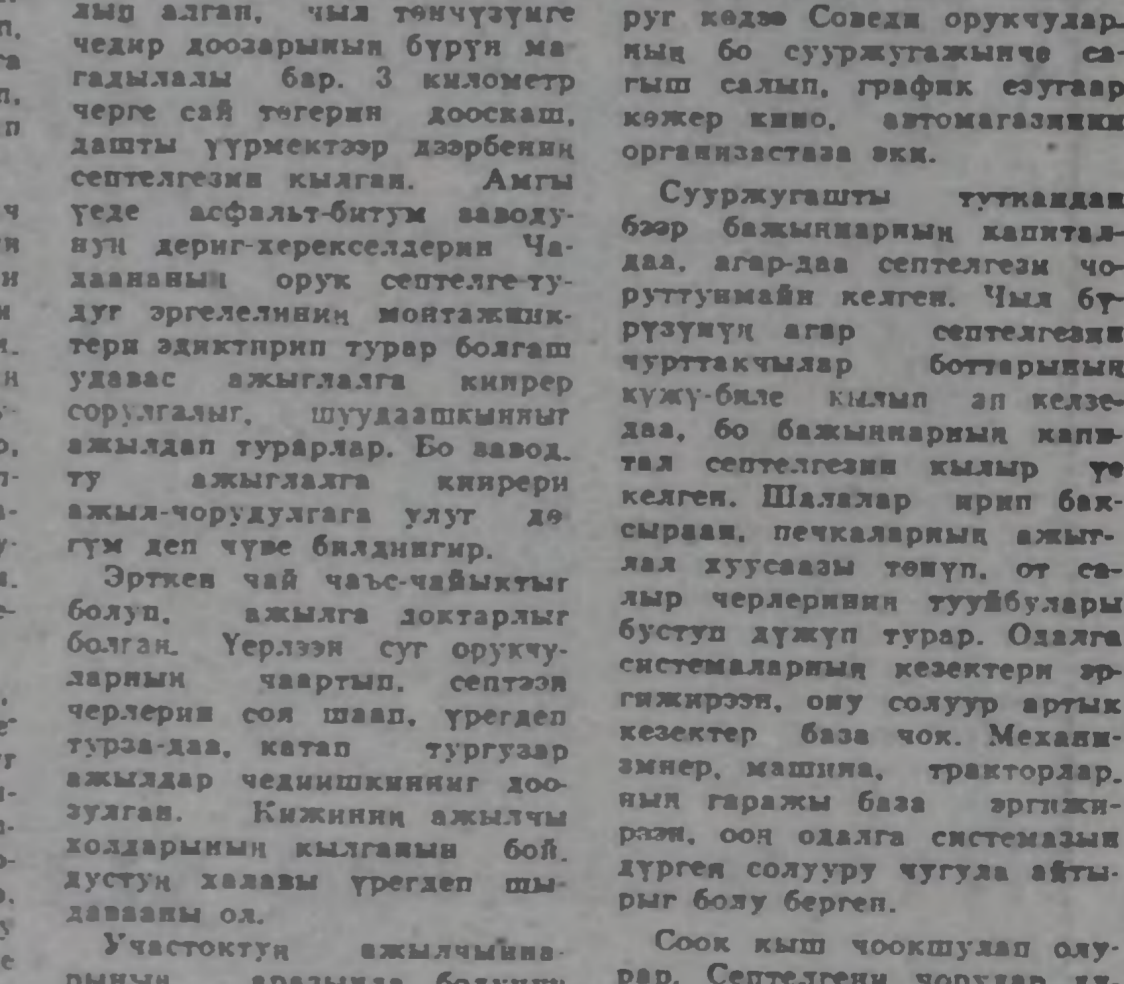
«Удуг-Хазь» совхозун Арыг-Бажы сайбарында төрөжилдир куска дужу ажалда-амы сооскан. Топ шанда 1403 тона арбай, суда, 1621 тона кымыл-гас урунган.

ТУРАНЧЫЛАРНЫН СТОЛУНДА

Тураннын хей заводунун коллектив сентябрьда продукция сайгарынын ажалы 116,7 хуу күстөктөн. Ушкү кварталдын хей быжыкчылар 117,8 хуу күстөктөн. Мурунку чылда дегелегеле болдогга, ажалда 109 хуу чедир турган.

ТУРАНЧЫЛАРНЫН СТОЛУНДА

Тураннын хей заводунун коллектив сентябрьда продукция сайгарынын ажалы 116,7 хуу күстөктөн. Ушкү кварталдын хей быжыкчылар 117,8 хуу күстөктөн. Мурунку чылда дегелегеле болдогга, ажалда 109 хуу чедир турган.

Ажал-агалы уагытүрүмү ажал-агалынын хунуң уагытүрүмү элеттер ажалында чарып калбарган. Октябрьдин баштагы неделаында М. В. Новикованы уагытүрүмү элеттер тилекчи болгон. Эял-чегде 2,5 тонна эки шынарлы хейти бугурут, херекелчеге хуздон турар. Чаагай хей туранчыларын столунда.

Бастия корр.

Чоон-Хемчик район.

С. СОТНАМ.

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1985
Чылдың
октябрь
20
воскресенье
№ 243 (12943)
1925 чылда
үздөөлөтүнген.
Өрттө 3 көпек.

Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! СЭКП-ниң XXVII съездиниң күш-ажылчы чаа-чаа чедишиңер-биле, бүгү улустун социалисттик чарымынга бедик кайгылар-биле уткуу!

(СЭКП ТК-ның Кызыргыларынчада.)

ЧАРЫШТЫГ ТЫВА-ХАКАСИЯ

Тыва АССР биле Хакас автономиялыг областың 1985 чылдың тос айларында социалисттик чарымының түнөөлөрү ийи дугайында.

1-ги көзүңкөрдөгү план күссөлдөзи: 2-гиликте — 1984 чылдың тос айларында денээрге, 1985 чылдың тос айларында хуу-биле.

Тыва АССР Хакас АО

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

Төп Комитеттин октябрь (1985 ч.) Пленумунун шийирлерин күссөдери-биле СЭКП ТК-ның Политбюроу СЭКП-нин Программаның чаа эдилгезинин, партиянын Уставына өскерилгелерин база 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикага база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Ол эң чутула политиктиг документтерин тайбырлар болгаш пропагандалар шийир-биле бүгү хемчеглер тодаргай база ажыл-херекчи бүдүштүр болуу, каас-коз сөстөр болгаш шуугаанын чокка коммунисттерин болгаш партия кезигүүү эвээрин ийдекейлиг киржилгези-биле организастыг болгаш утка-шынарлыг кылдыр чоруттуган турар ужурау деп онзалал демдеглээ. Экономиканы хөгжүдүрүшүн, бүдүрүлгени иштескиңистаарының, эртем-техниктиг өшпөлүгүн дүргөдөдүрүшүн, камнаага чурумуң күштөөлү.

дирерини, организастыг болгаш сагыла-чурумуң болуу чорукту бедилерини, ажылдык стилин, кижилерин идея-политиктиг болгаш ажыл-чаң кижиндигезин үндэрини-биле экижидерини айтырларының кол кичээлгезиге тургузарын партия комитеттерине санаалдаар. Күш-ажылчы коллективтериниң күненишкенирин 1985 чылдың күрүнө планнарын болгаш социалисттик хөгжүдүлгелерин чугааган күссөдириниң чаа, он ийги беш чылче организастыг болгаш шийирлерин киргилерин хандырар. СЭКП-нин XXVII съездинин төлөптуг уткуу төлөөдө, бүгү-ле бар курал-мүчкөдөрү мобилизациялаарыңа чейин эржек чутула. Съезд кирүүнү документтерин чугаалажыры болгаш тайбырларын Коммунисттик партияны догандыр совет улусту улам ийи сыйры каттыжырыңа, социалисттик нийтиледин амырларының бүгү талаарын сайыраңгайжыдырыңа, сорулгаары болгаш перспективаларын ажылчы чоннарың ханы билди алгырыңа ийди бээр ужурау.

Машина тудушкунуң адырларын удуртууң сайыраңгайжыдыр талазы-биле хемчеглер дугайында СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Улус ажыл-агыйын эргелеп башкарырыңа экижидер айтырлар талазы-биле СЭКП ТК-ның апрель (1985 ч.) Пленумунун айтышкынарында түдүштүр ажылдап кылдырган ол доктаалы-биле чазактын доктаамал ажылдаар органы кылдыр — ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Машина тудушкунуң талазы-биле бюрону тургузарыңа кирдиген. Машина тудушкунуң комплекзин удуртууң бо тараптары машинаны тудушкуну адырларыңа ийи алаштырарыңа, денелиг бедилер, машина тудушкуну бүдүрүлгезиниң техниктиг депиналгын бедик хөгжүдүлгезин базам болуулары, эртем-техниктиг чангыс аай политиканы чорудаары, Экономикагын Дуулажылгач Чөвүлелиниң кезиктирери чурттар-биле машина тудушкунуң талазыга кады ажылдажылганы улам ийи хөгжүдери бюронуң эң чуту-

ла сорулгаары болур. ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Машина тудушкунуң талазы-биле бюронуң эрге-хөгжүдүзүниң хемчеглериниң дүштүр министрстволарың болгаш ведомстволарың күссөдери албан болур чазактын айтышкыны шийирлерин дүштүр ажылдап, чыл болгаш беш чыл планнарының төлөөлөрүн көр, планың оналдаларың күссөдиринге эргелеп чугула материалдыг куралыңарың доктааткыган чурумуң-биле эде хуваар эргени тыыскаан.

Улетпур министрстволарының, хандырылганын, каттыжышкынарың тудушкуну адырларыңа ийи чорудуп боориниң планыңа, а транспорт организастыгының — өрттүлгелер планыңа күссөдирин дээш экономикагын харыскалганың бедилер талазы-биле хемчеглерин Политбюро чүдүдүт деп киргез. Ол хемчеглер продукцияны берикчилериниң болгаш херекчилериниң аразында харылаа-бай, далаарга улам шыңгыч чуруму доктаамал тургузарыңа, керээлиг харылаа-бай уренин болгаш про-

дукцияны чогуур угуланышкынарыңа ажылдаарыңа дээш саккыларын күштөөдиреринче утгалган.

Улетпур бүдүрүлгелериниң болгаш каттыжышкынарың дуулаал кезде ажылдажылганы улам ийи хөгжүдери дугайында айтырарыңа чугаашкың, ол ажылдажылганың ол категория эми материалдык техниктиг куралыңар-биле, үрениңер-биле, тарып олуртур материалдык, укавалыг чаш мал биле хандырыңа экижидеринче утгалган саналдыг доктаа. Дуулаал кезде ажылдажылганы дугайында Хижек дүрүмүң хулап адыр дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң саналын чүдүдүт деп киргез.

СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачевтин Тыва революциянын удуруңуңу М. Калдар-биле чугаалажышкынарының түп-бедилерин Политбюро көргөн болгаш чүдүдүт деп санаан. Делегей байдалың болгаш ийи таламды харылааар айтырларыңың талазы-биле санал оналдарың ол чугаалажышкынарың үзүндө хан-

Улетпур	103	106	95	105
Продукция сайгарылганы	103	106	95	105
Күш-ажылдыг бүдүрүчүлүү	100,4	103	97	105
ТРАНСПОРТ				
Нияти ажылдаалыг автотранспорту-биле чүтк сөөртүлгези тонна-км	103	106	96	97
ТҮДҮГ				
Капитал салышкынары Керээлиг ажылдарың хемчээли	88	108	96	118
Күш-ажылдыг бүдүрүчүлүү	95	110	115	119
Чурттага шөлүң ажылаага кирери	104	104	94	97
САДЫГ				
Уүрүмкөз садар бараан саарылгези	84	112	75	91
Уүрүмкөз садар бараан саарылгези	97	100,8	98	104
АЧЫ-ДУЗА ЧЕДИРИЛГЕЗИ				
Чогаа ачы-дуза чедирилгези	103	105	101	106
Оон иштими кезде черлерге	103	106	101	106
КҮРҮНГЕ КӨДӨЭ АЖЫЛ-АГЫН ПРОДУКЦИЯНЫ САДАРЫ				
Мал болгаш күш	103	98	109	103
Сүт	104	100,4	102	99,9
Датан чуургазы	100,2	112	165	101
Дүк	92	96	102	100,8
МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ ПРОДУКТУЛУУ				
Бир ишектег сөөп алган сүт-кг	1173	107	1741	99,9
Бир даттадан алган чуургазы-кг	163	106	173	101
Бир чурттан чыгып алган дүк-кг	1,93	102	4,1	102

КИЖИ ДЭЭШ, ЧЕР КЫРЫНГА ТАЙБЫҢ ДЭЭШ

1985 чылдың октябрь 15-те Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Төп Комитетинин Пленуму болган. Пленум дараазында айтырларыңа чугаалажып көргөз:

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында.

СЭКП-ниң Уставына өскерилгелер дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

СЭКП-ниң Уставына өскерилгелер дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

СЭКП ТК-НЫҢ октябрь (1985 ч.) Пленумунуң шийтпирлерин Тываның ажылчы чоннары дөткөп, чүүлдүгзүнүп тур

СЭКП-НИҢ XXVII СЪЕЗДИНИН ТӨЛЕПТИГ УТКУУРУ—ЭҢ ЧУГУЛА СОРУЛГАВЫС

ЭКИ КӨРГҮЗҮГЛЕР-БИЛЕ

Тываның сүт комбинатының ажыл-ишчилери бо чылдың октябрь 7-де он бирги беш чылдың планың оналдаларың шулу кол көргүзүлгелер айы-биле күссөдириниң рапорттаарың. Чыл төнчүзүңге чедир планда ажыр бир миллион 82 муң рубльдин барааныңа продукцияны бүдүрүшүң болгаш сайгарың олар хүлээниңер. 4062 тонна немелде чалаң сүт продуктуларың, 50 тонна мал саржаан бүдүрүп, 80 муң рубльдин орулгааны азыр.

Комбинаттын бүдүрүлгелериниң аразында социалисттик чарышка Кызылдың сүт заводунуң коллективни доктаамал эки көргүзүлгелерин чедип ал келген. Заводтун дектер-

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

ХЕЙ-АЪТКИРДИ

Он бирги беш чылдың доорукчу чылдыг бистиң «Мурнакчы» совхозтун сугатчылары келир чылдың дүжүдүңге магадаал кылдыр 300 гектар шөлүдү сугатар планың. Бо хуниерде Ээр-Хавактың тараа шөлдеринде күсүк сугат ажылы организастыг эгелөөн. Сөс сугатчы ийи ажылдап турар. Олар бо айыңыл өткенинде 150 гектар шөлүдү шынарлыг сугатарга.

Шынар-ла, ажыл-ишке организастыг чорук, сагыла-чурум болгаш чогаалдык бот-идекей чугула дээрин бистиң сугатчыларымың ханы билер. Өрткөн чылмың күсүк сугатта 200 гектар шөлүдү сугардымыс. Ажылды

шынартып кылганмыстың бо чылдың доорукчаның ийги дүжүдүп аң, гектардамың 35-40 центнер дүжүттү алдымыс.

ХУУСАА БЕТИНДЕ КҮҮСЕТКЕН

СЭКП-ниң XXVII съездинин төлөптуг уткуу дээш республиканың күш-ажылчы аразында калбарган социалисттик чарышча идеяны кириштирер, «Тыва сугаттудуг» трестин түдүрүшкүң аргаларыңа чыгып чык болуу. Хоочун сугатчылар Ак-оол Хоруу, Ак-оол Хаваал, Кочук Мадар, Хертек Санчал-оол болгаш өскөлдөрү да идеяның ажылдаар, боттарының үлгелерин көргүзүп келген. Сугатчылар нияти-биле 400 гектар шөлүдү сугатарың хүлээниңе ажылдап турар.

1985 чылдың октябрь 1-дө күссөдириниң рапорттаан. Өргөлдөгү коллективниң чаа сугатарыга күчүлериң ажылдап кырырың беш чыл планың 101,2 хуу азы 268 га, сугатарыга объективтериниң чартыгызыңың планың 107,3 хуу, чурттакчылыг черлериниң суг-биле хандырылганың планың 122,1 хуу кылдыр күссөткөң.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Улуг-Хем районунуң ажыл-агыйлары бо чылдың нияти-ниң маалыга 25 муң тонна сийен белеткээр ужурау. Сийлүү медалы-биле алдыр-кы, район бо талазы-биле оналдалың күссөткөн. «Ак

Улуг-Хем районунуң ажыл-агыйлары бо чылдың нияти-ниң маалыга 25 муң тонна сийен белеткээр ужурау. Сийлүү медалы-биле алдыр-кы, район бо талазы-биле оналдалың күссөткөн. «Ак

Улуг-Хем районунуң ажыл-агыйлары бо чылдың нияти-ниң маалыга 25 муң тонна сийен белеткээр ужурау. Сийлүү медалы-биле алдыр-кы, район бо талазы-биле оналдалың күссөткөн. «Ак

Улуг-Хем районунуң ажыл-агыйлары бо чылдың нияти-ниң маалыга 25 муң тонна сийен белеткээр ужурау. Сийлүү медалы-биле алдыр-кы, район бо талазы-биле оналдалың күссөткөн. «Ак

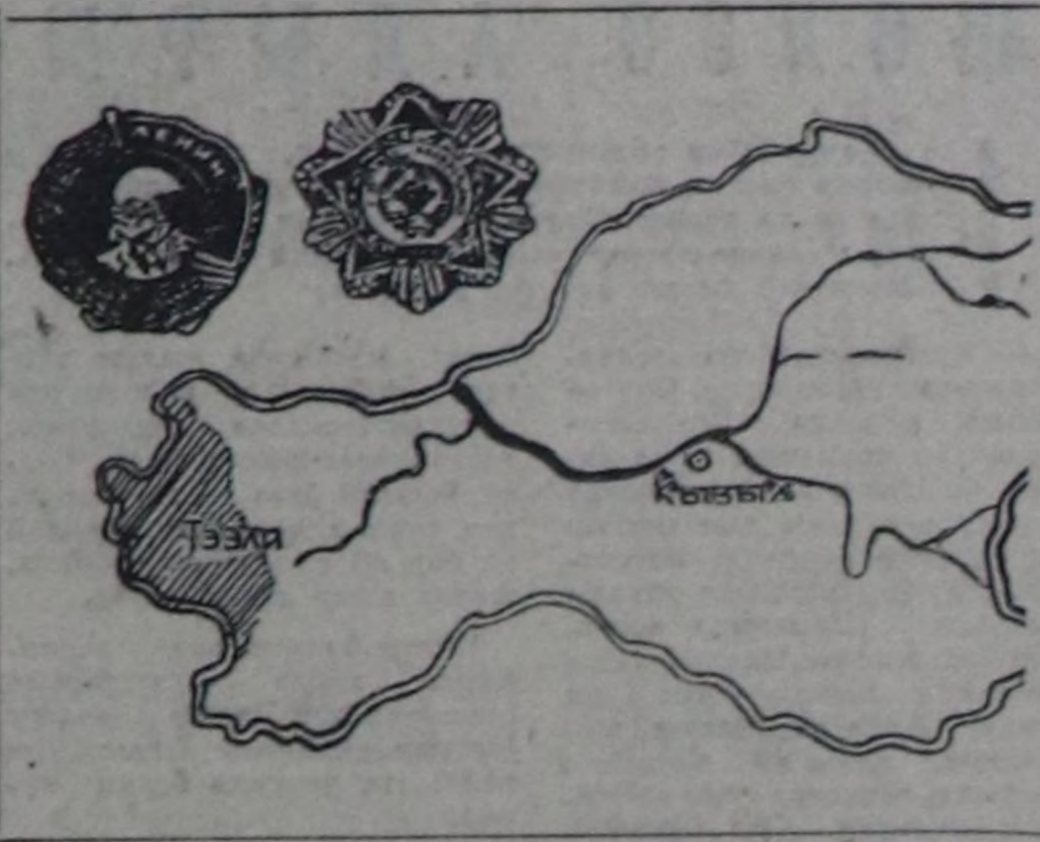
Улуг-Хем районунуң ажыл-агыйлары бо чылдың нияти-ниң маалыга 25 муң тонна сийен белеткээр ужурау. Сийлүү медалы-биле алдыр-кы, район бо талазы-биле оналдалың күссөткөн. «Ак

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Программаның чаа эдилгезиниң төлөөлөрүн дугайында. 1986—1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир уеде ССРЭ-нин экономикагын база социал хөгжүдүзүниң Кол угуланышкынарының төлөөлөрүн чугаалажырының, пропагандаларының болгаш тайбырларынның чурумуң ээлчегин хураалыга тодаргалык.

СЪЕЗДИДЕН СЪЕЗД ЧЕДИР БАЙ-ТАЙГА РАЙОН ЧОНГА БАРААН БОЛДУРГАН

культура ажылдакчылары Мария Очур-оол, Кызыл Колхозбай болгаш өскөдөр-ла бар. Ол ушкын Тээли ортамк школанын ири болган «Бай-Тал» совхозту фольклор ансамбльдери СССР-ниң Кополиторатор эвелединин дипломнары-биле шаантакан.

Бот-тывынгыр уран чүүлү районга сайбардар чүрүк улууг улун кирип чоруур хоочуннар — тыва хөгжүм херекселерине ойнаар, ону кылар мастерлер Хомушка Идамчапка, Салчак Токтуга, Кудатте Балганга, Хертке Сылзай-оолга, анык мастерлер Владимир Дербанка, Владимир Шамбулга, ираажылар Аянча Сономага, Хомушка Чылабака, бот-тывынгыр композитор Борис Чамбытка чоргаарларын бис.

Культура бажынарыга йомулга конференциялар, партиянык дайымык куш-ажылдын хоочуннары-биле ужуражылгалар, яны-буру темаларга кезээлер, лекциялар, оюннар эртин турар.

Чымшыгы куш-ажыл-биле ир-шор, тамык болгаш каткым-дег кожа турда, дол туттуруп, сеткил сергек, ыянганаш культуруг дыштаймага сеткилдин сергедикчи, куш-ажылдын хей-азт кирикчилик. Оон уламында ажил-ишчилерини дыштаймагазын экижидеринче районуну культура ажылдакчылары доктаамап кичээгенин салып турар. Хову тургаларына культура бажынарыны чыныда агиткультбригадалар түзүшкүнерини кылып туралар. Олар чүге концерт өргүзүрү-биле кызыгаарлыгына, лекция, беседаларын кылып, агиткудустарын үндүрүп, ажил-ишчиге дуалажып чоруурлар. Районуну Культура бажынынын чыныда «Аялга» агиткультбригадалы эки аждап турар.

Район төвүнде урууларын музыка школары ону беш

чылда дөрт башкынык ий салгырып турган болза, ам иш-адам сес башкы беш салгыр бар. Школада музыкага садыныгы 103 каштар өөренип турар, оларда четир сайык хөгжүм херекселери, литература бар. Урууларын музыкага школарынын чаа тулау доостур чооктулаан, олар ула-ваас делем, чырык школага өөренирлер.

1982 чылда Тээлиге урууларын чурулга школары амыттыган, мында учурууруга, даш чоноарына хандыкчылыгы урууларын хаара туткан. Школада тургустунгаш үр болбаанда болза, оон өөреникчилерини кылап ажилдары чүге Тывага эвес, дашкымага, чурулга тулу-уугу коорайларына болган делегелерге, чедикчиликни киришкен. Совет Тыванын 40 чылыгы турсааткан

«Тыванын урусары чурулу» деп Улаш-Баторга болган делегелге школын өөреникчилерини кылап ажилдары кирип, оларга багы эвес үле-леди берген. Ол ушкын Москвага, Красноярскке, Ровнога, Якутскиге, Улаш-Удэге эркен делегелерге чедикчиликни киришкен. Тээлини чурулга школарында келир үеде баурау мастерлер үнүп болурун баштайгы түнелерин өргүзүп турар. Школанын башкылары СССР-ниң Чуруучулар эвелединин кежигүчү Хомушка Киров, анык чуруучулар Олег Барба, Егор Дойнакый келир үенин салгычыл-ары өстүрү дээш билини, мергежили үндүрүп, тура-соруугу аждап туралар.

Культура-чырымдыкшыкы ал-бан черлериниң ажилында чет-пестер чок ден болбас, олар-ын материалдык базанын ан-ла кошкык, культура ажил-дакчыларынын эртин турар чамдык темелдерини дээштин, утка-шынары негеледе эстес, кадрларын шилип азы-рында, ажилга таарыштыр тургузарында, кичизиделесинде чедир кылдырмаап чүдүдөр болгаш өскө-даа четпестер бар-оно эдил алырындык темел-лерин ап турар бис.

Амгы үеде районуну культура ажылдакчылары он бирги беш чылды чедикчиликни доозар, СЭКП-ниң XXVII съезди-нин төлөгүтү үтүрү дээш чарышта идепкейли кирип тур-рларар.

Б ЧУЛУМ-СУРУН. Тыва АССР-ниң культу-рунун алдарык ажилдак-чысы.

Б ЧУЛУМ-СУРУН. Тыва АССР-ниң культу-рунун алдарык ажилдак-чысы.

ЧУРУЛГА: «Аялга» агиткультбригадалың кежигүнери.

Он бирги беш чылды эркен дөрт чыл тос айла-рында районуну культура албан черлериниң ажил-дакчылары амыттыг чоноарын уран чүүлге сонуургалык белидер, эстетиктиг кичизидел-гесин экижидер, оларын культуруг дыштаймагазын, амыттыг организаастаар дээш чамдык ажил-дарын кылып чоруткан. Бай-Тайгада 7 культура бажыны, төпчүккен библиотека системасы, урууларын музыка болгаш чурулга школары аждап турар.

Олар урууларын чүүлү плав баулаар чорууга кестем, гыр уран чүүлү кескүт-биле сайбарлар турар. Бот-тывынгыр уран чүүлүдү бажыныери бол-ган сонуургалык ажил-биле клубтарын сапы, оларын кирикчилери он бирги беш чылда дыка көвүдээ. Шы-лангыч Тээли суурда үлетүр бү-дүрүлгелерде, албан черле-ринде, организаацияларда, шко-ларда бот-тывынгыр артистер ажилдын дыка идепкейликтен. Уран чүүлү көрүлдесинге районуну, кыжа эмиселенин, харылаа бектириниң коллек-тивтери идепкейлиг кирип, шаандагы черлерин ап кел-ген.

Улууг Тивилегениң 40 чы-лыгына турсааткан көрүлдере районуну ажилды чоноары идепкейлиг киришкен. Түнел көрүлдере он бир коллектив-тен 700 ажыг бот-тывынгыр артистер таланттын көргүс-кен. Ол-ла объектеге турса-каалаан республика көрүлд-ениге район идепкейлиг кири-шкен. Тивилегеге турсааткай бүгү-өндөз көрүлдесинге ки-ришкен 14 кыжа оон дээр-рээр-тары болган. Оларын ар-а-мында дарганмузыкант Хо-мушка Идамчака, эми Анна Сат, башкы Аянчама Чүдүм,

ЧУРУЛГА ШКОЛАЗЫНДА

Уран шеверлер-биле Бай-Тайга район республикада сурагалыг. Хоочуннарына ол чагай чачымын чалып салга уламчылап турар. Тээлиде чурулга школары ажиттыгылдаан бээр ам дөрт чыл болган. Уран чүүлде со-нуургалдыг школарында ми-да хаара туттунган.

Чурулга школары Тыва АССР-ниң Култура ми-нистерствозу биске амыткан. Ол болушкуну районуну чурттакчыларына, чурулга-га сонуургалдыларга улууг өөрүшкү. Мурунда чылдар да чурук турурунга, даш чоноарына сонуургалдыг оолдар, кыстага таарымчалык байлап турбааны бил-динир, ам уран чүүлге хан-дыкшыдыгыларын сапы өскен. Оларын бир кезин элэон солуу ажилдарын кылган, район, республика делегелеринге чурулга школарынын өөреникчилерини чураан чуруктары, даштаа чоуп кылган чүүл-дери кирип турган — деп, ук школын директору Олег Салчачиков Варба бис-ке чураалады.

Билгениң 1984 чылда би-чим чурукчулар үрү түшсел.

Бо солунун бирги, ийги, үшкү, дөрткү арын-нарында Бай-Тайгадан материалдары «Шын» солунуну корреспонденттери Т. П. Хертке, А. О. Оксур, О. Д. Охемчик (фотолары) олар белет-кээ.

А А С-К Е Ж И К Т И Г Ч А Ш Т А Р

Бай-Тайгада Кызыл-Дог сууруну уруулар сады ийи, бирээни — райкукомуну улус өөредилгенин илалдинин, ийгилиг — «Тээли» совхозуу. Садыга урууларын школага белеткесин, өөредилгени, кичизидел-гесин эки.

Шыныгы улус өөредилге-инин тергенин Ч. С. Мон-гушту эргелекчилээни «Хүн-чүгөш» уруулар садынын ажилы-биле тамыжарга со-лук. Коллектив кежигүнери ийи эвес: дөрт башкы, ийи ня-ня, ийи кокетер. Ол тургус-туганымдаан бээр чээрби бир чыл болган. Оон ажил-ишчи-лериниң кол нурууу чыгыс бо-ла албан черинде он ажыг чыл дургузунда ажилдап тур-рар. Ажилдап үнер, кирер, куш-ажылдын сагылаа-чуру-мун үрөөр кижилер чок.

Бичиң бөлүктүң турар ба-жынын немей туткан, оон уламында чаштарын кичизидеринге өөредилгени бай-дал улам таарымчалыг болу берген. Саяттын дашкыкы ле-виксөөри-даа, оон бажына-рынын ирээдери-даа элтиг, чогуучалыг, ол бүгүну тургу-зуп белеткээни бичиң чаш-тарын психологияныга, кү-вөл-чүткүлүгө дүжүп тур-рар.

Херим иштимде шеверги болгаш амыттык ойнаар черлер дескел чок шымчегир ээлери четтикпей манаан-зыг. Эдиларинден хөлү эр-тин калган мотоника калайы, автомашина кабинасы уруу-лар садынын иштинде «кир бижиткиттер». Садына түгөн ажилдап херекселдерин, машина-техникалар уруулар ойнаар чүүлдерин сурунуң шевер кижилерин, чаштарын ады-нелери, төрөдери, саяттын амыдакчылары кылып бер-ген.

Бичиң бөлүктүң турар ба-жының ишти сайзынак би-

ле дөмей. Оон шаалары хей-адам чылдыг чадгалар-биле шыптыган, аларын ары, эмге-секселин амак.

— Бо хевис он чеди чыл чедип турар — деп. Чечен Серенова шалада чадып каам хевистериниң эң улуун биске көргүстү.

Ч. С. Монгуш он сес чыл мурунда ажилдап келген, ол бөгүнде Кызыл-Догын мурикачы кижилериниң би-рөөн болу берген. Каш чыл улаштыр партбиро кежигү-нүгө коммунистер Ч. С. Монгушту сонуп келген, ол бүтүрели болгаш идегелди шыныдып-даа турар. Күш-ажылга, хей-интиник де-рөөни оң идепкейлиг кирип келген. Бөгүнде ол — көдө Советтин күтүскөмүз дар-газымын орамакчымы, депу-тат хүлээгезин ак сеткил-дин-биле күтүсеп чоруур.

Кызыл-Дог Хемчиктин ол чарымында, Тываның төттөз чарак булуңуларын бирөөн. Бичиң-даа суурда уруулар сады коорайда чаштарын албан черлеринден дулаван турар. Чүгө дээрде коллектив-тин ажилдакчылары, оон эр-телекчин бодунун харымлап турар уластууга бердин-ди, олар тывынгыр, чогаа-дыкчы өзү-биле ажилдап турар. Оон бодыткылары-биле база бир чикетке кирип болур. Кайы-даа бөлүктү урууларын турар черле-ринде өөренир булуңулар чу-руктар, көргүзүт материал-ды-ры-биле байлап делегеттинген. Оларын бир кезин район-уну улус өөредилге илалдин

ПРОПАГАНДИСТЕР СЕМИНАРЫ

Податкыг чырымдыкшыкы бажыныкы республиканың ажил-агыларында кезде ажил-агы специалистер — пропагандаистер семинары болуп өрткөн.

Семинарын амыттыг тура, Политиктиг чырымдыкшыкы бажыныкы эргелекчи Л. С. Зорина республиканың социал-экономикиг хөгжүлдесинге коллективтиг керээниң ажил-гузынын болгаш республиканың ажил-агыларына ону амыттыг турарын, политиктиг болгаш экономикаг өөредилгелер системасын программасында чулга те-маларга бо айттырып немей ап, СЭКП-ниң элчегиле XXVII съездинин төлөгүтү күш-ажыл-биле үтүрү дээш бо хүнерде күженишкенин амыттыг турар ажил-ишчилерни кичээгенин ол-че улагарын дугайын чу-гулаан.

Семинарга келген «Көдөге бот-оругла-чарыга болгаш коллективтиг керөө» деп курсту өөредип турар комму-нист күш-ажыл школагы-нын сеен амыттыг пропаган-дистерге СЭКП обкомуну ажилдакчымы С. С. Сома, Курпал дарганынын орамак-чымы А. Д. Бегзи, көдө ажил-агы министртин орамак-чымы А. Т. Сотпа болгаш көдө ажил-агының специ-

алистерин иштинден чам-дык пропагандаистер «СЭКП ТК-ның апрель (1985 ч.) Пла-нууну» шикитилеринге дүштүр совет нийтисинде социал-экономикиг хөгжүлдесин дугайында», «Тыва АССР-ниң социал-экономикиг болгаш культура хөг-жүлдесинге хемчелер дугайында», «Ажил-агынын удурун башкарыга бот-оругла-чарыгына методу ажил-агы» дөң шикеттиг болган оон да эске темаларга лекцияларын номчан.

Уш хуң болган семинар-нын киржикчилери «Сулкан» сохоско барып, ажилчы чоң ортузунга политиктиг болгаш экономикаг өөредилгелери кичээр организаастаа турарын дуржууганын күрү, өөредилге кабинеттерин ажилынын методика-биле таанышкан. Ол ушкын «Ка-ра-Хавк» совхозту, стү-б-рана ферманың салыкчы-ларын ортузунда коммуни-ст күш-ажыл школарынын ажил-иш-биле таанышкан. Ол ушкын «Ка-ра-Хавк» совхозту, стү-б-рана ферманың салыкчы-ларын ортузунда коммуни-ст күш-ажыл школарынын ажил-иш-биле таанышкан. Ол ушкын «Ка-ра-Хавк» совхозту, стү-б-рана ферманың салыкчы-ларын ортузунда коммуни-ст күш-ажыл школарынын ажил-иш-биле таанышкан.

Семинарын солуугу хуңун де пропагандаистер чогаалчы К. Э. К. Кудажы-биле ужу-рашкан.

БИСТИҢ КОРР.

Редактор В. С. ШАРВАН.

ОКТИБРЬ 23-ТЕ	«Бригга» (Бельгия). ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — Эртенги гижестик. 8.15 — «Новый клип». Док. телефильм. 8.35 — 9.35 — География. 7 класс. СССР-ниң далайлары. 9.05; 12.55 — Немец аыз. 10.05 — Астро-номия. Планеталар. 10.35; 11.40 — Нинта биология. 9 класс. Хевирин критерийлер болгаш тургузуу. 11.05 — «Өт-бүле болгаш школа». Тележурнал. 12.10 — А. Тол-стой. Чогаалдарынын армы-нарында. 13.25 — Д. Д. Шостакович. 14.00 — Бойдуз артеми. 2 класс. Анвар иши-ка кичээр белеткенири. 14.30 — Иван Мележтин са-лык-чолу болгаш ному. 15.15 — 15.20 — Мезелер. 16.00 — Мезелер.
БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе». 8.40 — Эр-тенги гимнастика. 8.55 — Шыдыраа таламы-биле делегел чепилонады. Информаци-онну үндүрүге 9.10 — «Ле-вилен өөренир». 9.35 — «Огненин дорго». Кинопро-моя. «Моя республика». 3.ку-лессе. Уран-чечен филь-ми. 10.50 — «Али-чорукчулар» алуу». 11.50 — 11.55 — Ме-дэлер. 14.15 — Мезелер. 14.35 — «Көдөниң горизонттары». Док. фильмдер: «Уральская картошка», «Диалогия хлоп-коробов». 15.10 — Улуугу аялалары. 15.25 — «Билиг — күш». Тележурнал. 16.15 — Ивано-Франковск педаго-гика институтуну херээкчи-лериниң «Росника» ансамб-ли арлар. 17.00 — Л.-В. Ветко-вен. Оркестраг Фортенаво-га концерт. 17.45 — «...Он ады болган оон улуг ады». 18.30 — «Уштан». Мульти-фильм. 18.45 — Бөгү деле-гейде. 19.00 — «Кайгычык чүдүдөр аралымы». Подмос-квенский шир коллективте-риниң оюн көрүстү. 17.55 — «Ворис Доброяво». Док. телефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Бир эвес калдык бо-луксамык. 21.45 — Шыды-раа таламы-биле делегел чепилонады. Информациг үндү-рүге. «Универсиада» (Румы-ния) — «Динамо» (Киев). Ру-мында дымчыдыга. 22.45 — Вегти делегейде. 23.00 — 00.50 — Футбол. УЭФА куб-ку. «Спартак» (Москва) —	

Кызыл-Дог

ОКТИБРЬ 23-ТЕ	«НАЙРАЛА» «Соперни-цы» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда. «ПИОНЕР» «Осетий по-дарок феи» 9.30, 13.10, «Зо-лотой толень» 11.20, 15.00, 17.40. «Сопровиша древняя храма» 19.20 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «И на капын расту деревья» 14.00, 17.00, 19.50 шактарда. «ВОСТОК»: «Тавары» «Яне-ко» 15.00, 17.30, 20.00 ша-ктарда.
---------------	---

Октаар

Бармын районнарда хуңун ийги чарымында дым-рааш чаштар. Муруну-бармын чүткен хаттын дүргени секундда 3—8 метр, бармын районнарда хат 9—14 метр

А. ОКСУР.

ЧУРУЛГА: «Хүнчүгөш» уруулар садында.

ЧАРЛАЛДАР

1985 чылдын октябр 27-де СЭКП обкомуну Политиктиг чырымдыкшыкы бажыныга «Амгы үенин делегел харылааларынын чулга айтырыларынын дугайында» деп бөлүтөн «СССР-ниң делегел байдалы» деп темага баштайгы лекция 10-10 ша-кта болур.

Тыва АССР-ниң Сельхозтех-куркуну өөредилге-курстар комбинаты Д.150 трактор-ларга ажилдары-биле трактористер курстарына ө-өреникчилер хүлээп алыры чарлап тур. Өөредилге 1985 чылдын ноябрь 1-де эгелээр. Курстарга 8—10 класс доос-кан, 18 болгаш оон улуг на-

лекцияны «Билиг» минт-делениң Новосибирск орга-низациянын лектору, фи-лософия артемериниң илал-дыны, Новосибирсктин ий-жер-туугу институтуну доцентин Николай Андре-вич Филатов чомучур. Лекцияге абонемент-биле кирир. Күзүнериң лекция-ге чалап тур.

Айтырылары дараамыда адрес чорудар: Кызыл хоораян, Калинин кудумчузу, 1 «В», телефон: 6-14-80.

АРЖААН СУГЛУГ УЛУГ-ДӨРГҮН

1973 чылдын чынымында Москва чогууда аржаан-ныг курортка дыштамып че-де берген мен. Курортту директору аржаан суглар таламы-биле сурагыл специ-алист кижиге деп хынаван мен, профессор кижилерге эвеле-элдек-даа кижиге бол-ган.

Чавар хуусаам төлүп ор-ган, бир катал ол эмчиге бе-лек кылдыр «Тыванын эниг суглары» деп номчугаш-ты бердим, эртенде мени эки сестрамын дымчышты ажилдап кабинетинче кел-диришкен. Элдесиптиң, аа-йым-даа тынамын.

— Тыва АССР-де Моск-вага чедир мара-ла-дыр аа?

— деп, ол кескүтү уштуп ап, менден — чугаа эреп, майап олур. — Силерин менээ берген номуруны кичээлей-биле сонуургалыг номчулау. Уш-Бөдөр, Шинжиге, Улу-Дөргү... кайгамчык-ла чер-лер-дир. Силерин хоочунлар чок кылдыр эмээр чер-лер Тывада база бар-дыр. Мээң олгум база курорттог эминик. Ол ам Чоюн Сибирье эминик суглар шикител чо-руп турар, силериниң но-мурун олгумга база сонуур-галды мен. Тывага кадык-шык билимдер каш-даа ку-риорттары аждап болур мышкан, эки-ле оран-чурттай келген дир сен. Эш. Бо но-му белекке бергениң дээш

чылдык чынымын амыттыг турар. «Адын-Маадыр» совхозту удурукчулары база оларын үлгерин эде-рер боор деп күтүдүн.

Төрөөн чүрүм эртин кезип чорүмү-даа, төртүтүгени мен. Ол бүгүтү сактым, профессорду чуга-зымын дугайында база бодап турдум. Бир өвөс Улу-Дө-ргүнуң ол эминик чугаал-турганы деп, кылдыр амыт-лаар болза, эки-ле чүвө-дир ийин.

«Сүт Хал» совхоз Ша-рап Аржаанда профилакто-рий тулап алган. Мында бол-гон, столовая база бар. Ону ажил-агы боудун күтсели-биле кылган. Совхозтуң ажилчылары мында дышта-

Я ДЫ Б А Ш А К
БОЛГАШ ЧЕДИ БАЙ

* Кыргыз тоол *

Шар-шавия бир ядым чеди бай-биле кожа чурттап чорай түбө-дир.
Ядым кички байлар бо-ла дорамчылап, хомудалыр турган.

хүя чдүрүп алгаш, хаанын урууну ордзууче чоруу каан.
Хаанын уруу ол үеде эштери уруулар-биле агаарлар дөш үтүп келген.

Уран чуулдуң кижилери
ЫРЫ-БИЛЕ ЧАЛГЫННАЛГАН

Казах ССР-нин аалдары артизи Роза Рымбаева Бугу-эвиле коңурстарымын лауреады «Арай» ыр-когдуу ансамбли-биле чедикширин алмада турар.

Даштын куртка көрө-сөксө дег дөшөп турдум.
1-ден 4-класска чедир башкым Камаш Исалыева Исалыева республикамын аалдары башкы Роза Сембаева Семебаева олар мичи көрүчүлөр элесте турган.

Хемик чантар хирөөлөр наан улут төштө Халер көртү, долгагылар ужу илген.
Бойдуста дөй чадиктары тывар дээниг,
Водал ухаан, көлөр түңче бакыла тур.

ОГЛУМГА
Өрөөнчөйүн амралды,
Өчкөй-чөткө өлөгөң —
Чыңгалдыр башы турар
Чыңгалбайлы —
Чыңгалсейин.

БИЧИЛЕРНИН
ЧУГААЛАРЫ
Дөрт харлыг Игорь кыргай,
ачалы почта бөвөр деп турда
айтырган:
— Кайнаар баарың, кыргай-ачай?

— ыраажы салым-чолунар,
амдыралынар аас-кежиктиг бе?
— Ийе, аас-кежиктиг. Хүтүдө амдыралында база аажок аас-кежиктиг мен.

8-ин класска турган, Роза демір-оруктарынын Күлтурга ордунга бот-тынгылар ыры-хаскун ансамбли «Орфей» ырлап эгелен.
Чыңгыс дай күрө-сүрүктү, музыкага ынак — ашуктуу-биле кады ажалдаары кайы дөш өөрүчүт, аас-кежиктиг дээрини ол мичи эл-не баштай белген.

СОЛУН НОМЧУП, РАДИО ДЫҢНАЗА

Самагалдай — чоңуну чоң оруучуу белдириве суур.
Чорук аайы-биле бо суурга келгеш,
каш донгулаар-даа
улугра таварыр мен.
Чоокта чаа борга база каш хондун.

бээр. Тыва радионуң дамчыдар шагында дымчылган аяар эрттирлер таварылгалар үрүдү болуп турар.
Ычанга районун дөрт совокунуң төвү Тываны барык дымчылгай турар.
Кайла-даа радио эртен 6 шақта, дүң 12 шака чедир аякылаар турбүзе, мичи бичи аякыладыр чорук ара үчүр кар, шак барымдалаваас.

районуң харылаа белдирини байданын касы тавыштыра каалтай.
Совет албан кесир аякылаарың карага арыскай, кырыктыгы, бир оңогай байданың кестүр учураар.
Мында мичи эес. Чоңунуң кол үңүр, кифер черинин бирөөнүң почта, харылаа салбыры болгай.
Бо албан черини ишти, даштын каракка эңочусуң калды дээр!
Иштин кара-көк бундыкы буздаш, сонгазың чүтә шуугай-биле чевени кончүг хуй шал каан, паллазы кара хир чыдар.
Почта салдырыңа кире бөргө теве хөжөп каан чүвө эг, бок, саамы каан.
Олургаш жаага адрез, телерама бижий шаптар стол, сандай бижин чок.
Телефонистерини болгаш телеграфистерини, «Союзпечатьтың» аякылаар турар өрзөлдөрүң, катар.
Даштын дериң-кажыла бузуу, оюң, барып ушкундай берген, бок дөргө оваа.
Оң иштин дөргүң дөргүң демір уазазынар, кабелдер, үрелтик шафтар.

САДЫП АЛЫКЧЫЛАРНЫН
КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ
Чурттачы чоңа бараван болурун шынарны болгаш культураны белдир сорууга, биле а ол мичи салдып алыкчыларга ээтик болуулары-биле Кызылдын улутур барзанын бичи бичи магазын.

Редакцияның
өдөргө:

667000, Кызыл, Шегинкин болгаш Кравченко кудумчуу, бажы № 3, телефоннары: редакторлуң 2-24-63, редакторлук 2-35-24, 2-23-54, харымсалдыг секретарының 2-23-35, секретариатың 2-31-75, аронаага болгаш улутур кыздыстырыңың 2-37-13, чагаа кыздыкыңың 2-41-27, информация кыздыкыңың 2-20-60, культура кыздыкыңың 2-23-54; көзө аякы-агый кыздыкыңың 2-21-47, корректорларыңың 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45.

О. СОЯН.

Согув неслеза 6 катар үнер.

АМЫДЫРАЛЧЫ ИДЕПКЕЙЛИГ ТУРУШ-БИЛЕ

Ленинчи чакыларга шыгыч партия СЭКП-ин Программанын чаа адала...

Хем, Каа-Хем, Тадам, Вил-Хем райондары, Ак-Довурак коорайын, Хову-Аксы...

Ажылчы чакырыктын иш-бүрү кескерткенин ишунда карымсалтып сорууга...

Олар партиянын сьезинде төлөттү ужурашкан дөш күш-ажылды хей-шын...

Кызылдың педагогика институтунун студенттери институтунун бөлүнүшүгө, күсү...

Кызыл коорайын Културанын болгаш дымтагыла...

БЕШ ЧЫЛДЫҢ АНЫЯК ГВАРДЕЙЖИЗИ

Бей-Тайга районда «Тала» совхозунун Ээр-Хавак сүт-бараан фермасы чыл өздө...

КУЗЕЛ КҮШТҮГ

ЧЕЧЕКТИГНИҢ ХОЙЖУ БРИГАДАЗЫНДА

«Алаа-Маалар» совхозунун Чечектигинин комсомолчу-агитаторунун хойжу бригадасы он бирги беш чыл өздө...

Делегейиң бүгү дилгериңде келген аныяктарың арзымга кире береш, кижилер...

Шекпачы чылдарында бичи Наташа ажылдары, эки өрөңдөгү, тугут-тоналаны...

Дүмөн-Чыргал Бак-кысты хойжулар ажылче шылчакеш, оон 28 иңде Наташага ху...

САННАР БОЛГАШ ФАКТЫЛАР

ВЛКСМ 42 миллион ажыл оолдарын болгаш уругларын каттыштырып турар...

УЛУСЧУ КОНТРОЛЬДУН АРНЫ

1985 чыл, октябрь № 10 (140)

Совет Зинделениң ажилчы ченары! Сагыла-чуруму болгаш керүм-чуруму бажылап, бугурулуңу организастыг чоруту бедиңер!
Советтер чорутуңу хамаатналары! Намнага чуруму — ажил-агынын соцма-ликтиг ёзу-биле чорударыңуңу хөйүрү!
Намнагалык болгаш хумогааладык болуңар!
(СЭКП ТК-ның Кыйгырыгдарында)

КОМИТЕТТЕРДЕ

ЧАДААНА

«Чыраа-Бажи» совхозун ажилчы белегилениң дугайында ул совхозтун директору К. Б. Куулар районун улуусу контроль комитетинин хурамына илеткен. 62 мал калмаанын 56-ы белегилениң, малчыларынын 88 бажынын 80-ин септеди. 3 чувар-бажынын 2-ин белегиле, 17 кудуктарын чугла 13-ү ажиллаштырган болур.

ТУРАН

Биш-Хем районун совхозтарынын тараа шөлдерине омуту уде чапкан болган эске-да бок үшүртер көрүзүн. Ол белегиле агроэкономикалык шөлдерине белегилениң технологияны саргылаштырып, чер ажилынын культу-рамын чыгындырып түнелген болган. Урекилерин чажар шынарды чедир арылаштырып, органиктик чымын-дылгелерин шынарды кичиңейт сал-бамында, хорду болжаардыкыны куду шынарды чорутууну турарында боттарын ушур көрүзүн. Чамдык совхозтарда тармак элечтеринин чеге-лес.

ШАГААН-АРЫГ

Шагаан-Аргын чуртталга-коммунал ажил-агынын бугуруде эржеленге кел-се, хорукуну хамдыкшынарды, ажил-агыны эвес чоруктары хынала-дан алырар.

КЫЗЫЛ ХООРАЙ

Хоорайнын улусчу контроль комитети республика чыгуу чамдык бугуруде чорукуну хоруктар бажыларын бугу-рун үндүрүп чыгарып калса, күтсе-диң турарын хылап көрөт. Кызылдын небел фабрикасы, даярлыкта фабрика-ны, дүлөйлөр институтун бугуруде ош күтүстөй турарын, он чыгууларын хылаштырып чорутушкан.

ИДЕККЕЙ ЖЭЭН

Улуусу контроллерларын Бугуруде чыгуу хурамын шилтерлерин ажилчыларга боттарын хемчегер Вермын. Хемчегер районун үлдүр бугуруде-ринде, алын организаста-рында, совхозтарына улусчу контроль боттеринин ады чус ажит хайгылычылар ады турар. Олар организастыг чорутуу экинчи, «Сил-ла-чурун» бажыларын, эртем-техникат депидаттен дүлдөдөрүн, ажилчыны шынары бедиңерин, камна-лага чорукун, аргачыларга уду демисел күшчөдөрүн, он бирги беш чымдык планын оналдаларын бажы социалыг хумогааладык күтүстөдөрүн тодаргай хемчегерлерин ап, хынадалар-дан болган рейдлерден клер-роттиг чегестерин азырын таламы-биле ажилдарын чорудуу турар.

ФОТОЛАР БУРУУДАДЫП ТУР

Тыныч кыруу фидарион-нызын бажынын капа-та септеген ам үш чык-кере уламчыл келген. Ош нурун таламыда ерөөлөр-үн, ош дагыткы таламы бар бригада өзүн кагыла-дан өлүрүтүп, анын-да аварга, мичала-да септе-ге дооубаан.

ЧУРУКТАРДА:

Фидарион бажынын артын тала-мында эмге-сесе, кагагал чок чылар «Чорукун» инти-кери.

Нимтиңи шалыга бажыг чем суруу тургувар ажил-ча Кая-Хем районун ажил-чишчилери кыммакый ажилдаан. Районун партия, совет, кезде ажил-агы ор-ганишары орта улус күт-кенишени үздүргөн. Ол чу-гула ажилга улусчу кон-троллерларын кирген үчү эвеш эвес. Совхозтарда кон-троль боттерин мал чеме-ринин белегилениң уса-да хей хынадаларын чо-руткан. Ош түнелген си-ген бригадада хурадаларга болган «совхозтарын тек-сеттерине чугаламын кер-ген. Мал чемеринин шы-нар куду болуп, чымды, ур-дан, малга чадиртуу тура-рын хайгылычылар илерет-кеш, бурууду килдерег хемчег көрүзүрүн совхоз-тарын удурутчуларынга савыны кирип турар.

ИДЕККЕЙНИ БЕДИДЕР

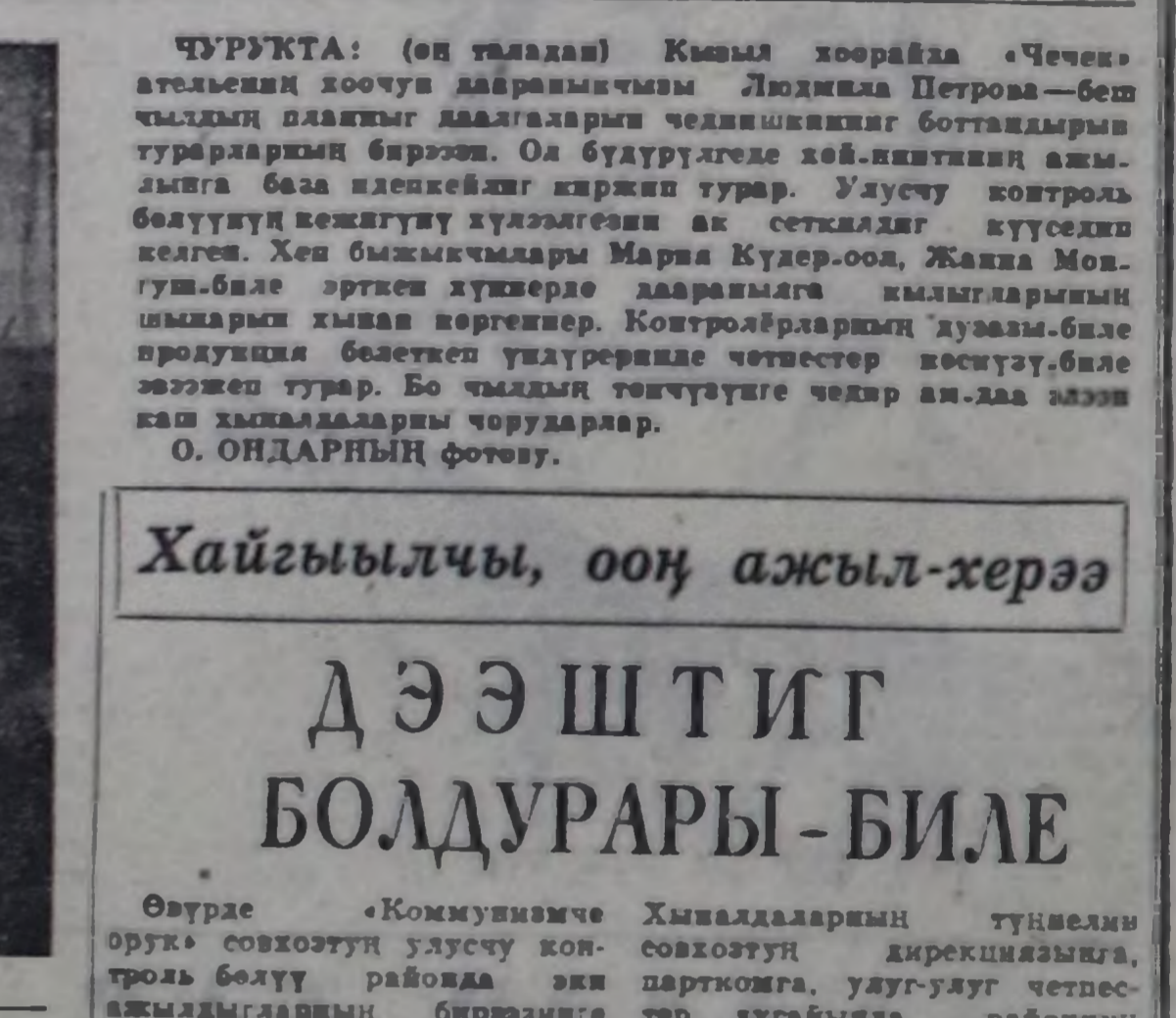
Яса-сидиктерде уруулар-нын кымы уде эш-чени-ге чугла керектиг чүдү — чога айнап шылап, ка-дылап турары кадымы? Эске-да белегилениң Кызыл хоорайда «КП» шта-бынын ажилчылары хы-надаларын иле-биле на-болюн арылаш бажыларын хынала чоруткан. Ош түн-еленде тос аялар интиде күш амыр суувар, азын каш журудалар чыгык килдерег келбей турар тодарар. Почтачылар К. Монгуш, В. Ормак оларга хемчег оналган.

«КП» — ажилчыны хей-интиде ажилыга хаара тууду, идеккей бедиңерин дөштү аркаларынын бирөөн. Республиканын чер-чегеринде хей-интиде ортурары ажил-агыны эвес, төтөгөчкө, хей-инти-нин болган күш-ажилдык саргыла-чурун хайгылар чорутар-биле эштеп чок да, миселден чоруду, партия организастаарынын дамыр күмү болуу турарын эске-да хемчегерин чугалап болур.

Чыгуу, Ошур району ош комсомолчуну-на бирөөн прожекторжу. Оларын иш-тинде бугурудеги мурак-чылар, анын тусей эр-теминер-даа бар. Районда чыг өтти, материалдарын, ода р чүдү, энергетика кур-даларын чок ажилдар дөштү демиселге «КП»-ны ужуру-дузун, идеккей кес-күтү-биле вижюж. Оларын ажилдын массалык дөшт-тин беки, алырын чегесте-терин районун күш-ажилдык коллективтеринде партия организастаарынын, адми-нистрация черлеринде, улус-чу контроль органынын бажы даярдык турарлар. Ычынаш прожекторжу-ларын чоруткан хынадаларын түнелденген ха-марыштыр ажил-агы уду-рутчулар думаларын ту-дуртуп, чегестерин чыла-дарын хемчегерин ап турар апарган. Намнага болган хумогааладык чорук дөшт демисел партия, ком-сомол организастаарын хей-интиде бажыг ажилчыларын чорудуу турарлар. «КП»-ны чыгуу, «Совет Тына» совхоз бола мал кыштар 6 калмакый хей көнүн септе алган. Совхозта 23 кола той на-шааларын 20-ы белегиле. Совхозтун малчыларын кыш-тагына белегиле идеккелер киржип турарлар. Олар хей интиде кезип, белегиле, боттарын кыштагында чедирин алганар.

«Улусчу» совхозта, «Бүрү-н» СЭКП-ин XXV септеден атыг совхозтарда кымы белегиле оожу чоруп турар. «Улусчу» совхозтун дирекциясы бо чугула ажилды организасте

«Совет Тына» совхоз бола мал кыштар 6 калмакый хей көнүн септе алган. Совхозта 23 кола той на-шааларын 20-ы белегиле. Совхозтун малчыларын кыш-тагына белегиле идеккелер киржип турарлар. Олар хей интиде кезип, белегиле, боттарын кыштагында чедирин алганар.

ЧУРУКТА:

«Чечен» атының доогу даярлычын Людмила Петрова — беш чымдык планын даярлап чыгышкын боттарын турарларын бирөөн. Ол бугуруде хей-интиде ажил-агына бажы идеккелер кирип турар. Улуусу контроль боттун кезигүүнү күтүзүрүн ап септеди күтүстөй келген. Хей бажычылары Мария Куулар, Жанна Мон-гуш-биле эртен дүлдө даярлап ажилчыларын шынары хылап көрөтөр. Контроллерлар дуузы-биле продукция белегиле үндөргө чегестер көсүтүп, бажы кыладаларын чорударар.

«Улусчу» совхозтун улусчу кон-троль боту районода эки ажилчыларын бирөөнине хамааржыр. Ону Савдий Ойдунович Шойдук удурун турар. Ажил-агыны кымын коммунисти 1972 чылда совхозта улусчу контроль кыл боттуну бюро дежуртууга сойлаан. Ол даярдык күтү-сөтүп, ажилчыларын кымын келди, ош дугайын хайгыр болуп келген. Ычынаш бажы-гө, көргөн чегестер-биле чымын-агыны чок да демисел 1979 чылда бажы ош боттукту даярдап бо-луп келген.

«Улусчу» совхозтун улусчу кон-троль боту районода эки ажилчыларын бирөөнине хамааржыр. Ону Савдий Ойдунович Шойдук удурун турар. Ажил-агыны кымын коммунисти 1972 чылда совхозта улусчу контроль кыл боттуну бюро дежуртууга сойлаан. Ол даярдык күтү-сөтүп, ажилчыларын кымын келди, ош дугайын хайгыр болуп келген. Ычынаш бажы-гө, көргөн чегестер-биле чымын-агыны чок да демисел 1979 чылда бажы ош боттукту даярдап бо-луп келген.

«Улусчу» совхозтун улусчу кон-троль боту районода эки ажилчыларын бирөөнине хамааржыр. Ону Савдий Ойдунович Шойдук удурун турар. Ажил-агыны кымын коммунисти 1972 чылда совхозта улусчу контроль кыл боттуну бюро дежуртууга сойлаан. Ол даярдык күтү-сөтүп, ажилчыларын кымын келди, ош дугайын хайгыр болуп келген. Ычынаш бажы-гө, көргөн чегестер-биле чымын-агыны чок да демисел 1979 чылда бажы ош боттукту даярдап бо-луп келген.

Кызыл хоорайның ажылчы чоннарының Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 68 чыл оюнга тураскааткан байырлал чыскаалының дугайында

Кызыл хоорайның ажылчы чоннарының Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 68 чыл оюнга тураскааткан байырлал чыскаалының дугайында...

Ажылчы чоннар чыскаалга каттышкан колонналар биле келер. № 1 колонна — Октябрь муруну чарымын социалисттик чарымын тилекчилер...

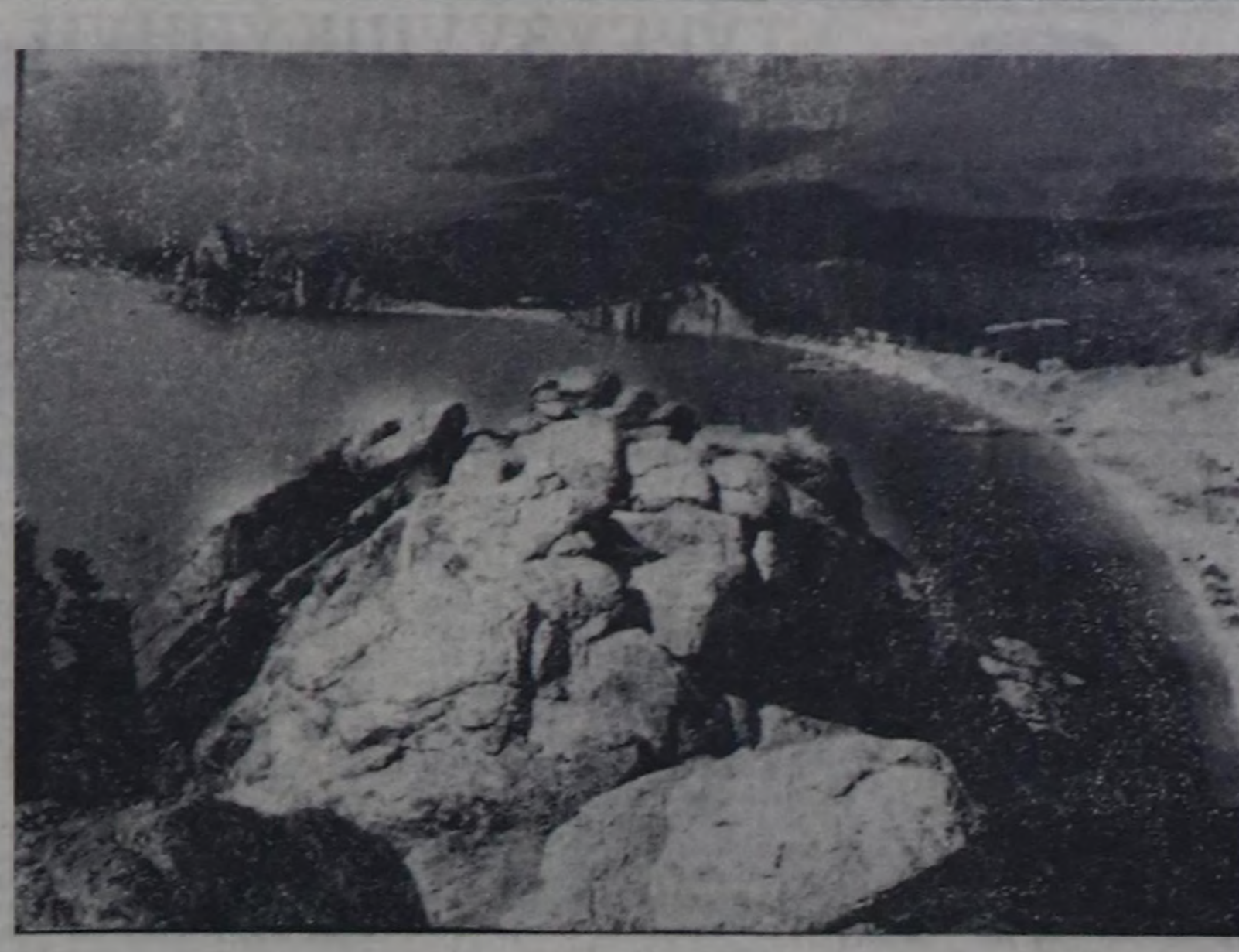
№ 2 колонна — хоорайның бүтү коллоарының өөрөнччилери болгаш башкылары база школа наамы чептөөн урдулар албай черлеринин амжалдыкчалары. Чыскаалы чери: Комсомольская кудумчузунда А. С. Пушкин аттыг библиотка чамыга. Харымлаар кижэ — Б. Т. Саучи.

№ 3 колонна — Бажы институтунун, Красноярский политехниктиг болгаш кээзе ажил-агый институттарынын филиалдарынын база техникумдарынын коллективтери. Чыскаалы чери: Интернационал кудумчузунда парк чедир Ленин кудумчузу № 2 колоннаың союнга. Харымлаар кижэ — В. И. Давыдов.

№ 4 колонна — Профсоюзал-техниктиг уюндилер, профтехоредителеринин эргелелин коллективтери. Чыскаалы чери: Комсомольская кудумчузунда ИХМ-нин чамыга. Харымлаар кижэ — В. В. Казаков.

№ 5 колонна — Туудт материалдары улетурууну бүдүрүге каттышканын чарымын. Олар чүдү. Ашчеч. Чүрү улетурууну министрстволарынын, бажы заводуну, «Туудт кезектери» комбинатынын, алы заводуну, Тыямын «Хүндүлелен Демдөө» орденниг геологичивчилер эспедициязынын, даг техниктиг инспекциянын, Тыямын заводуну, Тыямын электри фабрикаларынын, дараалыгта фабрикаларын, зат комбинатынын коллективтери. Чыскаалы чери: Каа-Хем кудумчузу, парк чамыга. № 3 колоннаың союнга. Харымлаар кижэ — С. Г. Красноперов.

№ 6 колонна — Тыямын транспорт эргелелин, РСФСР-ий нефть продуктуларын күртүе комитетинин Тыя эргелелин. Кымдалыч нефть базанынын, автомобиль оруктары тударынын болгаш ажылдарынын талам-биле бүдүрүге эргелелин. ОСВОД-түп, Енисей парокхостовууну Кызыл район эргелелин, харылаанын бүдүрүге техниктиг эргелелин, автобүдүрүгелер коллективтери. Чыскаалы чери: Каа-Хем кудумчузу, № 5 колоннаың союнга. Харымлаар кижэ — В. А. Асочнев.

СЭТА-нын фотохрониказы.

САГЫШ-СЕТКИЛДИҢ ОДУНДАН ХӨРЛЭЭЛЭЭШ

«Шынга» келген чамдык шүлүктөрүнүң сайгарылгазы

Бо удаада «Шынг» солун редакциязының чечен чогаал папкасында «үжүлелен» берген шүлүктөрүн чамдыктарым сайгарып көрөлү. Шүлүктери сайгарыла-чугаала кирип турар авторларын амдырачты оруктары болгаш арга-мергежи аныгы аныгы да болза, оларын чамдык күзөл — көргөндөн, бөгөннөндөн эгелеп, эн-не чок кижилери — аваларын шүлүктөргө алгаш-берекесени толдургай болуу турар. Шүлүк бажыра дээрге, кезеңин-не шелин болуу «ше-кешкинер» эвес, харын сеткил-сагыштын ордунан көрүлүш, өскелерини чүрөктөрүнче ужуруп киргеш, болууну өзүп чалыны биле оларын өртүтү, кудуралды, хей-ат кинер могай-шылга чок амжалын түнелин дээрн билидирер. Бичангаш чамдык үелерде «аураан часса-даа, халун кайын чазар мен» дээрге, дуу-далаш төртүтүн өдүрүлгөр-биле эле-реттинген шүлүктү — «ше-кешкинер» поэзиянын катчымын — бышан дүдүдү болбай баргылары чамдык эвес.

Каа-Хем районунун Бүрөк-Аксина Галина Савайы-оол — «Авалымын хүтүмүрү» деп шүлүктүн автору. Оон шүлүктүн бар строфа-ны көрүлө, Сайгарыла-чугаала кирип турар строфаны өскел-ден авторларын строфа-ны база-ла боттарынын бижээни-биле кезир арттырдым. Чамдык авторлар моон сонгаар редакцияге чогаал-дарын чорудара, «чедир калтап хынаар боор» дээринге илепел каалды.

«Айдан дүлүнү магалатым! Амдырал — орум доза чыраан шыкка. Айдан чырк сагымдар Авалым сөөн хүдүмүрүнүт утпас-тыр мен».

Ийе, харын, автор сеткил-сагыштын чамдыкына не кижини хүдүмүрүнү шүлүк-төккөни чөптүгү-дүр. Бичал-да-даа «Амдырал — орум доза чыраан шыкка» дээр. Амдырал мурунуста дикжи чугаалады турар-ла болуузуна, ол бистин оруу-вусту доза чырып келбесе-болбай. А ову бүтү-дөлдүк бир деминг амжал-чык, күзөл-соруу, келир үе-

чүмү чугаала болуру? Бир эвес автор болууну өздүгү үнүп тыпкыш, хей-хей ном-чүлдүргө бараан болуп шыдаар мен дээрин минин, бодунга шыгымы негелдеи салып турар болза, оу деткир бис.

Каа-Хем районуну Деряг-Аксина Серен-оол Тагар-оол «Улуг тымын» деп шүлүк болгаш редакцияге чоруткан өске-ла шүлүктөрүн хары-лап каап, «капал кыл» деп сүмөлдөп, бичала-даа автор ук шүлүктөрүн бича-ларын өскөрү албас, алык соода, бүдүт «токун» отче каапкыш, улуг тымып тур-ганын бичаап: «Бичала-даа баштайгыла бодолдаран Ийр албас, арый дөгү киж болдум. Домам долгай, камчычан мен өскөрүп каап, «Томуңу» отче каапкыш, улуг тымын...»

Минча автор «арый дөгү киж болдум, домам долгай, камчычан» дээр огурул-биле болууну чамдык чедир таптап турарын өскөрүп, чымп чоран шүлүктөрүн отче каапкыш-дыр. Мындай та-варыгга амдырагга турар болбай ав. Бичала-даа ол амы-хууну тускай хериз-дээрн билидирер.

Берым-Хемчик районуну Ан-Довурак хоорайда Кам Ооржак «Айдан» деп шүлүк-тү чоруткан. Шүлүктө иле-редир дээр болза чарып, кижин-да болза, шүлүк болу-хөдү эртир амы-хууну, бажын иштинде чурттап тур-ар кижилерин апарган. Ук шүлүктү узун орукче аты-карар дээр, автор база кал-тал амжалдаа ави.

Танды районуну Дүрген суурдан Байдал-оол Кавказ-оол «Ава», «Кара-Талык» деп шүлүктөрүн чоруткан. Бо чүдүдүн автору бо ийн шүлүктүн чедер-челтезинин дугайында моон мурунда бир шүлүктү сайгарыла-чугаала киргешин сактап чорутар. А автор ола «шүлүктөрүн ола хөдөр чүлө чара бижин, машинага паралап каан дөрдөн башка, өскөрүге чөгүп көрөш, автор шү-лүктөрүн амын элекер-тиртыр боор дээринге иде-геп кадым.

Ак-Довурак хоорайда То-жу Салчак «Кыргай-негес» деп шүлүк бижээ. Олук өскө-түр дээр ирп амын чорут-кычар амын чоравын автор шүлүкче чуртп каарын

МАГАЛЫГ ЧАРАШ БАЙКАЛ

Байкалдын барыны таламы эринде чараш чурумалдыг бухтада «Бухта Песчаная» деп туристер баазы бар. Ол черин кайгамчык чаражы, Байкалдын эм болур агаары болгаш тергини арыг суу туристерин бодунче хандыкшыдып, келдирип турар.

Э. БРЮХАНЕНКО-НУН фотозу.

СЭТА-нын фотохрониказы.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНГА ОЙНАШКЫННЫГ САЛЫШКЫННАР 1985 ЧЫЛДЫН ОКТАБЬР 5-ТЕ КУРСК ХОРАЙГА БОЛГАН ОЙНАЛ АЛЫШКЫННАР ТИРАЖЫН ШУУШТУРУЛГЕ ТАБЛИЦАЗЫ

Table with columns: Счеттар №№, Салымшыкының ортумак түнүгө оонаштыр ойнал алымшыкы хузуу, Счеттар №№, Салымшыкының ортумак түнүгө оонаштыр ойнал алымшыкы хузуу. Lists names and amounts for various categories.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНГА АКША-БАРААН ОЙНАШКЫННЫГ САЛЫШКЫННАР 1985 ЧЫЛДЫН ОКТАБЬР 5-ТЕ КУРСК ХОРАЙГА БОЛГАН ОЙНАЛ АЛЫШКЫННАР ТИРАЖЫН ШУУШТУРУЛГЕ ТАБЛИЦАЗЫ

Table with columns: Счеттар №№, Салымшыкының ортумак түнүгө оонаштыр ойнал алымшыкы хузуу, Счеттар №№, Салымшыкының ортумак түнүгө оонаштыр ойнал алымшыкы хузуу. Lists names and amounts for various categories.

Өөренирин күзөөннөргө

Кызылдын педагогика институтунун физика-математика факультетинде кирерин күзөөннөргө ук институтун математика кафедрасынын чамыга МАТЕМАТИКА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ БОТ ОРЕД-ДИЛГЕЛИ БЕЛЕКЧЕЛ КИРСТАЛЫ 1985 чылдын ноябрь 10-дун чегелен амжал-дар.

Курстарга 10 классын өр-реникчилери болгаш өр-

Газты айыла чокка ажылдарының айы

ГАЗТЫ АЖЫГЛААРЫНЫҢ ЧУРУМУН САГЫҢАР

Чуртта суук газтын кы-чүтүлүгү куралдары ову-үлөтүргө болгаш амжал-далыга калба-биле ажыл-дар аргын берген. Оола-ондак бодурулган шүлүк-чүлүктөрүн уттайып, улам сактып чорутуу дээр, кинир-динес. Чечен чогаал дээр-ге «чөптүк мээ-дегерди, оон сеткил-сагышын чедер боткап чимзес».

Ол микан улуг орус шү-лүктүн Николай Алексеевич Некрасов: «Шүтүкү бол-базына-даа, хамааты бол-лук хүдүлөгө: сен» деген баа-ла сактып чорутуу ажыл-дары.

Музыка. 3 класс. СССР улустарынын музыкалы. 13.40 — «Бижик-күш». Теле-журнал. 14.25 — Төгү-түн арынаар. «Январь со-кумдары» революциянын 80 чылыгы. 15.10 — 15.15 — Медзелер. 18.00 — Медзелер. КЫЗЫЛДАП 18.20 — Бажыларын мурунчук дурдулгадым. Кызылдын 2-3 ортумак чыгарып революциянын 80 чылыгы. 18.50 — Футбол таламы биле делегей чемпиондаларын шилдеп оонкары, СССР-ийн шилде-дик командалы — Норвегиянын шилдедик командалы. ИЙГИН ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — Эртеги гимнасти-ка. 8.15 — «В нашем клубе». Док. телефильм. 8.35; 9.35 — Информатикалык болгаш евалда техникалык үн-дөлдүк. 9 класс. 9.05: 13.10 — Немец алы. 10.05 — КИТУ сургуула-рына. Астрономия. Пале-онтология. 10.35; 11.40 — Төгү-Теленчик «Искра». 11.05 — «Өг-бүлө болгаш школа». Тележурнал. 12.10 — А. Блок. «Ой ийн». 10 класс. 12.40 —

Солунуң дараазында номери ноябрь 1-де үнер.

Редактор В. С. ШАРАВИН

ТВ ОКТЯБРЬ 30-ДЕ БИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе». 8.40 — Эр-теги гимнастика. 8.55 —

Шыдыра таламы-биле делегей чемпиондалы. Информатика үндүрүлгө. 9.10 — «Этө что за птица». Мульти-фильм. 9.20 — «Этө омын простод». Док. телефильм. 9.40 — «Аян-чорукчулар кылуу». 10.40 — «Амалы-ый барын». «Хайра чок фронт» деп болуктен. Ура-чечен фильм. 11.40 — БССР-ийн улустун хөгүм херек-селеринин И. Живович атыг Күртүе Орестрияны көп-рети. 12.10—12.15 — Ме-дзелер. 14.15 — Медзелер. 14.35 — «Дөверие». Док. теле-фильм. 15.05 — «Шевр коллар». 15.35 — Делегей конкурстарынын лауреалы М. Комиссаров (сирпика) ар-гаар. 16.00 — Шилдечыл-ларга хаб дугайында. 16.30 — «Проздник в Капотах». Фильм-концерт. 17.00 — «...Ой алы болгаш оон улуг намы». 17.45 — «В москво-ном зоопарке». Док. теле-фильм. 17.55 — Объектив. 18.30 — Хөгүм потажыгаш-тар. 18.45 — Бүгүт делегей-де. 19.00 — Аныг чегин де-

687000. Кызыл. Шетинки болгаш Кравченко кудумчузу, бажы № 3. Телефоннары: редакторуну 2-24-63, редакторуну орадычыларынын 2-35-24, 2-23-54, харымсагалды секретарынын 2-23-35, секретарынын 2-23-35, партияг амжалы болгаш үлетүр иклетеринин 2-31-75, пропаганда болгаш совет гүлүгүч иклетеринин 2-37-13, чагаш иклетеринин 2-41-27, информатика иклетеринин 2-20-60, культура иклетеринин 2-23-54; көлүзү амын иклетеринин 2-21-47, корректорларынын 2-27-41, бухгалтерларынын 2-12-43

Солун иделдеда 6 катал үнер.

Чыгыш № 3155.

А. ШЫН Редакциянын адреси: